10 Přílohy

Rozhovory s respondenty

1. Rozhovor s Arnoštem

T: Já se teda ještě jednou zeptám do záznamu, jestli teda souhlasíš s účastí na tomhle výzkumu.
R: Souhlasím.
T: Tak bezva. Můžeme začít. No moje první otázka je, co teď vůbec děláš, kde pracuješ?
R: Já momentálně pracuju jako manažer v restauraci (název).
T: A ta tvoje pozice obnáší konkrétně co?
R: Starám se o plynulej chod restaurace během servisu, starám se taky o svoje zaměstnance, podřízení, aby dělali to, co mají, aby ta restaurace fungovala správně.
T: Jak seš tam dlouho?
R: Dva roky. Teď mě nedávno povýšili na manažera, předtím jsem tam dělal vlastně nejdřív jako runner, ten nosí jídla, potom jako číšník, ten objednává a teď jako manažer.
T: Jak si se k tomu dostal, k týhle práci?
R: Tuhle práci mi nabídl kamarád, který ji dělal a já jsem nějak potřeboval peníze a říkal jsem si, že to vyzkouším a jsem tam do teďka.
T: A máš tam nějaký oblíbený jídlo?
R: Mě tam chutná všechno.
T: Hele a máš oblíbený nějaký český jídlo?
R: No to mám. Mě třeba hrozně chutnaj takový ty plněný knedlíky a je jedno čím. Kdybych si mohl vybrat, tak tohle je nejlepší český jídlo.
T: A jak ty to máš s tou školou teďka?
R: Ještě nemám dokončeno a teďka mi stačí jen obhájit bakalářskou práci, ale to nějak odkládám.
T: A co konkrétně studuješ?
R: Je to obor, je to Ekonomika podniku, Podniková ekonomika, obor Manažerství. Vlastně kvůli práci, protože to nestíhám tak jsem to odložil a dopíšu to asi, až budu mít čas. Až se to všechno zklidní.
T: Máš pocit, že se to dá nějak propojit s tou prací, co teď děláš?

R: Určitě jo. To, co se učíš v tý škole, tak to ani nepoužiješ v tý práci. Já všechno, co jsem se naučil ve škole, mi přišlo zbytečný. Vlastně chod restaurace, já jsem tam manažer, a to funguje úplně jinak než jakejkoliv jinej podnik, všechno jsem se tam musel naučit od píky.
T: A co ta škola teda? Jak ji vnímáš?
R: No nebaví mě vůbec. Já to dělám vlastně jenom kvůli rodičům.
T: Jako že si přáli abys vystudoval nějakou školu nebo jaká byla ta jejich motivace?
R: Tak oni se báli, že si nenajdu žádnou práci, když nebudu mít vysokoškolskej titul tak právě dbali na to, abych se pořádně učil abych to měl potom lehčí, protože oni vlastně nechtěj, abych dělal to, co oni. Musel pracovat rukama a musel prodávat, abych si našel normální práci a žil normálním životem, abych měl volno, občas dovolenou.
T: Na mě to tak působí teda, že rodiče pracují od rána do večera a mají teda nějaký svůj obchod?
R: Oni už to teď dělají jen pro srandu. Protože my už se uživíme sami, taky jim pomáháme a taky zjistili, že titul není všechno, škola není všechno a že mám práci, aniž bych měl titul, sice už mám jako všechno udělaný, všechno složený, ale nemám oficiálně titul, takže na to moc netlačí. Mají svojí večerku a mají to spíš pro srandu, aby měli co dělat. Aby nemuseli sahat do zásob a taky proto, že máme obchod v baráku, tak proč ne, když jsou celý den doma.
T: Takže rozumím tomu správně, že rodiče změnili názor na to studium, protože věděli, že ses uchytil i bez toho titulu.
R: Takhle je to u hodně rodičů v poslední době. Vlastně vietnamský rodiče polevujou, protože dřív každej si myslel, že to tady budeme mít hrozně těžký, ale mladí se tu docela úspěšně usadili, a i v tý práci, že tu nejde jen o tu školu, ale že jde spíš o nějaký ten skill.
T: Takže máš nějaké informace od ostatních kamarádů, že je to podobný, že je v tom nějaký vzorec, že ti rodiče spíš polevují v těch nárocích?
R: Přesně tak.
T: A když už mluvíme o rodině. Tak proč se rodiče vlastně rozhodli, že budou žít tady v České republice?
R: Tam vlastně byl výměnnej program a nevím v jakých letech mezi komunistickýma zeměma a oni sem vlastně jeli, aby si něco vydělali a taky hlavně proto, že ještě nikam nevycestovali, tak chtěli poznat jinou zem. Tátovi se tady zalíbilo, naučil se rychle česky, vystudoval tady průmyslovku, pak chvíli dělal překladatele a mamka přijela o něco později a taky se jí tady zalíbilo, ze začátku teda neměli v úmyslu tu zůstat, ale pak jsem se narodil a zůstali jsme tady.
T: A táta sem jel sám teda nejprve?
R: Táta sem jel sám. On tady byl vlastně mezi prvníma. Proto se taky naučil dobře česky, protože neměl s kým mluvit vietnamsky, takže se musel učit česky aby rozuměl.

T: A mamka pak teda za taťkou přijela?

R: No oni se poznali až tady. A to mamka umí česky hůř, protože sem přijela se skupinou Vietnamců a neměla nutkání se to naučit, češtinu pořádně, jako dorozumí se, ale…

T: Dojeli sem ještě nějací členové Vaší rodiny?

R: Nene.

T: Hmhm, jste tu sami. To znamená teda máma, táta, ty, ségra.

R: přesně.

T: Jaký to třeba bylo se vůbec uchytit v tý komunitě vietnamský tady, respektive jestli se to vůbec dělo?

R: Já mám takový pocit, že ta komunita tady byla taková užší už od začátku a vlastně proto, že tady nebylo tolik Vietnamců už od začátku, tak se všichni vyhledávali, takže to vznikalo tak samo, takže s tím žádný problém nebyl.

T: No, jelikož jsi z Karlovarska, tak jak tam vypadá ta komunita?

R: Asi docela velká. Nevím, jaký přesný počet lidí tam je, ale je velká a všichni se tam vzájemně znají.

T: To je zajímavý.

R: Taková veliká rodina.

T: Čím si myslíš, že to je?

R: Je to asi tím, že se jim stýská po domově a chtějí mluvit mateřským jazykem a taky protože taky neuměli pořádně česky, takže si nenašli český přátelé, tak jim přišlo lehčí se stýkat společně, protože mluví stejným jazykem, no má to prostě asi víc důvodů.

T: A když tu teda rodiče takhle začínali, tak táta si říkal, že dělal překladatele a mamka dělala co?

R: Dělala dělnici v továrně a potom dělala ještě v Moseru a myslím, že tam zdobila nějaký skleničky a potom tam přestala pracovat a začala prodávat.

T: A jak to vůbec vzniklo, že si rodiče pořídili ten obchod?

R: Oni nevěděli, co dělat, si to pamatuju, když mi to táta vyprávěl, a oni vlastně chtěli všechny Vietnamce poslat zpátky, protože ten program byl jen na určitou dobu, ale v tý doby ještě co se poznali, tak oni se potom vzali v Česku a jako manželskej pár, tady měli možnost tady zůstat. Takže se rozhodli, že tu zůstanou a chtěli si najít nějakou pořádnou práci. A v tý době si všimli, že sem jezdí docela hodně Němců za levnejma potravinama, za levnejma cigaretama, tak si řekli, že budou prodávat a takhle to začalo.

T: Takhle to začalo. A to už si byl na světě?

R: Jo, to jo, myslím, že jo.

T: A sestra je mladší o kolik let?

R: O čtyři roky.

T: No a když jsme se teď dostali blíž k tomu dětství, tak bych se tě chtěla zeptat, jaký to pro tebe bylo například na základní škole? Byl si tam sám vietnamskýho původu?

R: Ve třídě jsem byl spolu ještě s jedním kamarádem, ale my jsme spolu moc nekamarádili, já jsem se tam kamarádil se všema. Já si myslím, že jsem to měl vlastně hodně lehký, měl jsem dost štěstí, že jsem se vždycky skamarádil se všema, vlastně ani na gymplu jsem s tím neměl problém, jsem se vždycky kamarádil se všema klukama, i holkama. Pro mě to bylo lehký, přirozený, já jsem se necítil být jako cizinec, od malička.

T: Čím si myslíš, že to mohlo být?

R: Tak z části asi tím kolektivem, já jsem narazil na dobrý kolektivy a taky učitel se vždycky snažil, abych se dostal do nějakýho toho okruhu lidí, nikdy jsem s tím neměl problém.

T: Vím, že už je to asi dlouho, ale třeba si vzpomeneš. Jakým způsobem třeba zprostředkovávali ti učitelé ten kontakt?

R: Že se ke mně chovali stejně jako k ostatním. Že se nesnažili nějak pomáhat, ani dělat naschvály, chovali se ke mně stejně jako k ostatním, z hlediska pracovitosti mě třeba měli rádi, protože jsem pracovitej, jako každej učitel má rád děti, který prospívaj, jsou hodný ve třídě.

T: A rodiče? Jak to bylo s nimi? Vyžadovali po tobě dobrý známky?

R: (přikyvuje s mírným úsměvem) Vyžadovali. Takhle je to se všema Asiatama, jejich rodiče chtěj, aby byli doktoři, právníci, aby měli samý jedničky. Nejhorší jedna mínus, dvojka oukej, trojka konec světa.

T: Teda tak to musel bejt docela tlak, ne? Jak si se cítil?

R: Na základce jsem to moc necítil, protože tam jsem proplouval dobře, jsem měl samý jedničky, na gymplu jsem to vypustil, tam už jsem to zvládal jen tak tak, nebavilo mě to, rodiče, protože je to už přestalo bavit, tak myslím, že od prváku od toho trošku polevili, už mě neposílali nikam na doučování, já jsem vlastně na základce před zkouškama na gympl byl celej den buď ve škole nebo na doučování.

T: A na gympl tě poslali rodiče nebo si chtěl jít sám?

R: Já jsem chtěl jít sám, vlastně v tý době tam nebylo moc Vietnamců a všichni Vietnamci si mysleli, že je to nějaká prestižní škola, protože vlastně oni viděli jen průmyslovku a ten gympl a vlastně na ten gympl jsem musel dělat zkoušky a umístit se na nějaký dobrý pozici tak kvůli tomu si mysleli, že je to nějaká dobrá škola.

T: Kdyby si měl říct, jaký je tvůj mateřský jazyk?

R: Myslím, že mám dva mateřský jazyky. Já teďka mluvím vietnamsky jako Vietnamec, umím číst a psát, myslím si, že ta vietnamština je o trošku lepší než ta čeština, pořád teda lepší než čeština.

T: Máš pořád teda kontakt s tím vietnamským jazykem?

R: Jojojojo. My teďka mluvíme s kamarádama, dřív jsem se styděl mluvit vietnamsky, nevím proč, asi proto, že na mě lidi vždycky koukali, říkali ať je něco naučim. A teďka mluvím s kamarádama vietnamsky, i když jsme se všichni tady narodili tak mluvíme vietnamsky, to je taková sranda, vždycky procvičujem. Mě už to přijde normální, mluvíš na půl vietnamsky, napůl česky, myslím, že tady v Praze si na to všichni zvykli. Občas spolu mluvíme vietnamsky občas česky, někdy tě to napadne, tak mluvíš tak a pak zas tak.

T: A když říkáš, že si se styděl mluvit vietnamsky, měl si to třeba i obráceně, že si se styděl mluvit česky před Čechama?

R: Ne. Já jsem se cítil jako Čech, protože jsem se tady narodil a neměl jsem žádný problémy od malička, ale s vietnamsky jsem se styděl mluvit, třeba s rodičema do telefonu před kamarády, jsem se schovával nebo jsem mluvil potichu nebo jsem na rodiče mluvil schválně česky. Teď už se to převrátilo, spíš mluvím vietnamsky, aby nikdo nerozuměl. (smích)

T: A rodiče teda mluví česky?

R: Táta mluví dobře česky a mamka ta se domluví, je to tam poznat, má špatný pády a tak.

T: A jak jste mluvili u vás v rodině od malička?

R: U nás v rodině se mluvilo vietnamsky, já se ségrou jsme mluvili česky a s rodičema vietnamsky, vždycky.

T: Jaký to bylo učit se češtinu?

R: Já si to ani nepamatuju. Já si jen pamatuju, že mi paní učitelka třídní jednou na základce řekla, že v první třídě jsem česky mumlal, jsem pořádně neuměl říct ř a pak jsem se to naučil za první pololetí první třídy, v mateřský školce jsem uměl pár slov, ale táta říkal, že to bude špatný, že se báli, že to nezvládnu a pak to šlo samo.

T: Jakou si myslíš, že máš úroveň českého jazyka.

R: To mi řekni ty. (smích) Myslím si, že češtinu mám dobrou, pravopis taky, já budu skromnej, jedna mínus.

T: No a když si šel potom po gymplu studovat vysokou školu, tak sis sám vybíral obor?

R: Já jsem těch oborů měl víc, nejdřív jsem byl na nějakým technickým oboru na ČVUT, ani nevím proč, asi proto, že tam nebyly žádný zkoušky, hmm, pak jsem se na to vykašlal po semestru, pracoval jsem půl roku, dělal jsem v McDonaldu pár měsíců a u známejch a pak jsem

si řekl, že vyzkouším tu ekonomku, ani nevím, co mě k tomu vedlo, prostě jen tak. Rodiče mi řekli, ať si vyberu nějakou školu, že mi zaplatí bydlení, jídlo a ať si dodělám ten titul.

T: Jak ty vnímáš Českou republiku?

R: No, jelikož jsem se tady už narodil, tak to vnímám naprosto přirozeně. Jel jsem do Vietnamu na návštěvu, když mi byli čtyři roky a mě vždycky přišlo, že tam jedu jen na návštěvu, na dovolenou a vždycky, když jsme jeli zpátky, tak jsem si říkal, že jedem domů, takže mi to nějak od začátku takhle přišlo, jako domov. Cítím se tu jako doma. Teď to beru tak, že jako mám dva domovy, každej rok jezdím do Vietnamu, to mi přijde jako druhej domov, nebo jako první domov, ale je to úplně jedno, teď už jsem dospělej a přijde mi, že bych mohl žít kdekoliv.

T: A jak to vnímala ta rodina, co zůstala ve Vietnamu, když tu tvoji rodiče zůstali?

R: Tak já si myslím, že rodiče byli pyšní, že se tady rodiče, že tady byli úspěšní, měli barák a auta, a posílali peníze. Tak asi tak no. Rodiče jsou pyšní.

R: Takže tvý rodiče posílali nějaké peníze rodině do Vietnamu?

T: Ne všechno, to, co měli navíc poslali domů, aby prostě se měli líp, protože tam dřív vlastně všichni bydleli v takových chatkách, tak rodiče postavili ty baráky.

R: Když si říkal, že jste tam jeli poprvé, vzpomeneš si, jaký to pro tebe bylo?

T: To mi bylo tak čtyři, pět, to je strašně dávno. Já vím, že jsem se tam měl dobře, že tam byla sranda. Já vždycky když jezdím do Vietnamu, tak jsem tam jako král, všichni se tam o mě staraj, no a když jsem tam jel poprvé, tak mi to přišlo jako dovolená, jsem poprvé poznal babičky, ale ty pocity si nevybavím, jen vím, že jsme tam jeli s tátou pomáhat stavit barák, ale detaily si nevybavím.

T: A teď si říkal, že tam jezdíš každej rok?

R: Jo, každej rok, většinou v únoru, protože je Novej čínskej rok a vlastně když čas dovolí tak na podzim, v zimě, bychom utekli tý zimě tady.

T: Ty si to už trochu nakousnul, když si začal mluvit o Novém čínském roku, dodržuje tvá rodina nějaké tradice?

R: Vlastně ty tradice jsou úplně stejný, jídlo, rachejtle, akorát jídlo je jiný, alkohol je jinej, ale jinak je to stejný, vlastně jo, dávaj se peníze do červených obálek pro štěstí a vždycky na ten den se sejde celá rodina, všichni, bratranci, sestřenice a udělaj si velkou party a pak si darují ty peníze.

T: No tak to je jeden svátek a jsou nějaký svátky, který si třeba rodiče přinesli do Čech?

R: Hmm, den dětí. Oni tomu říkají čum tu.

T: Jak se to slaví?

R: Vietnamci si vždycky pronajmou nějaký kulturák nebo nějakou restauraci a hrajou se tam hry, děti, co mají dobrý vysvědčení dostanou dárky. Ve Vietnamu se všechno točí kolem jídla, protože tam dřív moc jídla nebylo, tak se to všechno okolo toho točí. Vietnamu byl vždycky chudší, takže maso se kupovalo jen na svátky a tak, takže to si rodiče přinesli, že se všechno točí kolem jídla.

T: Jsou nějaký český tradice, který dodržujete?

R: Dřív Velikonoce, ale teď to už nějak odpadlo, to mám takovej pocit, že už ani Češi to tolik neslaví. Když jsem byl na základce, tak bylo hrozně moc dětí na ulici, a to mám pocit, že už se dneska tolik neděje. Teď mi přijde, že ty Velikonoce odpadávaj, Vánoce slavíme klasicky.

T: A jak je to u rodičů s vírou, mají nějaké náboženské vyznání?

R: Právě, že žádný, oni se sice modlí, k zesnulým, ale jinak žádný. Ve Vietnamu jsou většinou buddhisti, ale oni nejsou, nevěří v Boha modlí se nejčastěji k zesnulým, ale jinak nejsou. To jsou vlastně, ve Vietnamu se ateisti modlí k zesnulým, aby jim pomohli, aby se měli dobře tam nahoře, a aby zase pomohli nám, abychom se měli dobře, je to takový zvyk, není to náboženství, je to spíš zvyk, každej má doma oltář s fotkama, sochama, který je symbolizujou, vždycky při tom modlení se zapálí nějaký vonný svíčky, rodiče jim poděkují a prosí je, aby jim pomohli. To se dělá každej začátek měsíce podle čínskýho kalendáře.

T: To znamená?

R: Já sám nevím, já jsem se o to nikdy nezajímal, tak sám nevím, jak to funguje.

T: Takže ty tenhle zvyk nepěstuješ?

R: Nene, rodiče se snaží, abych to dělal, ale mě to nebaví, možná časem to přijde

T: Z jakýho důvodu tuhle tradici nedodržuješ?

R: Protože mě to nikdy nezajímalo, ne že bych to ignoroval, ale taky na to nemám moc čas, člověk má tolik starostí, že ani nemá čas sledovat čínskej kalendář a ani žádnej mladej Vietnamec nechce mít oltář v obejváku v malým bytě v Praze, tak asi kvůli tomu a taky rodiče to dělají za celou rodinu, tak asi tak no.

T: A jak se tu rodičům žije?

R: Dobře, jedinou starost, kterou měli tak o nás, abychom se sami uživili, aby neměli s náma starosti a teďka jenom tlačí na to, vnoučátka a teď si jenom užívaj života, v zimě odpočívaj v létě se staraj se o zahrádku, obchod maj jenom pro srandu, oni tam maj kamery a vždycky když někdo přijde tak jenom sejdou dolů, už to neřeší, mají se dobře, nestýská se jim po Vietnamu. Když jsem se jich vlastně ptal, kde chtějí strávit důchod, jestli tam nebo ve Vietnamu, tak mi vlastně řekli, že tam, kde budeme my, takže když já se ségrou zůstanem tady, tak budou tady. Oni vlastně jenom pracovali a trpěli, abychom já se sestrou se měli dobře a teď

se máme všichni dobře takže, aby byli blízko nás, aby nemuseli dojíždět, aby stačilo jenom zavolat a za dvě hodiny jsem u nich z prahy.

T: Si říkal, že tlačí na vnoučata…

R: …no, to jsou takový ty klasický vietnamský rodiče, vždycky chtěj, když už se mají dobře, když už mají vystaráno takhle do budoucna, tak se nudí a jediný co chtějí je starat se o vnoučátka a takhle to je u všech, všichni kamarádi, co mají vietnamský rodiče tak mají stejný problémy nebo starosti, takže nepomáhá tomu ten moderní způsob života, že se děti odkládaj, takže jsou z toho docela smutný.

T: A jak to vnímáš ty?

R: Já si z toho dělám srandu, já si myslím, že jsem ještě mladej a rodiče jsou taky relativně mladý, tak to neřeším, jen se tomu směju.

T: A jak se tu žije tobě?

R: Mě se tu žije skvěle, práce mě baví, nic mi nechybí. Nemám si na co stěžovat, vždycky to může být lepší, ale já jsem rád za to, co mám.

T: A co se sestrou, jaký máte vztah?

R: Myslím si, že dost dobrej, jsme si hodně blízký. Vždycky to tak nebylo, ale to asi se všema ostatníma, teďka, že jsme starší tak si víc povídáme, hodně věcí si svěřujeme.

T: Myslíš si, že je to běžný, že si sourozenci rozumí, že jsou si blízcí?

R: Myslím si, že jo. Samozřejmě jsou výjimky, ale myslím si, že Vietnamci, protože si zakládaj hodně na rodině, protože rodinu dáváme vždycky na první místo, tak i možná kvůli tomu jsme si bližší. Vietnamci to tak maj.

T: Co třeba tvoji vrstevníci, setkal si se někdy s někým, s kým by sis nerozuměl?

R: Myslíš s Vietnamcema nebo Čechama?

T: Teď sis sám položil otázku. Tak zkus odpovědět na obě.

R: Nikdy jsem neměl problém kvůli rase ani kvůli státnímu příslušenství, když jsem si s někým nerozuměl tak jenom na základě osobnosti, ale tak to je vždycky, ne vždycky si někdo s někým sedne.

T: A jaké máš občanství?

R: já mám obě, český i vietnamský. Já byl vlastně mezi prvníma, kteří dostali český občanství a mohli si nechat zároveň vietnamský. To mi bylo 21, byla možnost si požádat o to prominutí toho zrušení vietnamskýho státního příslušenství, byla tam vlastně zrušená ta podmínka, tak jsem toho využil.

T: A jaký bylo to vyjednávání?

R: Bylo to složitý hrozně. Zkoušeli mě z češtiny, požadovali po mě všechny doklady od mateřský školky až po střední, i potvrzení o studiu z vysoký školy, vlastně chtěli vědět strašně moc věcí, jestli jsem byl většinu roku v Český republice nebo jestli jsem lítal mezi Českou republikou a Vietnamem nebo jiným státem, hlavní podmínka prostě byla abych tady byl od malička v ČR a abych uměl dobře česky.

T: Připravoval ses na to nějak?

R: Ne, to bylo lehký. Lehký by to bylo pro každýho Čecha a pro mě to bylo taky snadný.

T: A co rodiče?

R: Oni maj pořád trvalej pobyt, už co jsem se narodil, tak maj trvalej pobyt a ten trvalej pobyt je skoro stejnej jako občanství, tam není skoro žádnej rozdíl kromě cestování.

T: Jak probíhala komunikace rodičů se školou?

R: Úplně normálně. Většinou táta komunikoval, protože umí dobře česky.

T: Je něco náročnýho na žití v Čechách? Možná právě, že vůbec nic, to je ta otázka, ty sám si říkal, že se tu cítíš jako doma.

R: Myslíš, co se týče diskriminace?

T: A setkal si se s něčím takovým?

R: Tak samozřejmě, jsem potkal lidi, kteří nemaj rádi vietnamce, ale ne nic, kvůli čemu bych nemohl spát.

T: Existuje něco, co nedokážeš akceptovat na český mentalitě, nebo obecně něco co tě rozčiluje nebo co ti vadí?

R: Házení lidí do jednoho pytle. To je věc, co mě nejvíc štve, ale ne každej takovej je, tak abych já nebyl takovej a neházel všechny do jednoho pytle. (smích)

T: A je něco, co ti vadí na Vietnamcích, kteří žijí tady?

R: Ani moc ne. Vietnamci se snaží jenom pracovat, jsou všichni přátelský mezi sebou, ničeho jsem si nevšiml. Nebo možná mi vadí, jak se nějací Vietnamci chovaj, jako kdyby tady, no ono to zní divně, ale jako by tu byli doma, protože lidi, co sem přijedou neumí pořádně česky tak nedodržujou tady ty pravidla, co se týče řízení na silnici, chování se k ostatním lidem, protože ve Vietnamu je to trošku jiný, tam jak je hodně lidí a životní úroveň tam není tolik vysoká, tak ti lidi jsou trochu divočejší, já nevím jak to jinak říct, ti mladí Vietnamci co se dostanou do Česka si neumí ocenit to, že se sem dostali, že je tady lepší životní úroveň, že se mohou mít líp, když se budou snažit a vadí mi, když Vietnamci provádějí nelegální činnosti, prodávaj drogy, prodávaj falšovaný věci a vadí mi to kvůli tomu, protože vlastně dělají špatnou image ostatním, třeba jako mým rodičům. Většinou to dělají ti Vietnamci, kteří se sem dostanou po delší době

s tím cílem, že si tu chtějí jen něco vydělat a vrátit se zpátky do Vietnamu, ale ne tady žít, pomoci tý komunitě.

T: Co pro tebe znamená být Čech?

R: Nad tímhle jsem nikdy nepřemýšlel, ani jsem si nikdy takovou otázku nepoložil. Já ti ani nevím, jak odpovědět. Mě to přijde tak přirozený, že ani nevím, jak odpovědět, nikdy jsem nad tím nepřemýšlel, je to normální.

T: Když si mluvil o té vietnamské komunitě, tak jak ta třeba funguje tady v Čechách?

R: No tím, že se všichni znaj, tak si pomáhaj, všichni jsou si blízký, snaží se, aby tu byla ta dobrá image těch Vietnamců, teda většina z nich se snaží, všichni se snaží pomáhat jak v osobním, tak v pracovním životě. Všichni drží při sobě, když jsou nějaký ty svátky tak se všichni sejdou navzájem, konaj se ty sešlosti, protože všichni Vietnamci dělaj skoro to samý, maj ty večerky nebo pracujou na tržnici, výjimky maj ty firmy, tak si mezi sebou tak pomáhají, půjčují si peníze, když je nějaký problém nebo novinky, tak si to dají vědět mezi sebou, aby se tomu někdo třeba vyhnul.

T: Když mluvíš o těch tržnicích a obchodech, které si tu Vietnamci otevírají, čím to je, že je to tak rozšířený fenomén?

R: Protože to je nejlehčí způsob výdělku pro lidi, kteří nemluví česky, a protože ve Vietnamu to taky funguje stejně, jsou tam veliký tržnice, na jedný ulici je pět obchodů a každej prodává to samý, z toho oni žijou. Nepotřebuješ k tomu pořádně mluvit česky, každej si chce otevřít to svoje, mít ten svůj byznys, takhle to tam funguje, proto je tolik tržnic i tady.

T: Co děláš ve svým volným čase?

R: Snažím se chodit cvičit, zajímá mě sport, bojový umění, sleduju MMA, snažím se to taky praktikovat, asi půl rok. Motorka, auto, sport. Mě to začalo zajímat tak před půl rokem, ze srandy chodím na tréninky. Protože lidi potřebují vybít tu negativní energii, protože chlapi jsou stavěný tak, že potřebují vybít tu negativní energii, lovit jídlo, a protože to dnes nejde, tak chlapi rádi cvičí, do něčeho bouchaj, tak je to pro ně přirozený.

T: A co na tom baví tebe?

R: Mě baví, jak je to krutý, agresivní, takový chlapi prostě jsou, já myslím, že každej člověk má v sobě energii, kterou potřebuje vybít a nejenom agresivně potřebuje ji vybít a to MMA, box a bojový umění tomu pomáhaj, je tam ten prostor pro to vybití.

T: Jak vypadá tvůj den?

R: Hele můj standartní pracovní den vypadá tak, že vstanu, vysprchuju se, vyčistím si zuby, klasickou hygienu, potom se psychicky připravím na tu práci, udělám si v hlavě plán a představim si nějaký to schéma jak by to mohlo vypadat v tý práci, nějaký potencionální

problémy, abych to vyřešil v práci rychle a taky se vždycky snažím vžít do tý role toho manažera, aby to fungovalo mezi nadřízeným a podřízeným, aby to fungovalo jako mezi kamarádama, mě na tý značce záleží, strašně mě to tam baví, tak se do toho snažím dávat všechno, a po práci, hygiena a spánek a volnej den se snažím relaxovat a pokud se cítím dobře, tak chodím na ty tréninky a nebo když se necítím na nic jinýho tak si zapnu televizi a proflákám celej den. Nic výjimečnýho.

T: Když si říkal, že tě povýšili a dřív si dělal v tom stejným kolektivu, tak jaký bylo se najednou vžívat do tý vedoucí role?

R: Ze začátku to bylo hrozně těžký, každej se snažil využít toho, že jsem jejich kamarád, nesnažili se tolik, nechci říct, že by ze mě neměli respekt, ale nebáli se udělat chyby, jelikož je naše restaurace trochu prestižnější, tak musí všechno fungovat tip ťop a já, jelikož jsem nechtěl zklamat majitele a ani ředitele, kteří mi věřili a nabídli mi tuhle práci, já jsem vlastně řekl všem, že se nic nezmění, že práce je práce, aby mi to nedělali těžší, že jim to taky nebudu dělat těžší.

T: Vyhovuje ti tohle pracovní prostředí?

R: Mě se líbí, že se všichni se tam starají o tu restauraci jako by byla jejich, snažíme se o Michelinskou hvězdu, tak se všichni společně snažíme, není tam ten cíl vydělat, ale zlepšit, tak se všichni snažíme. Ty peníze jsou vedlejší.

T: kdy zas pojedeš za rodinou se podívat?

R: Až budu mít volno delší. Je to dost náročný vlastně, i když mám dneska volno tak večer musím do práce zkontrolovat, jestli je všechno v pořádku. Tahle práce je hodně o no, jak je to česky, responsibility, jo o zodpovědnosti, mě normálně vypadávaj český slovíčka.

T: Mluvíš hodně anglicky?

R: V práci vlastně mluvím pořád anglicky, mě ta angličtina strašně baví, tam je sedmdesát procent cizinců, takže já mluvím pořád.

T: A ten kolektiv je složený z jakých lidí?

R: Mix. Jsou tam Asiati, Slováci, Češi, Vietnamci, Mongolové, protože je to asijská restaurace, tak se tam dbá na to, aby když přijde člověk do tý restaurace tak aby se tam cítil, aby tam byla taková ta atmosféra. Možná díky tomu jsem se tam dostal tak lehce.

T: No a když si říkal, že v karlovarským kraji je ta vietnamská komunita jako jedna velká rodina, kde se všichni znají, jak je to v Praze?

R: V Praze je trošku jiná komunita, tady jsou spíš mladí Vietnamci nebo udržuje se tu ta komunita těch mladých, přijde mi to míň osobní, na Karlovarsku je to taková rodina, ale tady je to tak, že každej se stará o svoje, sice je tady ta komunita, ale lidi mezi sebou se nesnaží

udržovat, jak to říct, no prostě každej si dělá to svoje, funguje to úplně stejně jako by to nebyli Vietnamci.

T: Existují nějaký skupinový setkání té komunity tady v Praze?

R: Jo jsou.

T: A byl si tam někdy?

R: Na Sapě mívaj srazy o těch svátcích, ale já nechodím, částečně kvůli tomu, že nemám čas a když mám volno tak ho využiju jinak a taky vlastně se to pořád opakuje, je to pořád o jídle, pořád dokola a většinou si taky nemám co říct s těma staršíma tady v Praze

T: Jak si představuješ svou budoucnost?

R: Nad tím jsem nikdy nepřemýšlel, budu tam pracovat, dokud mě to bude bavit. Já rád dělám v těch službách, rád míchám koktejly, rád dělám kafe, jednou bych si chtěl otevřít vlastní kavárnu a bar, to je vlastně asi můj sen. A jinak mám takový ty obecný cíle, který má každej, pořídit si vlastní barák, založit si rodinu, vydělat si na důchod.

T: Kde by si chtěl žít?

R: Tam, kde se mi žije dobře. Teď se mi žije dobře tady, tak zůstávám tady a v budoucnu se může něco klidně změnit.

2. Rozhovor s Danielem

T: Tak já bych se ještě na začátku jednou zeptala, jestli souhlasíš s účastí na tomhle výzkumu?

R: Jo, souhlasím.

T: A další otázka bude, jestli ti nevadí, že tenhle rozhovor bude nahráván.

R: Ne, nevadí.

T: Tak já bych začala nejdříve školou, jelikož jsme tady v budově Národní technický knihovny a posílal si mi svůj rozvrh, takže předpokládám, že studuješ tady někde.

R: No, většinu času trávím tady na tý (městská část Prahy), protože tu máme hodně přednášek a tak, a cvičení a občas jsem i na (městská část Prahy), kde máme taky hodně hodin.

T: A co teda studuješ? Co je to za obor?

R: Právě teďka studuju obor, který právě vznikl, letos. Jmenuje se to Průmysl 4.0 a je to jakási, mechatronika spojená ještě hodně silně se systémy. Takže, nemyslim si, že je třeba hodně detailů, protože by to nebylo tolik zážívné.

T: (smích) Myslíš, že to není zážívné?

R: No. (smích)

T: Takže je to nějaký technický obor a studuješ ho na ČVUT?

R: Jo jo, je to na ČVUT.

T: A v jakém jsi ročníku?

R: Teď jsem v 1. ročníku magisterského studia.

T: A předtím si studoval bakaláře také na ČVUT?

R: Také na ČVUT, na strojní fakultě. Obor teoretický základ pro strojní inženýrství. Protože ty magisterské obory potřebují strašně silný základ, takže proto jsem musel absolvovat 3 roky jenom tenhle základ.

T: Aha, tak to chtělo nejspíš dost vytrvalosti, když člověk chce potom studovat něco více specifickýho, tak mít takový dlouhodobý záměr.

R: Bylo to takový napínavý, měl jsem smíšené pocity ze začátku, protože já si myslím, že dnešní pohled na strojařinu a na prváky je takový jako hodně špatný kvůli tomu, že berou strašně velké kvantum lidí, ale pak je strašně vyhazujou. Takže být prvák na ČVUT a pak být ve třeťáku je ohromný rozdíl. Člověk se i občas stydí říct, že je v prváku na strojní, protože hodně lidí pak nemá žádné očekávání, protože vstupní parametr byl jen maturita z matiky, což už je téměř nic v dnešní době, ale teď už jsem hrdý na to, že jsem strojař. Už mám nějakou tu metu za sebou a prošel jsem nějakým sítem.

T: To zní dost náročně. Ještě ve spojení s tou konkurencí a tím, že člověk nemá tu jistotu, že dojde do konce.

R: Jo jo, to bylo no. Řekl bych, že do jisté míry je tam hodně utrpení a bolesti. 6e to je zrovna obor, kde je hodně velký nátlak na ty znalosti, ale že ty znalosti nemaj charakter, na který je člověk zvyklý. Že ty předměty jsou směrovaný hodně jiným směrem, než je hodně lidé zvyklý. Třeba pevnost, pružnost, mechanika, to jsou prostě předměty, tam nejsou moc pocity, ale pak už třeba trochu empatie k materiálu a strojům. Byla to rozhodně dobrá zkušenost, trochu jsme se zapotili, chvilkama to i vypadalo, že se bude prodlužovat, ale naštěstí se všechno zvládlo včas.

T: Působí to na mě tak, že mluvíš o více lidech, kteří měli podobné zkušenosti.

R: Tak oni někteří jeli ještě na Erasmus, takže to logicky museli většinou prodloužit, protože to není vůbec snadné, oni většinu předmětů neuznávají a hodně na sebe navazují, takže to pak člověk úplně nestíhá.

T: A co ty a Erasmus?

R: Já jsem na Erasmus nejel, ale hodně jsem cestoval o prázdninách. Když udělám součet, tak by to mohlo být i čtyři měsíce, což by se vyrovnalo tomu Erasmu. Tak část času jsem trávil v Berlíně, v Německu, z několika důvodů. Jeden z důvodů byl trochu i ten jazyk, protože jsem

neměl s němčinou žádné zkušenosti a němčina je docela potřeba v dnešní době, angličtina už nestačí a taky jak lépe trávit ty prázdniny než v centru zábavy.

T: Měl si tam nějakou práci nebo to byla spíše dovolená?

R: Z velké části jsem si to zfinancoval sám, kvůli prospěchovému stipendiu, který jsem dostal za první ročník a zbytek peněz jsem měl ještě od rodičů. Byli jsme tam vlastně ve třech a tím, jak jsme měli spolubydlící hrozně veselý, tak jsme se seznámili i s dalšíma lidma.

T: Říkal si, že jsi hodně cestoval, navštívil si i jiná místa kromě Berlína?

R: Jenom po Evropě, tak různě s kamarády. Vždycky po dvou měsících, jsem se vrátil, abych stihl začátek školního roku. A během té doby často ještě probíhali kurzy němčiny, takže to bylo tak akorát.

T: Co ti to cestování přineslo?

R: Tak rozhodně jsem se naučil vařit (smích). Rozhodně to bylo třeba poprvé, co jsem byl delší dobu z domu, bez rodičů, naučil jsem se starat o svoje věci. A zjistil jsem, že jako člověk toho moc nepotřebuju. Uvědomil jsem si spoustu věcí o sobě, o svých kamarádech, tím jak…měl jsem vlastně v plánu, že to ani nikomu neřeknu, že jsem odjel, že nebudu publikovat fotky na facebooku a tak a byl jsem zvědavý jaká bude odezva, jestli si toho někdo všimne, že jsem na delší dobu pryč a tak. Byl to zajímavý experiment, hodně jsem si toho odnesl.

T: Ty si tedy nakonec neřekl nikomu, že jedeš pryč?

R: Ne, vlastně to věděli jen rodiče a pár velmi blízkých lidí. A zjistil jsem, komu občas chybím a pak víc jsem si vážil některých přátelství, protože nejel, že si všimli, že jsem odjel, ale třeba za mnou i přijeli a bylo to takové hezky oboustranné. Mě potěšili, že na mě mysleli a zároveň měli kus mé postele při pobytu v Berlíně (smích).

T: A když mluvíš o svých kamarádech, tak to jsou přátelé z vysoké školy?

R: Já jsem toho názoru, že kamarádi a přátelé, rozhodně nemusí být ze stejné školy či práce, ale počet lidí, se kterými se člověk může sejít je na úrovni tisíců a aby si pár lidí sedlo k sobě, tak strašně moc parametrů musí sedět, že jo, hraje tam roli i sympatie a všechno tohleto a proč z těch tisíců to zužovat na ty malé stovky, těch lidí, se kterými se stýkáme častěji, když ten záběr těch lidí může být mnohem větší a pak ty lidi jsou víc na míru šitý. Tím pádem většina mých přátel nejsou ani ze školy, ani z vysoké školy ani z práce, ale různě jsem se potkávali na různých akcích, říká se tomu Cony, což je zkratka pro Conventions. Takže mááme podobné zájmy.

T: A co to bylo za druh Conu?

R: Kdysi jsme se velmi stýkal s lidmi, co měli rádi japonskou kulturu a vlastně i to anime, což jsou ty seriály a filmy, tím pádem jsem získal spoustu kamarádů, protože byli velmi otevření a

přívětivě mě přivítali. Pak jsem ještě hodně času trávil s lidmi, kteří skákali parkour a free run, tím mě taky krásně přivítali do komunity a pak ještě taky jedna komunita, která byla, spíš taková skupina japonské kultury a s těmi jsme se scházeli na velké bázi, každý týden. Možná to byla odpověď na to, že se spolužáky jsem si moc nerozuměl. Tou odpovědí bylo, že jsem rád poznával hodně lidí a tím pádem jsem si našel mnoho kamarádů mimo školu.

T: Když mluvíš o tom, že sis nerozuměl se svými spolužáky, tak mluvíš o základní škole?

R: To byla střední a vysoká.

T: Čím si myslíš, že to je?

R: Byl jsem toho dojmu v té době, že mě vnímají trochu jinak, neměli jsme to myšlení tak podobné, možná jsme ho měli, ale bohužel jsem se k tomu nedopracovali nebo tím jak tam občas probíhali neshody v té třídě, tak jsme se často dostávali do konfliktu a tím pádem jsme měli velmi úzkou skupinu.

T: Takže jestli tomu správně rozumím, tak si měl okolo sebe skupinu lidí se kterými ti bylo dobře. A co s těmi ostatními, jak to probíhalo?

R: Rozhodně jsme se zdravili, ale že bychom spolu mluvili o přestávkách nebo že bychom spolu chodili na akce, to se říct nedá, prostě celkově tam byla taková prospast mezi tím, co oni považovali za zábavné a co já považoval za zábavné a do jisté míry jsem byl odpuzen i alkoholem, který oni rádi konzumovali a noční kluby nebyli zrovna můj šálek čaje, takže tam moc neprobíhal pak ten bonding, to navazování toho vztahu. Ale třeba na vysoké škole to už mělo jiný důvody, tam už ty důvody byli do jisté míry praktického rázu, protože nám už na začátku bylo řečeno, jak je tam velmi vysoké to procento lidí, které neprojde dál, tak začít se s nima bavit, vlastně ten výběr, s kým se bavíme jako to síto se nám už v hlavě automaticky utvořilo, co když už se s nima neuvidíme, takže by to bylo tak trochu zbytečné a tím jak to studium bylo takové obtížnější, tak ta sociální interakce by byla jenom přítěž. Tak nějak došlo k té izolaci podobně jako na té střední i když z jiných důvodů.

T: Jaké to bylo pro tebe?

R: Rozhodně jsem pocítil nějakou samotu. Ale naštěstí jak jsem měl tu základnu přátel mimo školně, tam jsme se podporovali navzájem. Takže naštěstí jsem se cítil dobře i v téhle době. Že bych se cítil až tak osaměle, to zase ne.

T: Mluvil si o parkouristech, pak o té skupině přátel z Conů. A jak si se dostal k těm jednotlivým skupinám?

R: No tak v rámci těch Conů, to byla ještě taková užší skupina, ti byli specifičtí tím, že byli rádi v Gothic stylu oblékání, měli rádi podobnou zábavu jako já. A teď když se nad tím zamyslím, tak ty Cony, myslím, že to už bylo tak pátá, šestá, no někde okolo čtrnácti, patnácti let, jsem

měl kamarádku a my jsme se tak různě koukali na podobné seriály, a tak a právě že mi řekla, že bude v Praze jeden z prvních Cosplay srazů, což je taková akce, kdy se lidé oblékají jako postavy, ze svých oblíbených seriálu a každý má masku a předstírá nějakou roli a je to celé velká zábava. Takže jsem poznal lidi z tohohle soudku a pak, když jsem byl na střední, tak jsem jednou v tom Cosplay přijel i do školy, což bylo pro mě hodně neobvyklé a myslím, že to bylo neobvyklé i pro tu školu, pro ty lidi okolo. A právě jedna holka si toho všimla a poznala, co je to i za postavu a pak mě oslovila a dali jsme se do řeči a teď už tomu bude tak téměř devět let, co se známe a jsme nejlepší kamarádi. A ta mi právě i ukázala i ty Cony, co probíhají v Praze a tak. A Tím, že jsem se dostal do tohohle prostředí tak tam byl zase exponenciální růst lidí, se kterými jsem trávil čas, měli už podobné zájmy a celkové sympatie byli moc příjemné.

T: Jaká je tvoje oblíbená postava, kterou prezentuješ?

R: Jo tak, nějaký ten rok už v tom Cosplay nejsem, je to celkem časově náročný a ten nátlak té technické vysoké plus ještě mimoškolních aktivit, které bych měl dělat kvůli kariéře, tak bohužel už tolik toho času tomu nedávám, tak ty obleky už nemám tolik propracované jako předtím, spíš to jsou takové nádechy. No a u těch parkouristů si nejsem úplně jistý, jak to probíhalo, rozhodně první kroky probíhali na internetu, tak jako asi spousta nadšenců, když jako viděli první příběhy o tom, jak krásně akrobaticky se dokáže hýbat. V člověku to rozhodně probudí i takový chtíč, že by to taky chtěl umět. Pro mě je to třeba velký symbol toho být fit, být zdravý a toho, si pomáhat navzájem. A mě to prostě tak chytlo, že jsem to začal vyhledávat aktivně na internetu až jsem kdysi našel jen čistou akrobacii a taky jsem dojížděl hrozně daleko, protože to bylo opravdu nevšední, takže vždycky hodinu do takové tělocvičny v sokolu, kde jsem cvičil. Začínalo to opravdu jako na základech, kde jsem dělal opravdu jako hvězdy, různě protahoval, abych byl hbitější a měl lepší koordinaci se svým tělem a tam už zase byli další lidi, který mi řekli o jiných komunitách, které spolu trénují venku, a právě i z dobré vůle tvoří ty skupiny a na internetu hledají další zájemce. A byl to vážně krásný pocit, protože nezáleželo kolik tomu člověku je, co asi dělá ve svém životě, c studuje, jaké má problémy doma, všechno úplně opadalo, jediné co tam zbylo na těch trénincích, které probíhali venku bylo, vždycky jako zkušenější nás vedl, co si nastudoval z dobré vůle, jak se to učí jinde a pak nám to jako předával, tak jako rozhodně jsem dostal dobrý pocit z toho, jak je fajn šířit dobré věci, jak je fajn vzdělávat další lidi, dávat té komunitě zpátky a jak mě to chytlo, tak jsem s nimi začal trénovat a teď už někteří z nich mají vlastní skupiny, založili si vlastní tělocvičny přímo na tuto disciplínu a jsem rád, že jsem je potkal, spoustu toho dokázali a opravdu můžu potvrdit, že začínali o nuly, že jsme se potkávali venku a tam jsem poznal taky pár blízkých.

T: Věnuješ se tomu ještě?

R: Občas, když jsme si předplatili nějakou tělocvičnu, že jsme tam mohli docházet, tak jsem trénoval aktivněji a teďkonc momentálně zavřeli tu naši tělocvičnu, a ty nové jsou příliš daleko a já si nedokázal sestavit ten harmonogram tak abych to stíhal. Tak aspoň v tom mezičase se snažím trénovat to tělo a trochu i mysl, ale nemůžu trénovat alespoň tam, kde se zrovna hodí, když už nemůžu chodit zrovna tam, kde se hodí, pro případ, že bych se k tomu chtěl vrátit.
T: Když navážu tím, že si říkal, že nemáš času nazbyt a že se věnuješ mimoškolním aktivitám, které ti v budoucnu můžou pomoci při kariéře, co je to za aktivity?
R: Chodím na kurz, který se odehrává na VŠE a byl jsem přesvědčen, že by bylo dobré. No asi bych měl jít trochu zpátky, proč vlastně jsem šel tolik do mimoškolních aktivit, které jsou hodně zaměřené na tu kariéru a tak. Do jisté míry jsem po získání bakalářského titulu, jsem získal velmi sebevědomí, tam byl ten přeliv z toho, že jsem byl do té doby jen maturant, což v dnešní době už nestačí a že mám najednou něco pevného v ruce, tak najednou jsem měl pocit, že smím a taky víc musím i riskovat, protože kdy jindy než teď, takže jsem se čapnul momentu a zúčastnil jsem se několika soutěží a různě jsem se zkoušel dostávat i do jiných disciplína tím pádem jsem si trochu zúžil čas pro sebe.
T: A co to bylo za soutěže?
R: Byli to soutěže konzultačních firem, jako je třeba Boston consulting a tak různě a často se jednalo o vyřešení jakýchsi strategií a postupů pro dané problémy v krátkém čase a pak i následní prezentování toho řešení pro tu porotu a tam jsem nabil dojmu, že strojařům hrozně chybí soft skills, různě prezentování a tak a říkal jsem si, že třeba v jiných věcech jsem dobrý, tak proč nejít sem a něco se naučit a tak nějak se rozvíjet, mohlo by se to hodit a taky je to velká zábava, tak proč ne.
T: Jaký si z toho měl dojem, když si do toho vstoupil?
R: Jeden z velkých rozdílů byl počet holek, protože tři roky být jen na strojárně, kde počet holek je taková limita blížící se nule, tak bylo fajn si zpříjemnit ten kolektiv i tím, že tam byly i ty holky. Pak dále jsem si zkusil prezentování, což na technické škole se moc nevede, týmová práce, uvažování mimo zadání, které je technické, dát tomu trochu jiný rozměr.
T: Tak jestli tomu správně rozumím tak tě to obohatilo ve schopnostech, které ti ta škola nedala, že si měl potřebu nějak se rozvíjet i v jiných oblastech, než které ti poskytlo to bakalářské studium.
R: Ano, přesně tak. Což je takový jako trochu renesanční přístup možná. Asi z logiky věci, že jsem se chtěl někam posunout a myslel jsem si, že je správný čas se rozvinout i do stran, nejenom jedním směrem, protože byla i velká nejistota, co chci v životě dělat, kam bych se chtěl ubírat a kým bych chtěl být.

T: Teď se dostáváme k té kariéře. Je nějaká práce, které se věnuješ?

R: Jo, teď mám takové, asi brigády bych to nazval. Tím, jak už jsem dřív pracoval ve výzkumném centru, tak jsem viděl, že je to psychicky namáhavé a říkal jsem si, mít psychicky namáhavou práci mimo školu, a i psychicky namáhavou školu je špatná volba, nebo není to úplně optimální cesta, kterou bych se chtěl vydat, tak letos jsem to změnil a během toho studia, jsem si vybral něco maximálně uklidňujícího. V jedné té brigádě hlídám v kopírovacím centru, kde docela velkou část času se můžu věnovat vlastním věcem, ale obsluhuju ty tiskárny, spravuju je, dodávám papír, takže to je jedno místo. Naštěstí jsem si to namodeloval tak, aby mi to pěkně vyšlo, že mi skončí hodina a měl bych to hned blízko, jenom tam skočil na to tiskové místo, často jsem to používal jako osobní pracovnu. Takže to byli takový dvě mouchy jednou ranou. Ta druhá práce je, že vyučuju na soukromé střední, vyučuju 3D modelování a 3D tisk a měl jsem k tomu několik důvodů. Byl jsem toho dojmu, že jelikož jsem studoval psychologii na střední, tak jsem měl trochu pocit, že ohledně toho, co by se mělo vyučovat a tak. Protože mladí, jak mají více elastickou tu, ten mozek a tu prostorovou představivost maj dobře rozvinutou, díky té dnešní populaci, kdy jako ty děti hrajou ty počítačový hry, se taky rozvíjí strašně a proč taky jako tenhle fenomén nevyužít rovnou, aby mohly 3D modelovat, protože člověk chodí na vysokou školu a je mu pomalu přes dvacet, tak už nemá tolik elastický ten mozek a bylo by fajn, kdyby s tím začali děti a taky jsem toho dojmu, že v budoucnosti, to bude tak běžné jak pracovat s Wordem, protože blíží se doba, kdy si člověk může vše přizpůsobit dle svého a k čemu by to bylo, kdyby si to neuměl zadávat po svém, tak jsem to chtěl přinést té mladé generaci trochu dřív a zvolil jsem si strategii, kdy jsem chtěl zvolit co nejvíc prestižních středních škol a pak na ní po jednom roce dostat krásné zpětné vazby a dobrý ohlas, že jim to třeba pomohlo dál v životopisu nebo ve vlastních projektech a nebo jestli jim to třeba zvýšilo šance na přístup vysokých škol, protože najednou je to člověk vybočující z řady. No a tím se dostávám k druhé fázi mého ďábelského plánu, kde bych vzal tyhle reference a pak bych mohl ten kurz zavést na více těch škol. Zatím jsem furt v té fázi, kdy učím ten první rok a každému jednotlivému studentovi se věnuju jednotlivě a koukám, jak rychle se učí, jestli se skutečně učí rychleji než dospělí, takže je to tak i trochu můj malý projekt pro zábavu.

T: Jak probíhala ta komunikace s tou školou ohledně vytvoření úplně nového kurzu, který si jim chtěl přinést?

R: Ta implementace chvíli trvala, musel jsem začít už na konci minulého školního roku, kdy jsem kontaktoval tu školu a začal se bavit s různými učiteli a jak by to viděli, jak by mohlo vypadat, jak by se to dalo prezentovat a došli jsme k závěru, že by to mělo být spíš pod uměním, tak jsem na to kývnul, protože ty fyzici a matematici jsou často takový, nejsou až tak otevření

a nakonec se ukázalo, že na těch kurzech děláme mnohem víc technické zpracování než umění, ale to bylo dané tím, že ti účastníci měli veliký zájem o tu techniku, takže se to trochu i přeorganizovali. Máme to vždycky v pátek a je to takový můj relax a taky jsem si uvědomil, že rád vyučuju, rád předávám zkušenosti a jsem strašně rád, že a ty kurzy chodí celkem dost dětí, když je to i nepovinné, navíc i v pátek odpoledne, když už všechny děti chtějí domů.

T: Tak teď jsme se bavili o tvé práci, mimoškolních aktivitách a zájmech a já bych nyní trochu změnila směr. Mluvili jsme o jazycích, které ovládáš, o angličtině a němčině. Mě by teď zajímalo, jaký je tvůj mateřský jazyk?

R: Mateřský jazyk, tak rozhodně jsem první slovíčka začínal ve vietnamštině, protože mě vychovávala matka a já mám staršího bratra, který je starší o pět let, který měl rád, když mohl vysvětlovat česká slovíčka. Já si to myslím, že jsem česká slovíčka pobíral už pomalu ve školce a do školy jsem šel a už jsem trochu rozuměl. Ale už si to moc nepamatuju.

T: Takže jestli tomu správně rozumím tak první jazyk se kterým si se setkal, byla vietnamština?

R: Asi to tak bude, protože jsem vyrůstal doma a do školky bylo daleko. Tak do tý školky hlavně vietnamština no.

T: Jaký to bylo se učit dva jazyky?

R: No zrovna okolo tohohle tématu to mám promyšlený, protože už bylo dost debat na tohle téma. Čas od času se jako lidi zeptají. Já si myslím, že ten jazyk, jaký člověk používá v různých situacích je hodně propojený i s tvářemi které vidí, protože nakonec je to s těmi tvářemi propojené až moc, protože když vidí určitou tvář, tak těžko mluví v jiném jazyce. Že třeba, když vidím českou tvář a oni mi řeknou, že jestli bych jim nemohl něco přeložit, nebo jestli bych jim to nemohl říct ve vietnamštině, tak velmi obtížně jako kdyby tam byla neviditelná bariéra a je to jako bych tlačil do kopce ty slova, je tam z různých důvodů. Nebo když s mamkou se snažíme mluvit česky, aby měla lepší češtinu, a tak, a tím, jak jsem viděl tu její tvář, tak je to těžký, i když ta čeština je přirozená pro mě ale i tak. Pak mám různý vtipný teorie, o kterých mám pocit, že by mohli platit, tak jednou z nich je, že hodně Asiatů, kteří mají hodně mateřských jazyků, takže myslím si, že bych češtinu mohl označit za můj mateřský jazyk, tak kvůli tomu nosí brýle, protože ta část jazyková je hrozně blízko u těch očí a jakoby tím, že tam vznikla ta nová jazyková část tak to tlačí na oči a tím ty oči jsou defektní potom (smích). No právě že strašně moc Asiatů tady má problémy s očima, mají dost dioptrií a tak, hlavně ta mladá generace, ta populace Asiatů v Čechách, co musí nosit brýle je procentuálně větší než mladá generace Čechů.

T: Když bych se teď vrátila k tomu tvému dojmu, jak se spojuje konkrétní tvář s konkrétním jazykem, tak čím si myslíš, že to je?

R: myslím si, že je to hlavně o zvyku. A jak zvyk je železná košile, tak stejně tak jako třeba naše ruce vypadají skoro stejně, s jednou třeba umíme trochu líp jiné aktivity a když to třeba přirovnám k jezení, tak ta pusa dělá to samé při jídle a když bych si vzal vidličku do jiné ruky než běžně, tak to zvládnu také, ale je tam už jakási bariéra, nejde to tak dobře. Mám takový pocit, že je to takhle podobný.
T: A jaký pocity se skrývají zatím, když máš vystoupit z té železné košile? Když například máš mluvit vietnamsky před lidmi, kteří tento jazyk neovládají?
R: No tak určitě trapno. A celkově je mi to trochu nepříjemný, připadám si trochu jako exoticky a tak, což jako nemám moc rád, radši jsem jako součástí. Takže mi trochu vadí ta exotičnost na tom.
T: Takže jestli tomu správně rozumím tak ti na tom vadí nějaká jinakost?
R: Jo jo, tak nějak.
T: Třeba to není správný slovo
R: Ale jo, přijdu si nějakým způsobem jiný. Nevidím pro to velké užití, celkově ten praktický účel to moc nemá, ale to může být tím, že mám takové technické vidění.
T: Z toho, o čem mluvíš se zdá, že máš kamarády, se kterými mluvíš tedy spíše česky, jelikož podle té tvé teorie s tváří to vypadá, že jsou to tedy převážně Češi.
R: No to je zrovna takový vtipný, já jsem se trochu stranil Asiatům, nevyhledával jsem s nimi kontakt a hlavně ještě na střední jsem měl strašně vtipnou etapu, kdy jsem si zažil takovou jako šikanu a nejvtipnější na tom bylo jako že ten který mě šikanoval byl taky Asiat, byl to také Vietnamec, což bylo tedy strašně paradoxní, takže od té doby raději, nebo jako což mi dává teď přemýšlet o mých starých myšlenkách, které mě napadaly, když jsem tak různě přemýšlel nad lidmi, tak já si myslím, že třeba co se týče Čechů a tak, tak jsou strašně blízko tomu průměru, jako na jednu stranu z toho průměru by bylo, že je člověk víc drzí nebo nepříjemný a tu druhou stranu je milí a takové ty pozitivní věci, že se v něm skrývá dobro a trochu zlo, ale že tam není taková silná deviace, buď jsou trochu to nebo to, ale nějak extrémně se nevybočují. A já byl takového dojmu, že to bude i tím, čím jsem si prošel, že ti Asiati dokážou být extrémně krutí a někdy jsou zas až přehnaně hodný, jako samozřejmě v tom středu je pár lidí, ale jakože ta deviace je tak silná, že jsem prostě bohužel pak potkal někoho z jednoho extrému a pak z druhého extrému, takže jsem pak radši jako nevyhledával kontakt s nimi. A taky jsem nebyl moc velký fanoušek toho, protože oni se rádi shlukují, protože pak spolu můžou provádět ty aktivity, které jsou víc tradiční a nebo jako víc vietnamského rázu, kdy třeba společně hodují, což je strašně krásný a čas od času mě taky pozvou a já jsem tam s nimi, ale to je jako strašně málo no a sice je to strašně krásný a je to jejich životní styl, ale já to mám spíš jako takové

zpestření a na tyhlety věci potřebuju ten shluk, kdy to hodování, je tam ten velký kruh těch lidí, který spolu sedí na té gigantické podlaze a podávají si ty pokrmy a tak a já nikdy nebyl fanoušek takových velikých shlukovacích aktivit.

T: Když si mluvil o tom, že Asiaté vystupují z toho průměru a variují spíše na těch krajních pozicích, tak si tím myslel jaké Asiaty?

R: Dost možná jako celkově, jako paušálně o všech Asiatech, takže by se to týkalo i těch, co žijí v Čechách. Ale jako myslím, že v Čechách je to lepší, do jisté míry. Z několika důvodů, i časem je to lepší, protože jsme čím dál tím víc přijímaný, jsme rovnovážný a už nezažívám tolik rasisticky podmíněných útoků, poslední roky je to mnohem mnohem lepší. Když jsem byl ještě na střední, tak v tý době ještě doopravdy, těch mladých, co tu vyrůstali ještě tolik nebylo a ten strach byl takový silnější. To je taky proč často v tramvajích se bavím se staršími lidmi, jednak z toho mají radost, já taky poznám často ty krásný životy těch seniorů, protože moc neznám. Spousta dětí má své babičky a dědečky a mě to dává nové informace o tom, jak tady žijí senioři, jaký mají život a oni nazpátek mají dobrý pocit v té tramvaji, že si nepřijdou tak osamocení, občas je to o náhodě, že si přisedneme a často to pak rozvíří diskuzi o vnoučatech a o životě. A taky si myslím, že to rozšíří to povědomí, že jsme taky lidi a že se není čeho bát, protože možná to z jistý části dělám taky kvůli tomu, co jsem si prožil dřív, protože někteří ti senioři na mě byli nepříjemný, ať už jako nadávali nahlas, ať jako táhnu tam a sem, a ještě jako řekli úplně do jiný země, tak to jako bylo, tak jsem si to bral k srdci a bylo to nepříjemný, ale pak jsem došel k závěru, že je spíš lituju, že maj svý důvody, proč se tak zachovali. Před nedávnou dobou jsem měl taky jako zkušenost s tímhle a tam jsem si právě vyzkoušel, že dobrý je rovnou nabídnout i pomoc, že když se mě snaží urazit, tak si s ním promluvit rovnou o jeho problémech a tak, a osvědčilo se mi, že to je nejlepší řešení, co člověk může udělat v téhle situaci.

T: Z toho, co popisuješ, to na mě působí tak, že si se setkal s nějakými nepřátelskými reakcemi lidí.

R: No to setkal a tak. Ono když si to člověk jako rozdělí na kategorie a tak, tak to není až tak hrozný, jak se to vezme, co se týče takového pouličního napadení, tak vždycky to má tak nějak hlavu a patu, že člověk je naštvaný, občas jako dřív to byli ty mladí, že si mysleli, že je to cool, pořvávat a tak, ale když si člověk uvědomí, že to dělají i na jiné skupiny lidí a že si vždycky najdou záminku proč je to, a pak si myslí, že jsou nějak alfasamci, že se takhle chovaj, tak si člověk uvědomí, že se to nedá brát ani osobně, protože když to dělá plošně, paušálně na lidi, kteří jdou okolo tak se to nedá brát osobně…a pak ti senioři, tak hodně věcí je trápí, to se nedá jim nějak extrémně brát za zlý a ten stát je opravdu někdy, ta média je šoupli do té situace, že

nás nastínili do určitého světla, tak to přímo jako za vinu jim dávat taky nejde, ale pak určitě jsou jako momenty, kdy na tom trochu záleží, kdy jde o zdraví člověka a třeba já osobně jsem to tolik neprožíval, protože jsem z té mladší generace a často ta komunikace už je jiná, ale jsou a byli případy kdy to tak není bohužel. A pak jako dochází třeba jako k urážkám během zákroků a tak, což je velmi nepříjemná záležitost a pak ještě navíc, když dojde ke špatnému ošetření a urážkám během toho, tak to už je opravdu, to je fakt špatný.

T: A teď o čem mluvíš je nějaká tvá zkušenost?

R: Ne, to se stalo mému otci, byla to asi ta nejvíc nepříjemná záležitost, která se kdy stala, podle mě, protože když třeba někdy došlo až na pěsti, což se může stát, tak to jako nebolelo tolik jako tady, že v takových sférách jako u doktora a tak, kdy jako vlastně mému otci, no jako jestli to nebude moc no, měl vnitřní krvácení, tak ten doktor ho jako nazval stereotypním jménem a pak řekl, že jako určitě zase jedl ty svý pálivý jídlíčka a přitom můj otec nenávidí pikantní koření a tak a přitom to takhle plošně použil, což mohlo vést ke špatné diagnostice a tak, což je asi nejvíc nepříjemná věc, že když jde člověku o život a tak a někdo paušálně udělá to, co může ohrozit tu léčbu a vlastně i ten přístup toho doktora tak, což mě pak jako hodně, ten vztek a to pobouření mě jako možná i hodně motivoval k tomu, abych dokončil alespoň magisterské studium, protože, když jsem si pak všiml jak v čekárně jednají s lidmi, tak jsem si řekl, že to prostě musím, protože ať už právní či jiné konflikty, tak to už je něco úplně jiného když se řeší problém s panem inženýrem a i když je to Asiat a inženýr na domácím poli, tak je t něco úplně jiného, než když zase řeknou paušálně, no ty seš stánkař, s tebou se bavit nebudu a stejnak tě jako porazím, ty se tady nevyznáš. Myslím si, že to byl jeden z velkých důvodů, proč jsem se držel toho studia a snažil jsem se i dokončit toho bakaláře včas, všechno je to jako propojený, tak jsem se zas vrátil zpátky.

T: Takže máš pocit, že proto aby ta společnost zacházela s jedincem lépe, tak je důležité, aby byl vzdělanější?

R: Rozhodně jako ten samotný člověk, že si projde tou vysokou školou se nějak rozvíjí a posouvá se dál, ale co se týče běžného života a tak, tak já si myslím, že by to mělo být jedno z těch skrytých es v rukávu, že když na to dojde, tak voilá, a ty si co, když tady urážíš nějakýho inženýra a z nějakýho důvodu, si toho lidi prostě cení, rozhodně to jak se lidi k sobě chovají, měli by se k sobě chovat hezky a všechno tohleto, ale je to už jako zakořeněný hodně hluboko v té mysli, že jsou lidi hodně sobecký a pomáhaj, chovaj se hezky jen když si myslí, že z toho něco budou mít a proto často nepomáhaj chudším nebo bezdomovcům, ale spíš třeba jako když vidí zraněného, špatně oblečeného člověka, ale když uvidí někoho oblečeného v obleku tak mu spíš pomůžou. Podle mě ve stejným principu funguje i ten titul, sice první obrana je, jak člověk

vystupuje, jak mluví s lidmi, ale pak někdy už by měl mít to eso, když už nejde o pětiminutovou interakci, ale jde o to něco dojednat, sjednat a tak, takovej je můj pohled na to.
T: Ty si před chvílí popisoval tu nešťastnou zkušenost tvého taťky v nemocnici. A před tím jsi ještě hovořil o tom, že tě vychovala mamka…
R: …no, to, když jsem byl hodně malinký, tak taťka chodil do práce a hodně se o nás starala mamka, jako taťka si s námi taky strašně moc hrál, my jsme ho měli hrozně rádi a jako pořád ho máme strašně rádi, rozhodně mě vychovali oba rodiče, za což jsem strašně rád, protože co jsem slýchal od jiných Asiatů a tak, tak často museli na hlídání a tak, ale u nás jako stoprocentně po domácku.
T: Rodiče žijí spolu?
R: jo, rodiče jsou furt spolu.
T: A čím se živí?
R: Živí se, moje mamka je z velké části v domácnosti a pak dělá ještě trochu správce, můj taťka je spíš teďka už vede takový tým, jinak ani jeden z mých rodičů nebyli nikdy v životě na stánku nebo tak něco, takže doopravdy, když už u toho jsme tak moji rodiče se dostali do Česka ještě během komunismu a to byla smlouva mezi Českem a Vietnamem, kvůli pracovní síle v té době a tak se vlastně dostali oba mý rodiče sem, neznali se, poznali se až v Čechách, pak si nějak udělali čas od času společný čas na nějaký románek a právě že taťka se strašně rychle naučil česky, dalo by se téměř říct, že ho adoptoval takový český pán, který měl děti v podobném věku, takže ho téměř vzal za svého a já jsem ho taky znal dost dobře a vlastně všechny jeho děti, kteří jsou stejně staří jak moji rodiče čas od času nás navštíví nebo my je a je to jak jeho česká rodina, v tom věku, kdy sem jako dojeli, tak člověk ještě potřebuje tu rodinu a on měl štěstí, že měl takovou českou rodinu a hodně to ovlivnilo jeho mentalitu, protože jeho mentalita je opravdu mix zkouší brát opravdu to nejlepší od obou, jakože ví, že jeden z nich není ideální nebo perfektní, ale vždycky to tak pěkně namixuje. A mamka je tradicionální, co se týče tý mentality, takže je to takové zajímavé.
T: Jak se taťka seznámil s tím pánem, který ho tak pěkně přijal?
R: Já si nejsem úplně jistý jak to bylo, ale dělali spolu různé české aktivity, že hlavně se kamarádil s Čechama a tak, protože hodně těch Vietnamců, co sem přišlo pracovat a tak, tak ne všichni se pustili do té češtiny a té kultury a tak, protože nevěděli jak dlouho tady budou a tak a spoustu věcí bylo nejasných a taťka si říkal, že lidi jsou tu fajn, jsou strašně kamarádský, přátelský, tak se skamarádil a od tý doby ho to nepustilo, umí taky hrozně dobře česky, protože co slýchám od Asiatů tady, tak až tak často neovládají ten český jazyk tak výborně a tak a co je strašně fajn, že každý den čte noviny a má předplatný už od roku, od tý doby, kdy má adresu,

má předplatný (smích), za což jsem strašně rád, že mám takovýho taťku. My si hodně rozumíme.

T: Když jsem taťka přijel tak jak to probíhalo?

R: Nejsem si úplně tak jistý, ale byl tady mezi prvními.

T: A v jakém městě vlastně žil?

R: V nějakých menších městech v Česku, jako fakt nějaký, jako z hlavy teďka nevim. Taťka se učil vrtání a mamka řídila jeřáb, takže byli takový. Ta doba byla taková.

T: A co bratr? Kde se narodil?

R: Brácha se narodil už taky tady, protože tady se poznali, tady se vzali.

T: Ty jsi říkal, že mamka je taková velmi tradiční a taťka zas mixuje a vybírá si co mu z těch kultur přijde nejlepší. A říkal si, že ta výchova byla taková zajímavá, mohl bys to nějak přiblížit, jak to třeba vypadalo?

R: (smích, 20 s přemýšlí) To se musím docela hodně zamýšlet. Mě to přijde jako (30s přemýšlí), třeba v tom jaký hodnoty nám prezentovali, že jsou důležité, tak mám takový pocit, že taťka by takový víc jako kámoš a mamka byla spíš jako mamka, s velkým M a nějak specificky, jo jo, už to mám, už se mi to krystalizuje ta myšlenka, mamka jak nám dávala najevo, že nás má ráda a tak, jak nám dávala najevo, že se o nás moc ráda starala, že nám vařila jídla, která máme rádi, že třeba když se blížil velký test, tak nám vařila oblíbená jídla, téměř sváteční, tak nás chtěla takhle podpořit, a tak různě, tím, že nám hodně pomáhala a tak, tak nám dávala najevo tu mateřskou lásku a tak a když to poměřím s Čechama, tak češi maj jako mnohem víc objímání a lidského kontaktu a tak, což jakoby v té vietnamské kultuře je téměř absolutní tabu, uběhne několik let a člověk ani neobejme svou matku, takže v těchto věcech to bylo dost takový tradiční, když už jsem vyrostl a tak nějak jsem si to začínal uvědomovat, tak jsem si říkal, že je to hrozná škoda, a tak jsem někdy ve 22 letech začal objímat matku, začal jsem jí dávat pusu na tvář.

T: Jaký si myslíš, že to pro ni bylo?

R: No ta si vždycky odfrkne a dělá jako, co zas chceš a tak, ale já si myslím, že to má ráda, ale jen to neumí dát najevo, protože to je něco tak hrozně moc proti té kultuře, kterou má vrozenou, zažitou a tak, že jinou reakci na to neumí a já pevně věřím, že to má ráda. Tohle je takový kulturní rozdíl. A co ještě ty jo? (15 s přemýšlí) Celkově jsem pochytil to, že je důležitý, jak si vytvořit vlastní hodnotu, tím, jak člověk se zlepšuje a posunuje se dál, to je hrozně důležitý. A když se mu to povede, tak je hrozně důležitý pomáhat dál, těm ostatním, aby byli taky šťastní a pak zase občas se stane, že až moc, že to trochu přeženeme a často pak zapomínáme na sebe. Každopádně strašně moc obdivuju svého otce, protože ten pomáhal, když mohl, a tak by to

mělo být podle mě. Jo a ještě, z té strany té matky, byl docela důraz na to studium a takový jako že jenom tlačila, nádech toho celkového dojmu, jen to tlačení, na té základce, ale tak to je asi všude, že ty děti první čtyři roky se nechtějí moc snažit, že to je jako obecně, to není asi jako kulturní, já si vlastně nejsem možná jistý, že to ani nedokážu odlišit vlastně, protože jak v tom žiju a jak moc nemám prozkoumaný to český, tak to nemůžu poměřit.

T: Tomu naprosto rozumím, ono musí být i dost těžké vracet se takhle zpátky do dětství a zpětně vnímat ty zážitky. Tak se zkus podívat jen čistě na tu mamku a taťku, jak to probíhalo, v té výchově, v těch očekáváních, v těch hodnotách, které se vám snažili předat?

R: No přemýšlím jestli, no protože rozhodně od tý doby, co se stala ta záležitost s mým taťkou v té nemocnici, tak to byla taky velká kapitola, která do jistý míry změnila taťkův pohled na svět, že některé věci byli vyvolané i tím stresem, takže si řekl, že se nebude tolik stresovat, klidný přístup k životu a mamka je hodně často ve strachu, že se pak o sebe nedokážeme postarat, hodně ten nátlak, který na nás vyvíjí je asi ze strachu, což je tak jako asi i zažitý, kvůli tomu v jakých podmínkách vyrůstali, tak rozhodně velkým faktorem toho pohonu, byl kulturně ten strach. Teda alespoň z toho jak to popisovali, tak ten strach je posunoval dál a ten strach v nich zůstal zakořeněný v nich, to je možná jako proč nás tak jako tlačí a doufají, oni nás tlačí jako z lásky, chtějí abychom měli nějaké ty jistoty, kdyby náhodou, kdyby se něco stalo s rodinou, tak abychom měli jak přežít, což jakoby, já jsem pak nad tím taky jakoby přemýšlel a ono to dává i smysl, že je to logické, protože když v české rodině, se stane menší nehoda a děti najednou potřebují někde žít, tak mají strejdy, maj tety, maj prarodiče a ten základ je tam strašně širokej, ale kdy se stane něco v naší rodině, tak ty pojistky tam chybí, protože jsme tady, ta naše rodina, je tak trochu jako ta naše malá jednotka o velikosti pěti lidí, já mám ještě jakoby dva bratry a jsme jakoby jeden tým a tenhle tým se musí postarat sám o sebe a kvůli tomu potřebujeme mít jako trochu větší jistoty na každýho jedince, protože každý jedinec hraje velkou roli, takže asi kvůli tomu na nás jako trochu víc tlačí, protože cítí, že si nesmíme, nebo jako nemůžeme si dovolit selhat silně, protože co dál, protože jestli silně selžeme tak není kudy kam, protože vrátit se do Vietnamu, no pro mě by to bylo úplně nelogický, protože o tom místě nevím vůbec nic a neovládám jakoby krásně, jako dokážu se domluvit, ale nedokážu jako na úřední rovině jednat a jakoby o jejich způsobu života nevím vůbec, protože tam to už vůbec nedává smysl pro mě a v Česku se nemám moc jako opřít o jinou rodinu nebo o rozšířenou rodinu, protože český rodiny maj okolo sebe různý kontakty a sháněj si místa a tak a mají ty konexe, ale u nás se to vůbec nedá takhle udělat, já třeba můžu říct, že mám kamarády z tohohle a tohohle odvětví a tak, ale to jako rodiče říct nemůžou, jsou v tom jednom odvětví a tím pádem je to sám za sebe, a sám za sebe to musím někam dotáhnout, protože co jinak, maminka

nepomůže, maminka jenom vaří, tatínek mi může říct jen obecný rady do života, protože nic konkrétní říct nemůže, protože tam už to hasne, moc strojních kamarádů z toho odvětví taky nemá, takže to taky hasne, takže možná ze strachu na nás tlačí, protože vidí tu realitu, protože musíme uspět.

T: Takže v Čechách máš jen tu nejužší rodinu a ve Vietnamu pak ty další členy širší rodiny?

R: Já osobně mám téměř ztracený kontakt s nimi, jako v životě jsem je viděl, ale je to něco úplně jiného než bratranci a sestřenice v Česku, ty se vidí vždycky o Vánocích, různě spolu tráví víc času a cítí tam to rodinný pouto, ale jak jsou strašně daleko a vedeme absolutně jiné životy, tak pro mě se to vytrácí ten kontakt.

T: Byl jsi někdy ve Vietnamu?

R: Ve Vietnamu jsem byl a tím jak jsem tam byl strašně dávno a nějaký ty bratrance si pamatuju a prý už tam mám i synovce a tak, protože můj taťka byl jeden z nejmladších, takže ty už jsem ani neviděl vůbec a těm už je třeba patnáct a ty ještě pomalu neexistovali když, jsem tam naposledy byl, takže potom ten koncept rodiny cítím velmi jinak a o to víc pak cítím pocit, té rodiny, té české rodiny, a toho jako, že když někteří přátelé jsou si tak blízcí, téměř deset let, tak pak cítím, že některá ta pouta jsou už téměř rodinná a tak a třeba teďka mám přítelkyni českou a my už jsme spolu nějakou dobu a tak, takže už i s tou rodinou její jsem se tak nějak spojil a máme takový jako dobrý vztahy a tak, takže my se jako na střední, když jsme ještě byli, tak mi jeden kamarád řekl něco jako strašně logickýho a přitom v tý doby mi to ještě nedocházelo, protože jsem byl strašně mladej ještě, ale řekl mi, že přijde den, kdy se změní pohled na to, jak člověk vnímá rodiny, že když je člověk mladej a řekne se rodina, tak myslí otce, matku a tak, ale pak je tam nějaký bod zlomu a když se řekne rodina, tak myslí ženu a najednou to není biologická rodina a najednou se z toho stane rodina a vlastně to je ta rodina a já mám pocit, že pomalu se blíží ten přeliv, samozřejmě jako pokrevní rodina pro mě má jako význam a rodiče taky, ale dává to smysl, otec a matka mají mezi sebou neskutečně silné pouto, přitom pokrevně nejsou spojený, takže ta myšlenka dává absolutní smysl.

T: No a když říkáš, že máš českou partnerku a jste spolu už delší dobu, tak jak vypadaly ty začátky?

R: No, tak rozhodně tam byly bariéry, samozřejmě moje matka jako tradicionální, tak tam to bylo špatný, protože už z principu (smích) a když jsme se o tom bavili, tak mi vlastně dochází jako proč a kde se bere ten strašně silný a přísný přístup té matky a tak a stejně tak jako jak se musíme postavit na vlastní nohy, tak mi došlo proč mamce záleží na tom, jakou partnerku si vybereme, jak moc jí můžeme věřit, jak moc velký potenciál má a tak dále, ale to je z velký

části tím, že my vybudujeme nějaký jistoty a teď to z velké části může zmařit ta přítelkyně a to prostě pro mojí matu byla hrozná hrozba a když se na to takhle zpětně koukám tak asi proto.
T: A jak na to reagoval taťka?
R: No taťka, jak už jako je takovej počeštělej, tak nekecá do toho moc a když se dva lidi dají dohromady, tak když to tak jako řeknu lidsky tak je to dáno hvězdami, to už není jako, že se vyplní formuláře, to je prostě chemie, to je náhoda, to je sled událostí, které se můžou stát a člověk nad tím úplně kontrolu nemá.
T: Jak na to reagovala rodina tvé přítelkyně?
R: No byly tam asi takový dva faktory, které do toho hrajou, jeden z nich je, že její matka se dřív jako bála Asiatů a tak a možná proto jako z boží vůle jsem tam byl seslán, a tak, ale pak si uvědomila, že není proč, protože jsem hodně pomáhal její dceři, ať už jako ve škole, nebo když něco potřebovala jsem se jí snažil pomoct a tak jak jsme si párkrát promluvili a tak, tak zjistila, že jsem fajn a pak ještě další věc, že její teta je s Irem a ten se naučil česky, mají spolu dítě, takže to není nějaká rarita v téhle rodině, takže to taky mohlo ovlivnit to jak se na to koukají, máme toho celkem dost společného s jejím dědou, na jeho věk je opravdu dost aktivní, hodně sportuje, takže jsme si taky padli do oka, ale taky i tím, že oba přemýšlíme jako chlapi, tím jak má dvě dcery, tak si taky rád po chlapácku pokecá a tak. Jeli jsme i na společnou dovolenou. Já si tam přijdu hrozně vítaný.
T: To musí být moc pěkný pocit.
T: Ještě bych se vrátila k tomu, jaké máš občanství?
R: Mám české, mám české jméno, mám na občance Daniel, i rodiče mají české občanství. To je trochu dané i tím, že během toho komunismu se naučili pěkně česky, měli tu dost kamarádů a neměli důvod, proč ne.
T: Jestli tomu správně rozumím, tak rodiče tu chtěli zůstat?
R: Nějakou dobu trvala ta smlouva ohledně té spolupráce a potom už jako byli ve věku, kdy byli skoro ještě děti a v tom věku, když poznali jako spoustu fajn lidí tady a tak, tak se mý rodiče tak rozhodli.
T: Kým se cítíš být?
R: Já si myslím, že prostě sám sebou. Že to není tak, že by se člověk cítil jako Čech nebo jako Vietnamec, nebo jakkoliv jinak, ale tím, jak jsem trochu přemýšlel nad lidma a tak, nebo s jakými lidmi bych se chtěl stýkat, tak mi nakonec došlo, že člověk si vlastně sám tvoří tu svojí kulturu, že vlastně to, že jsem v Česku neznamená, že mám rád knedlíky, jako mám rád (smích), ale jako že mám rád hospody a pivo a tak, tak to taky nemusí znamenat a v dnešní době jak už je ta globalizace a ten internet, tak si najde nějakou tu komunitu, subkulturu, která se mu zalíbí

a najednou si utvoří sám ten mix, tu směs, toho co má rád a to co si utvoří není daný kulturou, to není daný ničím jiným než sebou samým a taky je to daný trochu náhodou, na co narazí, na jaký lidi narazí a takhle si to myslím. Možná je to taky tím, jak nemůžu pořádně určit, kde mám ty kořeny, tak jsem si možná udělal vlastní.

T: Cítíš nějakou potřebu určit, kde máš ty kořeny?

R: No nakonec pak je to otázka toho, co to je a tak. Já jsem někdo, kdo má rád tyhle a tyhlety věci, někdy mám rád jako pořádek ve věcech, jako mám třeba rád pořadí věcí tak jak to chci, někdy to už trochu hraničilo s OCD, jakože to pak úplně ovlivnilo, záleží to, co jsem si zažil, to co jsem si vytvořil, já jsem si dřív myslel, že jak jsou takové ty nádoby, tak jsem si myslel, že jsem z různých střepů a ty vlastně tvoří mě a od každé komunity jsem si vzal něco jiného a tím jak jsem byl vždycky v těch komunitách, kde se kladl důraz na společnou práci a pomoc a předávání dál, protože ta komunita, kde byly ty Cosplaye a tak, tak mi se třeba viděli jen jeden den, teprve jsme se potkali a jeli jsme se navštívit třeba až do Teplic a už jsme si věřili natolik, že jsme už třeba ušili nějakou věc za dva tisíce, tak moc jsme si věřili a to i v dnešní době bylo neuvěřitelný, strašně veliká důvěra, takže bych si řekl, že ta moje pidi kultura, kterou jsme si utvořil má strašně mnoho důvěry obsažený v sobě a podle mě i toho přátelskýho ducha a snažím se i věřit, že když ten život je pozitivní, tak, jo což jsem si teďka vzpomněl, kdy jsem byl s taťkou na nějaký cestě dlouhý, tak jsme měli strašně dlouho na kecání a najednou jsem si uvědomil, že jako strašně sám od sebe jsem došel ke spoustě závěrům, který jsou podobný s buddhismem a takže aniž by mi o tom kdokoliv cokoliv řekl, ani jsem nevěděl o čem to je, tak najednou mi řekl, že to je strašně buddhistickej přístup, možná doopravdy to koluje i na té úrovni DNA, ale sám od sebe si to neuvědomuju, ale považuju to za to, že najednou jsem si sám došel k tomu, hodně těch aspektů bylo stejných, ale co se týče třeba karmy, což je v tom buddhismu jako dost, si myslím, že v tom mém pohledu není až tak třeba protože karma je spíš takový nástroj, nebo odůvodnění pro ty lidi, co nejsou si jistí, tím, že chtějí být úplně pořád dobrý, tak je to pro ně takový další důvod pro ně, proč být dobrý, takové ujištění, proč to dělat, jako dělat něco jen proto, že dobro očekávám dál, dle mého názoru je to něco s čím já se neztotožňuju.

T: Jak bys popsal výchovu tvých rodičů?

R: Je tam rozdíl asi v tom, že chtějí větší autoritu, co jsem viděl jako u jiných rodin, ve kterých jsem byl, tak mají mnohem víc kamarádský přístup, taková rovnost větší, ale u nás to bylo mnohem více, že šlo poznat, že rodič je nadřadný a děti jsou podřadný, ale teďka když už jsme ve věku dvacet tři, tak ty věci projednáváme více na rovině, když třeba se jedná o mýho brašku, kterýmu je já mínus sedm, takže šestnáct (smích), tak už tam do toho zasahujeme stejnou měrou,

když se radíme, co bychom měli dělat a neměli, tak se radíme společně, ale pak jako taky byli chvilku, pak je to zase od mamky k taťkovi, samozřejmě mamka se o to pokoušela jinak a taťka se o to pokoušel jinak a celkově, myslím si, že co se týče matky, tak se to snaží předat tak, že nás má moc ráda, že se o nás stará, co se týče jídla, praní a tak, to je asi ta předaná výchova, jaký standard by měl v domě být, takže se snaží abychom žili nějaký standart a co se týče slov tak není tak dobrá, v tom je zase hodně dobrý otec, že nám spoustu věcí dokáže říct na rovinu a pak je tam méně konfliktů, mamka má strašně často spoustu požadavků a neumí je formulovat nebo jsou sporná, tím, že bych třeba poukázal na něco, co je špatně, tak je tam strašně moc bariér, je tam stud nebo je to kvůli její sobeckosti nebo jiné záležitosti, tak vždycky cítí, že by to tvrzení mohlo být proti ní, tak ho nevysloví, ale co se týče otce, tak ten mi to řekne na rovinu a nebo velká část té výchovy pramení z toho jak se zachovali v různých situacích, někdy to člověku ani hned nedojde, co to znamenalo a dojde mu to třeba až za několik let, v tu chvíli neví, že je to takhle hluboký. A když nad tím pak v ten moment, co mi to dojde přemýšlím, tak mi to dojde a říkám si, že bych se vlastně v té stejné situaci zachoval stejně. Myslím si, že tohle jsou asi hlavní prvky té výchovy, nejsilnější momenty nastaly tak nějak bez přímé komunikace, bez přímého sdělení. Výchova obecně byla vždycky taková, ne přímočará, není vždy hned vidět ten efekt.

T: A když si říkal, že existoval rozdíl mezi autoritou u matky a u otce, tak kdybys tohle mohl nějak přiblížit?

R: Tak mám pocit, že u matky to byl často jako příkaz, který se nemusel odůvodnit a mám takový pocit, že u taťky to bylo vždy tak, že to mělo vždycky hlavu a patu, že ten povel má nějaký účel.

T: Dodržujete u Vás v rodině, nějaké zvyky?

R: Určitě, co se týče zvyků, bych to nazval jako svatyně, co máme doma a já mám už jen žijící prababičku a na tom oltáři jsou tedy fotografie mých zemřelých prarodičů a moje matky k tomu má veliký citový vztah, na ty dny, kdy zesnuli nebo i na jejich narození, ale to si nejsem úplně jistý, to bych se musel zeptat matky, tak i víc toho navaří, pak to dá na tu svatyni, kdy se jakoby ty duchové nají, než si to dáme my. Matka tam často i odříkává, co by si přála, otec myslím, že s tím jako rád pomůže, ale jako hlavní osobou na tohle je mamka. A pak určitě Nový čínský rok, ve kterém máme spoustu tradic, kdy se zdobí, já jsem zapomněl, jak se jmenuje ten keř, ne že bych byl na to nějaký expert, vždycky se spíš jako vezu, než abych se nějak zapojoval. Věší se na ten keř ozdoby a obálky s hotovostí, které mají přinést hlavně štěstí a jsou to takové malé částky a má to přinášet hlavně štěstí a ne užitek, ta částka je sekundární a mimo tyhle zvyky

budou asi už jako maličkosti. Na tu malou svatyni se tam dávají třeba i úspěchy, takže třeba na tu svatyni se dala moje bakalářská práce, aby si ji mohli přečíst i předkové.

T: Položil si to tam ty nebo rodiče?

R: Rodiče. Mamka no. Mamka se o to dost stará no, taťka a my jsme takový, že poslechnem a donesem tam to jídlo a tak, ale hlavní iniciátor je mamka.

T: Jaký to má pro tebe význam?

R: Pro mě i z velké části ze zvyku a tak a třeba mamka se mě zeptá, jestli jsem se jich na něco zeptal, jak jsou tam ty tři fotografie a tak, těch prarodičů, tak občas se zamyslím a přemýšlím nad tím, co všechno jsem s nimi zažil a vrací se mi ty momenty, kdy jsem je ať už třeba rozesmál, udělal jsem jim radost ale nedávám tomu nějakou vyšší myšlenku, že bych si třeba přál, že na mě jako dohlíží nebo tak, já to beru spíš jako z toho pohledu, abych na ně nezapomněl, abych na ně vzpomínal, ale myslím, že pro matku to má jiný význam, protože s nimi i komunikuje, pro mě je to spíš takové brouzdání zpátky, kouknu se zpátky na ty vzpomínky.

T: Navštívila babička někdy Českou republiku?

R: Jojo, byla tady a byla hrozně překvapená z toho počasí, poprvé v životě viděla sníh a jak je zvyklá na to podnebí ve Vietnamu, tak byla hrozně překvapená, vždycky se půl hodiny oblíkala.

T: Ve Vietnamu je jaký klima?

R: Je tam šílená vlhkost, já bych se tam necítil svůj, mě to nedělá dobře, člověk je upocenej a oblečení se lepí, takže kdybych si mohl vybrat tak bych chtěl žít rozhodně tady.

T: Ty jsi popisoval, že jsou pak ještě nějaký drobnější zvyky, které dodržujete, jaké to jsou?

R: Za nás už je to vlastně asi téměř všechno, protože před pár lety jsem se rozhodli jako rodina, že bychom nechtěli moc, protože jsou pak takové velké akce, kde jsou velké vietnamské komunity v Česku a tak, ale to jsme završili už před nějakou dobou, protože jsme neměli rádi, tak nějak, tu celkovou atmosféru, jednak to, že všechny ty akce jsou přetavený do byznysu, nejdřív to mělo být pořádaný jako kvůli kultuře, ale pak už jsme tou komercionalizací jsme na to vůbec neměli chuť a taky tím, že strašně moc těch rodin se chová strašně moc, jinak než naše rodina, třeba to jak se chovají v různých situacích se zachovaj nějak no a my toho měli tak nějak akorát toho, už je to nějakých sedm, osm let a mě pomalu dochází proč vlastně, z těch argumentů to chápu, proč chceme být spíše sami, v tom rodinným kruhu.

T: vybaví se ti nějaký příběh, co se s tím pojí?

R: Tak příběh co se s tím pojí, třeba jsou různé akce, kde se strašně vyzdvihují úspěchy dětí, třeba akademické úspěchy, to je součástí té kultury, že se tohle vyzdvihuje a pak byli akce, kde těm studentům rozdávaly pastelky a různé tyhle věci a přímo taková vzpomínka moje, co mi

vštěpovali rodiče, že máme pomáhat těm, kteří mají méně, těm bychom měli pomáhat, aby měli třeba co nejlepší základní vzdělání a tak a mě to přišlo strašně ironický a docela mi to obrátilo žaludek naruby, když jedna strašně movitá rodina říkala, ať vezmou těch pastelek co nejvíc, že to pak prodaj a mě to úplně obrátilo žaludek na ruby, protože to bylo, jako v tý době jsem si říkal, že by se to asi nemělo, ale čím jsem starší tak mě to pobuřuje víc a víc, že vlastně takhle by to být rozhodně nemělo, když už to zasahuje i do tý výchovy, to mě nejvíc dostalo. Tohle nám dokázalo znechutit to setkávání natolik, že už to opravdu nemám zapotřebí se s těmi lidmi stýkat. Vlastně nám není až tak smutno, třeba ostatní to mají za potřebí, být v tom shluku z jiných důvodu, to že taková síť, jakože my se třeba v Česku přizpůsobíme na devadesát procent a tak a je to tak akorát abychom byli jako spokojení, v tom Česku a tak, ale pak je tady jako hodně lidí, kteří já si myslím, že jsou třeba toho názoru, že jak už tady mají tu silnou síť tak se mají potřebu přizpůsobit jen tak na dvacet procent a to, drží ta síť a ta síť je tak velká, když vezmeme v potaz jenom Prahu, tak to už je jak malý městečko a to spoustě lidem stačí, nepřeberou iniciativu, jak to dál řešit a jsou ve stavu, kdy si řeknou, že je všechno tak jak má a není třeba už nic dál dělat, což je škoda.

T: Máš pocit, že se přizpůsobuješ?

R: No já si myslím, že to bude propojený asi s těma rodičema, že ty děti, když už tady vyrůstají, tak už automaticky žijou v tom, maj spolužáky, maj kamarády ve školce a už tam žádný velký rozdíl pro ně není , ale pak je tam samozřejmě vliv těch rodičů a tak a v některých rodinách je to víc a v některých míň a já si myslím, že mám dost štěstí, že moji rodiče jsou takoví hodně, zejména můj taťka je takovej hodně počeštělej a tak a že třeba ani jeden z mých rodičů neprodávali na stánku, ani jeden den v životě, tím pádem se až tak nepropojili s tím systémem, který tu je a který si tak nějak drží sám sebe a z velké části si myslí, že je soběstačný, takže jsem vlastně fakt rád, že mám takovýho taťku, že je takový počeštělý a že ho k sobě vzala kdysi dávno jedna česká rodinka a udělala z něj takovýho Čecha, sice už mu bylo, už byl po letech co byl teenager, ale myslím si, že má v sobě to nejlepší ze dvou světů. A myslím si, že je to tak i dost u mě, že v tomhle mi byl můj táta dost vzorem. U mamky je to takový víc osmdesát a dvacet.

T: A jak myslíš, že to tvoje mamka má, chybí jí ta komunita?

R: No to je právě ten problém, co jsme měli doma pocit, že mamka je hrozně izolovaná. A kvůli tomu je moc upnutá na svoje děti, což jsme my, a to v dlouhodobém horizontu není zdravý, když se člověk moc upne na svoje děti a my měli i takový období, kdy jsme s tím bojovali a teďka se nedávno matka vrátila z Vietnamu, že vlastně až teď si troufla odejít na delší dobu, na nějaký měsíc, si na to troufla, protože do tý doby si myslela, že když tam nebude, tak že ten

dům zkolabuje, že shoří (smích), že ztratíme na váze. Hodně jsme jí museli přesvědčovat, ale ona i sama nejspíš začala cítit, že to není dobré a že je dost psychicky upnutá ne své syny, a že jí to začíná měnit, a ne k lepšímu. A tím, jak sama došla k tomu uvědomění, tak tam už se to nashromáždilo a došlo k tomu, koupili se letenky, uvařilo se asi tak padesát závitků (smích).

3. Rozhovor s Lanh

T: Já se tě tedy ještě jednou zeptám, jestli souhlasíš s účastí na tomhle výzkumu?
R: Souhlasím.
T: A jestli ti nevadí, že tenhle rozhovor bude nahráván?
R: Nevadí.
T: Tak bezva, můžeme začít. Nejdřív bych se tě ráda zeptala, co děláš?
R: Jak to myslíš, jako kde pracuju nebo?
T: Začni kdekoliv chceš.
R: Tak studuju sociologii na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy ve třetím ročníku a pracuju v galerii (jméno) jako kustod, takže tam jenom hlídám, aby tam lidi nesahali na obrazy a tak a pak mám ještě jednu práci, že doučuju malý děti češtinu, matiku, podle toho co potřebujou.
T: Jak si se dostal k té práci v galerii?
R: V tý galerii, jedna známá, už nevím, kdo to byl, mi poslala odkaz na jejich inzerát, že hledají nějaký lidi, kteří by chtěli být součástí jedný výstavy, tak jsem si říkal, že tam půjdu, protože to bylo na téma Hikikomori, jestli znáš, jestli ti to něco říká.
T: Velmi okrajově tuším, o co se jedná.
R: Je to o takových uzavřených mladých lidech, kteří nevycházejí z domu, ale není to braný jako nějaká psychická porucha, ale jako spíš nějaký životní styl. Myslím, že jsem s tím něco měl společnýho, když jsem byl mladší, no, a tak mě to zajímalo co to bude, tak jsem tam šel do tý galerie a zapojil jsem se do tý výstavy. Byl jsem jako součástí exhibice.
T: A jak to konkrétně probíhalo?
R: To bylo tak, že tam byly tři vitríny a v tý galerii je hodně místností a v tý jedný byly právě tři vitríny, takový asi metr a půl vysoký a metr krát metr, takový čtverec a tam jsme jenom leželi a lidi se mohli projít kolem a dívat se, jak tam ležíme a mělo to znázorňovat tu izolaci těch jedinců od společnosti.
T: A jaký to pro tebe bylo takhle být na odiv?

R: Trošku jsem se toho bál, ale myslím, že po půl hoďce jsem si už zvyknul, tam byli ty tři vitríny a byli tam ty další dva lidi a byly pauzy po čtyřiceti minutách na patnáct minut, takže to nebyl vůbec problém, já jsem tam občas pak i usínal, bylo to takový uvolňující, takový meditační. Někteří to nezvládali tak pak odcházeli z toho.

T: Čím to bylo, že tobě se dařilo se uvolnit a meditovat?

R Já nevím no, nemám problém s tím být sám a nějak se odtrhnout od ostatních, jako lidi chodili kolem a klepali, jestli jsme vůbec živí, na to jsme mohli mít takový sluchátka, takže jsem tam mohl třeba spát a mít ty sluchátka, málem jsem i zapomněl, že tam jsem.

T: To muselo být nesmírně zvláštní se probudit…

R: ...tam lidi stojej kolem a koukaj no. No a naštěstí tam byly nějaký obrazy kolem a tak, tak lidi koukali i jinam.

T: A když si říkal, že sis něčím podobným procházel, když si byl mladší, tak co tě k tomu vedlo? Ty jsi říkal, že je to spíš takový životní styl, tak jaký byl tvůj postoj?

R: No, když mi bylo dvanáct, a to je nějak oficiálně diagnostikovaný podle toho, když člověk nevyjde ze svého pokoje půl roku a dýl a já jsem takový období měl, že jsem chodil jenom do školy a po škole jsem se hned vracel domů a zůstával jsem v tom pokoji a hrál jsem třeba počítačový hry, četl jsem si, koukal jsem na filmy a nějak mě nezajímali lidi v tý době. No a nevím, neměl jsem ani chuť se seznamovat, kamarády jsem nějaký měl, často jsem odmítal třeba i pozvánky na různý oslavy narozeninový a různý srazy a tak, to trvalo třeba rok a půl a nevím potom asi přišla puberta, začaly mě zajímat holky a víc jsem chodil ven a pak jsem na to nějak úplně zapomněl.

T: No a jaký to bylo, když si se vrátil po několika letech takhle zpátky k té výstavě?

R: No myslel jsem si, že mě to nějak zasáhne, ale vlastně vůbec. Bylo to pro mě jako spíš něco nového a rychle jsem si na to zvyknul a ani to nebylo nepříjemný. A dokonce já mám ještě bratra kromě sestry, o který víš a on měl taky podobnej problém a myslím, že ho měl ještě, on byl v tý galerii před rokem a před tím rokem on ještě končil tu fázi a já jsem ho tam pozval, jestli tam nechce přijít a on přišel a taky tam začal být se mnou v tý vitríně, no, oni totiž hledali, nehledali jenom Asiaty, ale bylo to pro ně ideální, protože to téma se týkalo hlavně mladejch Japonců a aby to znázorňovalo tu situaci, i když ty jedinci Hikikomori jsou všude na světě, takže nejsou jen v Japonsku, ale tam je to vyhrocenější, tam mají i nějaký jako záchranný centra pro tohle, nebo nějaký takovýhle místa, kam se chodí tyhle lidi v uvozovkách léčit, dostat se nějak zpátky do tý společnosti od který jsou odtržený.

T: A vysvětluješ si nějak proč je to tak rozšířený zrovna v tom Japonsku?

R: Ehhhm, já myslím, že to má nebo jako v Japonsku to nějak objevili, pojmenovali to tam, ale jako je to všude no a myslím, že za to může jako nějaká ta otaku kultura spojená s anime a manga, protože oni tam mají hodně prostředků, jak zabavit svou mysl sami bez ostatních a taky myslím, že v Japonsku je ta společnost izolovanější obecně, že tomu trošku napomáhá tohle, jinak nevím.

T: A ty si tedy po téhle výstavě začal v(jméno galerie) pracovat?

R: Nonono, vždycky na ty přestávky po těch čtyřiceti minutách, nás tam odváželi právě ty pracovníci v tý galerii a během tý přestávky jsme měli čas prohodit pár slov a nějak jsem se s nimi skamarádil a když to skončilo, tak jsem se rovnou tý vedoucí ptal, jestli náhodou nehledají nový lidi do tý galerie jako na kustoda a říkala, že klidně, že ať napíšu email no a hned mě vzali, protože mě znali už z týhle výstavy. Tam je spousta takovejch mladejch lidí umělecky zaměřenejch, takže jsem tam rád.

T: A jak je to u tebe a vztahem k umění?

R: Jsem obdivovatel, spíš amatérský formy a jinak sám jsem občas kreslil, zajímalo mě sochařství a filmy a hudba, ale jinak teďka sám nic netvořím ani, ale chtěl bych začít do budoucna. Já jsem nedávno začal chodit na kurzy kresby figury, ale po pár hodinách mě to přestalo bavit, takže jsem přestal.

T: Čím to bylo, že tě to přestalo bavit?

R: Myslím, že je to obecně tím, že ztrácím chuť na spoustu věcí. Ale baví mě ta malba a sochařství a chtěl bych se do toho nějak dostat, já jsem právě nestudoval na žádný umělecký škole, jenom na gymplu, takže zaměření na umění tam bylo dost minimální a chtěl bych aspoň zkusit kurzy, jestli mi to vůbec půjde a když i to půjde tak na tom zapracuju a uvidíme, jestli z toho vůbec něco bude.

T: Tak držím palce.

R: Děkuju.

T: No tak teď jsme se pobavili o té tvé jedné práci a ty si zmiňoval, že máš ještě další práci a to je to doučování.

R: K tomu jsem se dostal přes svou sestru, která se k tomu dostala přes svojí kamarádku Vietnamku, protože ono je to v Sapě, což je vietnamská tržnice a tam je jako několik těch soukromých zařízení, kde doučujou děti, jsou tam přípravky na gymnázia nebo právě to doučování pro děti, kteří mají problémy s tou školou, ať už je to základka nebo střední a já jsem právě tam, kde doučujeme ty problémový děti, takže tam chodí spoustu takových jako dětí, co tam jako vyváděj a dělaj problémy a rodiče je posílaj na to vyučování, v podstatě s nimi opakujeme látku, kterou už měli ve škole a cílem je to, aby dostali jedničky, ale teďka jsem tam

už měsíc nebyl, protože jak začal novej semestr a novej rozvrh tak jsem ještě nevyřešili, kdy tam budu chodit a tak, takže doufám, že se tam zas brzo vrátím. Je nás tam třeba deset a jsou tam i Češi, snad půlka jsou Češi a půlka Vietnamci, co se tady narodili a zvládají tu češtinu.

T: Jak to, že je to zrovna v té Sapě?

R: Je to snadno dostupný pro ty rodiče, protože myslím, že většina vietnamských rodičů té starší generace tady pracuje na nějakých tržnicích nebo právě takhle někde blízko sebe, mají tu komunitu uzavřenou a v tý Sapě je to takhle hodně rozšířený, že tam ty lidi prostě chodí pracovat, jsou tam ty lékárny, jsou tam autoservisy, takový malý městečko, takže to dává smysl, aby tam bylo takhle to doučovací centrum, který je určený hlavně pro ty vietnamský rodiče, kteří tady žijou, protože Vietnamci obecně dávají velký důraz na studium a ty děti tam pak chodí, mají školu od pondělí do pátku a ještě po tý škole tam chodí na něco dalšího na pár hodin a i o víkendu, když je vidět, že ty rodiče fakt tlačí ty děti do toho studia, chtějí aby se dostali na gymnázia, na vejšky a tak. No a jsou to všechno vietnamský děti ve velký většině narozený tady

T: A s jak starými dětmi pracuješ?

R: Nejmladší byl myslím ve třetí třídě a nejstarší asi v sedmý, ale jsou tam myslím i starší, akorát já jsem tam pracoval jen pár měsíců, takže mi byli přidělený spíš ty mladší, nejprve ti doučovatelé začnou na těch mladších tou lehčí látkou a pak se to postupně stupňuje.

T: A s těmi dětmi tedy mluvíte jak?

R: Jo a pak tam je ještě jedna skupina dětí, kteří se přestěhovali do Čech nedávno a tu češtinu nezvládaj a pro ty je tam jako ještě vyhrazený doučování tý češtiny, ale jinak ve většině tam jsou děcka, co se narodili tady a zvládaj tu češtinu perfektně, mají problémy spíš jako s jinýma předmětama, jako dějepis, zeměpis, kde jim jako převykládáme tu látku. V tý třídě je jich míň a je to placený, takže se soustředí víc než v tý škole.

T: Myslíš, že to působí i na ty děti, že se víc snaží?

R: No myslím, že jo, nevím, jak se snaží v těch školách, ale tady se docela snaží. Pak je dobrý třeba vidět ten pokrok místo čtyřky dostanou jedničku nebo dvojku a zůstávaj tam dál a choděj tam i další rok i když už mají dobrý známky, aby to udrželi, ale je to celý takovej, je to přece jenom soukromý, takže je to takovej podnikatelskej model a ta šéfová, třeba když tam jsou děti, kteří jsou hodně problémový a bylo by vhodný těm rodičům aby je nějak napomenuli, tak na to nám šéfová řekne, že to nechce řešit, protože ty rodiče by pak akorát vynadali tomu děcku a to by řeklo, že za to může ten vyučovatel a akorát by pak přešli k někomu jinýmu. Je to soukromej sektor prostě no. Ale jako ne, že by mi to nějak tolik vadilo. Já pak ještě doučuju jednoho kluka, a to je syn mé kamarádky a toho doučuju u nich doma, a to už je úplně jiný, je to taky placený,

ale ne nějak výborně, doučuju ho jednou tejdně a on ani není problémovej, je to hodnej kluk, kterej chce lepší známky. Ve spoustě předmětech se mu ta známka zlepšila za což jsem rád.
T: A jaká je vlastně tvoje motivace dělat tuhle práci?
R: Motivace, peníze si myslím, bez těch bych to nedělal, ale je skvělý vidět ten pokrok v těch dětech, že se zlepšujou a že za to taky můžu trochu já, že je vedu k tomu zlepšení, tak to je dobrej pocit. Takže kvůli dobrému pocitu a kvůli penězům.
T: Ty už si to zmínil, že některý děti, se kterýma pracuješ se narodili ve Vietnamu a některý v Čechách, tak jak to bylo u tebe?
R: My jsme se všichni narodili tady, táta tady studoval vejšku už, on se sem dostal na nějakou komunistickou dohodu, nějakej program, kdy si komunistické země předávaly studenty, který musely projít nejdřív nějakou národní zkouškou, kde vybraly jako nejlepších nevím kolik a ty pak různě posílaly po světě do těch jiných komunistických zemí studovat asi aby společně taky s dělníkama, aby ty dělníci podle mě měli nějaký šéfy, který umí oba dva jazyky, který zvládaj všechno to papírování.
T: Takže táta se sem dostal jako student, studoval ve Vietnamu a pak ho vybrali?
R: Přesně tak.
T: A táta si mohl vybrat zemi?
R: Nemohl, on si nevybral Českou republiku, bylo mu to přiděleno.
T: A co studoval?
R: Studoval geologii někde v Ostravě, někde blízko Ostravě, nevím ž kde to bylo přesně. A nakonec dělal úplně něco jinýho. A jak studoval vejšku tady, tak si udělal taky hodně českých kamarádů a taky vietnamských kamarádů, kteří přilétali s ním, ono jich přilétalo každej rok třeba deset do Čech, možná i víc a myslím, že to je právě ta první generace tý vietnamský populace tady, že je to první vlna, on a jeho vrstevníci tady otevírali Sapu, takže kupovali půdu a tak. Jo a jak studoval tu vejšku v Čechách, tak on už se češtinu učil ve Vietnamu jako přípravu a česky umí výborně, takže s námi už od narození začal mluvit česky a máma vietnamsky, protože tu si sem přivedl až později a česky moc nezvládá mluvit, protože pracovala v uzavřené komunitě mezi Vietnamci, takže nepotřebovala mluvit česky, protože všechny úřední věci vyřídil táta.
T: A kde se tvoji rodiče poznali?
R: Naši se poznali ve Vietnamu, když se tam táta jednou vracel za rodičema a vracel se do školy, kde studoval a tam zrovna máma učila, dělala učitelku a nějak se seznámili. On právě chtěl už po tom studiu v Čechách zůstat ve Vietnamu, ale zrovna když dostudoval, tak tady proběhla ta sametová revoluce a otevřel se tady obchod a on v tom viděl příležitost tak se toho

chopil a zůstal tady, jinak do tý doby dělal nějakýho právě toho manažera těch dělníků. Taky zprostředkovával nějaký papíry, co vždycky nějací vietnamští přistěhovalci potřebovali. No a právě s tou mamkou se seznámili a vídali se třeba jen dva měsíce a nějak se do sebe asi zamilovali a táta tady ještě pak pracoval dva roky než máma přiletěla a když přiletěla, tak už se vzali. Ono je to tam s těma vztahama taky trošku jiný než v tý Evropě.

T: A jak je to tam tedy se vztahama?

R: Myslím, že když máma viděla, že je to podnikatel z Evropy, nebo podnikatel, nějakej vystudovanej z Evropy, že to hrálo asi největší roli, spíš než láska, si já myslím.

T: Mluvil si třeba o tom někdy s mamkou, jaký to pro ní bylo přijet sem, když tady nikdy nebyla?

R: Jojo, mluvil, bylo to těžký pro ní, nejtěžší byl ta čeština, že vůbec nezvládala ani slovo, už jen jít nakoupit někam jí dělalo problém a doteď ani nezvládá česky moc mluvit, ale teď už je to mnohem lepší, protože ta komunita vietnamská je už rozšířená, dřív to tak nebylo, tak to bylo těžší, takže si našla spoustu kamarádů, kamarádek a česky už ani nepotřebuje a taky byla dlouho v domácnosti, protože nás měla, tři děti, zatímco táta pracoval, takže bylo zapotřebí aby někdo zůstal doma a hlídal ty děti, když pak přišel tátovi nějakej bankrot, tak se musela taky zapojit do zaměstnaneckého života. No on táta nejdřív nakupoval ve Vietnamu nějakou látku a tady jí prodával, že v tom viděl zisk a potom to dělal i s dalšíma věcma, že třeba z Polska dovážel počítače nebo nějaký takový věci a při těch transakcí z Vietnamu, z Polska si uvědomil nebo prostě viděl tam nějakej bonus v tom měnovým obchodu, kdy vlastně nakoupil něco v Polsku za tu polskou měnu, pak to musel převádět do české koruny a vydělal v tom nějakej malej zisk, pak si koupil knížky a začal obchodovat na burze s měnou, což je strašně rizikovej sektor a stačí pár malejch chyb a seš zase na nule.

T: Na mě to působí tak, že je táta celkem dobrodruh.

R: Jojo, přesně, on je obrovskej dobrodruh, on měl dost těžký dětství, protože u táta zemřel asi když mu bylo šest, žil v nějaké vesničce poblíž hlavního města Hanoi a byl ještě k tomu z jedný z nejchudších rodin, takže prostě už pracoval od svejch pěti, když mu umřel táta, pomáhal mámě, sbírali rýži, která se nanesla na ulice z rýžových polí, aby vůbec mohli mít něco k večeři a myslím, že právě jak žil v tom, v těch tvrdých podmínkách, tak mu to dost dalo na motivaci a na píli zapracovat, takže je hodně pracovitej, teďka už je teda v důchodu a užívá si klidu, ale jinak měl fakt těžký dětství a mládí.

T: A když jsme táta přijel, tak měl tu nějaký zázemí, znal tu už někoho?

R: To ne, neznal tady nikoho, neznal tady vůbec nikoho, až tady právě potkal tady ty další Vietnamce, kteří na tom byli stejně jako on a s nima má dobrý vztahy do teď.

R: A co mamka?

T: Maminka učila, dělala doučovatelku a tady potom jenom vypomáhala s námi s dětmi a potom pracovala různě, myslím, že prodávala letenky v nějaký kanceláři a potom jí táta ještě dohodil jednu práci, že dělala pojišťováka, měla takovou malou pojišťovací kancelář na auta, dělala povinný ručení a havarijní pojištění pro (firma), ale zákazníky měla všechny Vietnamce, což bylo super, protože ty Vietnamci v těch tržnicích, v té tržnici v té Sapě, když potřebovali, když měli auta, že dováželi nějaký zboží většinou a ta auta museli nějak pojistit a místo aby chodili někam do centra Prahy, kde by se nedomluvili, tak jim to všechno zařídila mamka v tý svý kanceláři.

T: A když už jsme u jednotlivých rodinných členů, tak si říkal, že má dva sourozence. Jsou starší?

R: Jsou oba mladší, sestra je o rok mladší, o rok a něco a brácha je o dva a něco. No mamka měla ty porody dost za sebou.

T: Jak vycházíš s bratrem a sestrou?

R: Nooo, v dětství do těch deseti let jsem se bavil hlavně s bráchou, kterej mě tak trošku následoval, sestra byla taková jako skoro jak kluk, protože žila mezi dvěma bratry, takže s tou jsme se taky jako tak nějak bavili, ale hodně jsme, nevím, myslím, že to tak bývá v těch sourozeneckých vztazích, že se tak hádaj mezi sebou a různě jako problémy, ale vždycky jsme se měli rádi a teďka jak jsme trošku dospěli, tak ty vztahy jsou mnohem lepší, i si povídáme úplně o všem, jsou to vlastně takový nejbližší přátelé, takže máme vztahy skvělý.

T: Dokázal by sis představit žít někde jinde v Čechách? V jiným městě?

R: Ty Čechy nemám zas tolik prozkoumaný, takže ani nevím. Praha mi vyhovuje hlavně kvůli tý dostupnosti všeho.

T: A jak se ti tu žije?

R: Nemůžu si stěžovat. Byli jsme teďka v létě ve Vietnamu na výletě se sestrou a přítelkyní a s kamarádem a nebylo to teda jen ve Vietnamu, ale začali jsme v Thajsku, pak Vietnam a pak ještě do Kambodži. My jsme naposledy ve Vietnamu byli naposledy, když nám bylo dvanáct, teďka už je nám dvacet jedna, dvacet dva, dvacet tři a bylo to takový, necítili jsme se tam zrovna jako doma, no tak napůl, domluvili jsme se tam vietnamsky, ale nikdo nás vlastně nepovažoval za Vietnamce, kamkoliv jsme šli, tak jsme byli vlastně, byl s náma jeden kamarád a ten vypadá, má skoro dva metry, je vousatej, nevypadá vůbec jako Vietnamec a přítelkyně je zas blonďatá, takže na nás akorát zírali, když jsme tam chodili, v těch více turistických místech to bylo úplně jedno, ale my jsme hlavně cestovali po těch menších vesničkách a tam jsme jako byli už za totální cizince, vždycky na nás zírali, že vůbec dokážeme s nima mluvit vietnamsky.

T: Čím si myslíš, že to bylo, že na Vás pohlíželi jako na cizince?

R: Myslím, že to bylo hlavně tím, jak jsme vypadali, tím fyzickým a taky přízvukem, že nemáme jako perfektní vietnamskej přízvuk, to je asi hlavní.

T: Mluvili jste pak třeba o tom spolu, jak jste se cejtili?

R: No my jsme to trošku očekávali právě, takže nás to za tak moc nepřekvapilo a nechtěli jsme si ani jako hrát na to, že jsme pravý Vietnamci, protože nejsme, protože jsme to přijali tak jak to je a neměli jsme s tím problém.

T: A poprvé si říkal, že jsi tam byl, když ti bylo dvanáct?

R: Poprvý jsem tam byl, když mi byli třeba tři, ale z toho si nic nepamatuju, po druhý až když mi bylo dvanáct, to jsem tam byl sám, kvůli babiččinýmu pohřbu, to byla máma táty. To je totiž nějaká tradice, že nejstarší syn musí být u pohřbu a taky nejstarší syn nejstaršího syna musí být u pohřbu a já jsem právě ten nejstarší syn nejstaršího syna babičky, takže jsem tam přiletěl z nutnosti a ten pohřeb to zabralo pár dní jenom, my jsme tam žili u tety táty sestra a táta se pak musel vrátit do Čech a já jsem tam pak zůstal ještě měsíc, že jsem tam byl celý léto. Ale pak tam myslím sestra s bráchou přiletěli zase beze mě, protože jsem byl na nějakým školním výletě a jim bylo asi tak nějak třináct, čtrnáct a od tý doby jsme ve Vietnamu nebyli no a po těch deseti, devíti letech jsme se tam zas vrátili a byla to zas úplně jiná zkušenost než když jsem tam byl v těch dvanácti, protože když jsem tam byl v těch dvanácti, tak jsem se tam nějak asi rychle opálil a cejtil jsem se tam víc doma, že jsem vyšel ven na ulici v tílku a kraťasech a nějak jsem se tam cítil jako, že jsem doma, což jsem pak už po druhý neměl.

T: Čím si myslíš, že to mohlo být?

R: Určitě je to tím, jak vypadáme. Já nevím, třeba když tady chodím do vietnamských večerek tady v Česku, když pozdravím vietnamsky, tak na mě zíraj, protože si myslej, že jsem třeba nějakej Japonec nebo Korejec nebo prostě něco jinýho a nepoznaj mě ani tady Vietnamci, co se sem přistěhovali, jsem jako nějak kvůli tomu, že už mě nepoznaj vůbec ve Vietnamu, že ty na to maj jako úplně čuch. Že jako určitě je to tím, jak vypadáme a tím přízvukem. Se mi stává, že si myslej jako, že jsem nějakej Evropan čemuž teda už vůbec nerozumím. I když ono v těch večerkách jako, většinou Vietnamci, kteří sem přiletěli studovat tak bych řekl, že jsou úplně jiný než ti Vietnamci, co jsme přijeli pozdějš, bez znalosti češtiny a nestudovali tady, žijou spíš v té uzavřené vietnamské komunitě, ti v těch večerkách mi přijde, že jsou víc Vietnamci jako. Hůř se s nima dá domluvit česky a myslím, že neupustili od toho, že jsou Vietnamci vůbec, jakože se tady snaží cejtit jak doma a že se ani nějak nesnaží učit, ale já nechci nějak zobecňovat, ale mám z toho takovej dojem.

T: A když teda mluvíš o těch Vietnamcích, kteří tu vlastní ty večerky a pracují na té tržnici, mluvíš o nějaký druhý vlně nebo je to ta první vlna, která přijela ještě v rámci těch výměnných programů?

R: Myslím si, že je to spíš ta druhá vlna, která nepřijela studovat, ale rovnou pracovat, prostě viděli tady, prostě o tom slyšeli, že jsou tady nějaký vietnamský tržnice, že se tady dá vydělat víc než ve Vietnamu, viděli v tom finanční příležitost, tak sem přiletěli to využít. Nemyslím si, že by sem přiletěli za českou kulturou nebo tak, ale spíš příležitost si vydělat a pro lepší příležitost ke studiu pro svoje děti, protože Vietnam je oproti těch západních zemích dost opožděnej.

T: V jakém smyslu?

R: No ten komunismus tam pořád trvá v nějaký formě, dost funguje úplatkářství a člověk si tam ani moc peněz nevydělá, když jsme tam tenkrát byli tak jsme zjistili, že průměrný plat je čtyři tisíce na měsíc, s tím, že jídlo je tam třikrát levnější, ale když to přiblížíš tomu, co je tady tak je to nějakých dvanáct tisíc, což jako není moc. Takže ten výdělek tady je rozhodně úplně jinde a v rámci tý příležitosti k tomu studiu, tak protože to studium jejich dětí má velikou hodnotu, protože i většina z nich posílá své děti na další soukromé doučování, všichni se snaží dostat své děti na gymnázia, vidí v tom lepší příležitost pro své děti než ve Vietnamu.

R: Proměnil se nějak tvůj náhled na Českou republiku?

R: Já jsem se narodil tady a už jako ve školce jsem vyrůstal mezi českými dětmi, takže jsem hodně počeštělej a nevím, přijde mi, že jsem takovej už skoro zakořeněnej, skoro Čech, protože často se procházím městem a jakoby zapomenu, že jsem jako cizinec a taky jako lidi už jsou taky zvyklý na takovejhle typ Vietnamců tady, takže jakoby kamkoli půjdu tak na mě mluví česky, takže jako nevim. Ale ten pocit, který jsem měl v těch dvanácti letech ve Vietnamu, já to asi ani neumím popsat, když jsem tam vyšel do ulici, tak jsem měl pocit, že tam patřím, že jsem součástí toho města, nikdo na mě nebude koukat skrz prsty, ten pocit byl prostě svobodnější, než teďka co mám, ale nevyhledávám ten pocit, nijak zvlášť.

T: Jaký to pro tebe bylo, když ses pak měl vrátit do těch Čech?

R: To už si ani nepamatuju, ale ta cesta zpátky byla trochu dobrodružná, protože jsem letěl sám a bylo mi těch dvanáct a byl jsem takovej drzejší mám pocit, protože když jsem se vrátil domů, my jsme tady byli zvyklý jíst z talířů a příborem a jak jsem byl v tom Vietnamu dva měsíce, tak jsem tam prostě jedli z mističek a hůlkama a první věc, co jsem udělal bylo, že na večeři jsem všem automaticky dal misky a hůlky a celá rodina na mě koukala jak na blázna

T: A jaký to bylo ve škole?

R: Já jsem nepřicházel moc do styku s Vietnamci, protože jak táta právě přiletěl jako první vlna, tak těch Vietnamců tady bylo dost málo. Třeba ve školce jsem byl jedinej, na základce nás bylo asi pět z čehož tři jsme byli my sourozenci a no byl jsem obklopenej Čechy už odjakživa.
T: Takže by se dalo říct, že i v tý škole to bylo takový přirozený prostředí pro tebe.
R: Jo, to určitě.
T: A co kamarádi?
R: V první a druhý třídě jsem měl asi jenom jednoho kamaráda, my jsme byli takový jako trochu odstrčený trošku, to trvalo asi do třetí třídy, my jsme se znali totiž už od tý školky a potom jsem tam měl jako skupinu, měli jsme celkem přátelskou třídu, každej se tam bavil s každým v podstatě, necejtil jsem se tam vůbec nějak odstrčeně, spíš naopak. Když potom jsem se dostal na gympl až v sedmý teda a kontakt s těmi ze základky už úplně vymizel, stejně tak jako když jsem se dostal na vejšku tak jsem se přestal bavit s těma spolužákama, to je asi tím, že jsme se bavili spíš jenom v tý škole, než že bychom měli nějaký mimoškolní aktivity, i když bylo tam pár kamarádů se kterýma jsme chodili i po škole, ale taky to nějak vymizelo, i když to byl dobrej kolektiv a přátelskej a všechno, zas tolik jsme si nerozuměli mimo tu školu, že to bylo spíš osobností než něčím jiným. No a na tý vejšce jsem měl špatnej rozjezd, že jsem nebyl na seznamováku a lidi už se znali a já se teprve seznamoval, ale i po tom seznámení jsem nějak ztratil zájem a odmítal jsem jakýkoliv pozvánky na sociologický události, nevím, ani toho nijak nelituju, spíš ty lidi jsou jiný no.
T: Takže jestli tomu správně rozumím, tak tu jejich přítomnost nevyhledáváš?
R: Byli jsme teďka na výletě, teda už je to rok, ve druháku jsme vyjeli někam pod Sněžku, tam jsem se víc skamarádil s těma klukama, spolužákama, ale už jako od prvního večera, kdy tam probíhaly nějaký opíječky a tohle, tak jsem se nějak nedokázal zapojit, chvilku jsem tam byl a pak jsem šel do pokoje, ale taky je to asi i tím, že jsem spíš samotářskej typ, nějak jsem nedokázal zapadnout tady do kolektivu tady na vejšce vůbec a myslím, že je nás tam takhle jako víc, že je tam třeba deset lidí, kteří se baví a nějak se angažujou v tý vysoký škole, že tam pořádaj i něco pro nižší ročníky a pak je tam většina lidí co nemaj kontakt s ostatními, jako já. Taky tím, jak dost zanedbávám tu školu, tak ten kontakt je čím dál tím řidší. Taky jsem zanedbal nějaký předměty, takže opakuju, takže tam jsou samý nový tváře pro mě. Člověk se pak cejtí čím dál tím víc odtrženě od nich.
T: A co učitelé? Jaký vztah si měl k učitelům nebo oni k tobě?
R: Na tom gymplu jsme, třídní učitel byl takovej speciální v tom, že všechno hrotil víc než ostatní, nevím třeba někdo běžel po chodbě, tak ho odchytnul, vzal si ho do kabinetu a dal mu deseti minutovou přednášku, už ani ne o tom jak se má běhat ve škole, ale o tom jak, dává mu

nějaký morální poučky o tom jak se chovat obecně a takhle přistupoval ke všemu, že nám dělal takovýho tatínka přísnýho, takže s ním jsme jako celá třída neměli vůbec dobrej vztah a s ostatními učiteli jsme snad neměli vůbec žádnej vztah, byli to pro nás jenom učitelé, jenom taková autorita a stejně tak i na tý vejšce, tam je to ještě víc odosobněný, jak je nás tam víc v tý třídě a úzký kontakt je minimální mezi učitelem a studentem, ještě jak je to státní škola. Takže si pomalu ani nepamatuju jejich jména.

T: Jak třeba probíhala komunikace rodičů se školou?

R: Když jsem byl na střední, tak táta měl dost časově náročný období, že pracoval v tom rizikovým sektoru, kde musí sledovat každou vteřinu ty grafy a všechny různý zprávy a všechno, co se děje ve světě, takže sleduje ty detaily světový a nemá v podstatě vůbec čas na nějakou výchovu dětí, na třídní schůzku nedorazil ani jednou pokud vím, máma to zkusila asi jednou, ale ta to vzdala, protože česky vůbec nezvládala, takže se tam v podstatě jenom usmívala, takže jejich přístup k našemu studiu nebo k tý škole byl dost s odstupem no. Akorát doma kontrolovaly známky, když viděli špatnou známku tak říkali ať se víc snažíme, když viděli dobrou známku tak říkali, ať se taky víc snažíme.

T: Jaký je tvůj mateřský jazyk?

R: Řekl bych, že mám dva mateřský jazyky, ale že ta čeština je vlastně mnohem lepší.

T: Jak to fungovalo vůbec u Vás v rodině?

R: Táta se nám párkrát snažil dát nějaký striktní rozvrhy, myslím, že v šest, měli jsme nějak rozdělený služby na uklízení, vynášení odpadků, ale co si pamatuju, tak se to vždycky po pár týdnech rozpadlo, táta nás akorát seřval a pak to nějak skončilo, táta nám nechal dost velkou volnost si myslím a máma zase se nás snažila spíš rozmazlovat a zároveň všechno zakazovat. Třeba na tý střední bylo dost obvyklý to, že mezi těma kamarádama, že občas kamarád měl oslavu narozenin, ale nebydlel v Praze, ale někde kousek za Prahu tam udělal velkou oslavu a měli jsme tam přijít, všichni co se s nim baví a třeba i přespat a s tímhle měli rodiče velkej problém, třeba i s přespáváním u cizích lidí, takže jsme často na takovýhle události vůbec nemohli chodit, potom třeba, nevím, na oslavy v barech to už jsme vůbec nemohli a táta to moc neřešil a máma v tomhle byla extrémně přísná, mamka je taková, že cokoliv uděláme jako sourozenci, tak nám má vždycky tendenci nějak nás opravit, když jíme moc rychle nebo televize je moc nahlas, nikdy není nic perfektní, vždycky je co upravit, co poučit, což si myslím, tím že táta se s náma baví častěji a i díky němu vlastně umím dost dobře česky, nejen kvůli škole, ale i kvůli taťkovi, tak hodně krát byla taková situaci, kdy jsme tam my tři sourozenci s tátou a něco nám vypráví a přijde máma a ničemu nerozumí, takže se cejtí strašně odstrčená a to mateřský nutkání nějak vést ty děti jí asi poroučelo, aby nás vedla i když není proč, protože

nám pořád dávala nějaký takový, pořád nás upomínala kvůli něčemu, pořád nám něco zakazovala, museli jsme se vracet třeba v osm do nějakejch šestnácti let a myslím, že ta extrémní striktnost z matčiny strany nás vedla spíš jako k takovýmu rebelství, my jsme pak jako začali lhát, utíkat z domova, ne utíkat, ale když máma usnula, tak jsme se zvedli a šli pryč potichu a pak jsem se vraceli ve tři ráno a nenápadně jsme zalezli do svejch postelí a to rebelství se čím dál tím víc zvětšovalo, myslím, že kvůli tomu je náš vztah s mámou dost vzdálenej, myslím, že to je tím, že já mám jako práci bakalářskou, nebo můj projekt, já jsem na tom vůbec nezačal pracovat ještě, ale je to založený na tom na mezigeneračním přenosem hodnot, kdy vlastně rodiče se snaží předávat hodnoty svejm dětem a konkrétně ve vietnamských rodinách, žijících v České republice a já jsem v tom viděl příležitost, zajímavý téma, už jenom proto, že je to z mýho osobního života a že vidím rozdíl mezi výchovou českýho dítěte a vietnamskýho dítěte a myslím, že rodiče, když, takhle, moje máma i táta byli vychováni ve Vietnamu, vietnamskými rodiči ve vietnamským prostředí, takže se tam nemohlo stát to, že když táta nemohl jít ven někam, když byl malej tak to bylo obhájený tím, že tamhle ten syn souseda taky nemohl jít ven, protože ty hodnoty byly dost podobný, zatímco tady v Čechách kolem těch patnácti let všichni můžou něco, co vietnamský dítě v tom Vietnamu nemohlo, ale ten vietnamskej rodič je navyklej na ty vietnamský hodnoty ve vietnamským prostředí a proto má problém s tím nějak aplikovat ty český hodnoty, nebo ty hodnoty, který jsou tady v tý český komunitě, takže tam dochází k nějakýmu střetu těch hodnot, kdy si ty rodiče vlastně představujou něco úplně jinýho, než ty český rodiče, jenže tady žijou ty vietnamský děti mezi českými, takže jako je dost těžký přijmout to, že něco nemůžou, když všechny děti čeští můžou něco, takže myslím, že kdybychom vyrůstali jako ve Vietnamu a tam by nám všechno takhle zakazovali, tak by k tomu rebelství ani nedošlo, protože bychom viděli všude kolem, že je to stejně.

T: Takže tam vidíš nějaký střet, že pro ty rodiče je to takový vyjednávání, je to pro ně těžký, když je tu nastavený nějaký standart, na který nejsou zvyklý, ale oni chtějí ty děti vychovávat tak jak si oni představují, že je správný podle nich.

R: Přesně. Chtějí, protože jsou zvyklý si myslím, že to neznají jinak, že i tak byli vychovaní i oni sami.

T: Teď když bychom to vrátili k tobě, tak jak si to prožíval tuhle, jak to nazvat, nechci říkat úplně nespravedlnost, ale…

R: ...jo já ti rozumím, no určitě jsem to prožíval jako křivdu, cejtil jsem se ukřivděně a nespokojeně, a právě ta nespokojenost byla fakt obrovská, když jsem nemohl základní věci, který ani moji čeští kamarádi nechápali, že nemůžu, že když se všichni diví, že něco nemůžu

tak já sám se pak divím, proč to jako nemůžu, tak jsem hledal různý cesty, abych mohl dělat to co jsem chtěl dělat.

T: Jaký cesty to byly?

R: Třeba chodit ven na ty hudební akce, různý koncerty a takhle, to jsme vůbec nemohli a když jako mě zajímala ta hudba už odjakživa tak jsem na ty koncerty jsem chodit fakt chtěl a ono to všechno bylo všechno postupně, nejdřív jsme nemohli přespávat u kamarádů, pak jsem je museli jako třeba hodinu ukecávat před tím než jsme chtěli jít ven, ale potom jsme zase nemohli na koncerty, takže jsme řekli, že to není koncert, ale že má někdo oslavu a že tam budeme přespávat a to ž jsme mohli, takže jsme to takhle obešli, že jsme lhali a na ten koncert jsme se dostali.

T: A jak to ty rodiče vnímali, měnil se nějak jejich pohled na věc? Když viděli, že jste se třeba vrátili v pořádku a tak.

R: Tátu to moc nezajímalo tyhle věci a myslím, že si na to máma časem zvykla, my jsme jí pak už neposlouchali, když nám bylo devatenáct dvacet tak jsme dělali to, co jsme chtěli a snažili jsme se ukázat mámě, že se nic neděje, že všechno zvládáme a že nepotřebujeme její upozornění a tohle to.

T: Proč myslíš, že se ta mamka takhle chovala?

R: Myslím, že to je způsob výchovy, který ona podstoupila ve Vietnamu, na který byla zvyklá a ona taky jako nemohla chodit ven v noci, takže jí přišlo nějak normální, že by taky neměla tohle dovolovat svým dětem. Nemohli jsme třeba mít taky partnera, jako strašně dlouho, takže jsme to museli tajit. Potom, když nás nějak jako odhalila nebo jsme jí to řekli, tak s tím dost dlouhou dobu nesouhlasila a pak třeba se seznámila s tím člověkem a zjistila, že je to vlastně všechno v pohodě a myslím, že si pak na spoustu věcí začala zvykat.

T: Jak vlastně funguje to partnerství ve vietnamských rodinách?

R: Ty partnerský vztahy ve Vietnamu, já si myslím, že se to liší rodina od rodiny a v máminým případě, myslím, že měla před mým tátou asi jenom jednoho přítele, to byl asi nějaký napůl kamarád spíš, jako i třeba s tátou když se seznamovali ty dva měsíce, když nám to vyprávěli, tak to bylo pro nás trošku zvláštní, že tam prostě táta přiletěl, seznámil se s ní a ty jejich schůzky probíhali tak, že táta chodil k ní domů a vždycky u toho byli její rodiče, takže tam byli její rodiče a oni dva a prostě si nějak povídali a každý den tam vždy chodil na hodinu na dvě, ani nevím jestli si dali pusu jako, po těch dvou měsících se táta vrátil do Čech a psali si různý milostný dopisy a pak se ještě jednou vrátil do Vietnamu a pak už přiletěli spolu a vzali se no, takže myslím, že je to dost jiný než partnerský vztahy tady v Čechách, možná že jsou i jiný

partnerský vztahy ve Vietnamu, nechci generalizovat všechny partnerský vztahy na základě mejch rodičů, ale určitě tam jsou veliký odlišnosti.

T: Když to vztáhnu teď k tobě, tak jak to probíhalo u tebe, když sis našel partnerku, jak na to ti tví rodiče reagovali?

R: Největší problém byl ten, že máma vnímala vztah nebo lásku nebo takovýhle věci, tak to vnímala jako překážku ke studiu nebo k nějakýmu osobnímu rozvoji, že nejdřív si má člověk studovat, vystudovat, najít práci a až bude mít všechno tady to, tak potom si může najít někoho a myslím si, že její pohled na partnerství je ekvivalentem pohledu na manželství nebo nevím, prostě že to vnímá mnohem vážněji než my, jakože jakmile má někdo partnera, tak se skoro očekává, že se vezmou a taky se mámě nelíbilo třeba, že nemá vůbec představu o nějakejch genetických předpokladech rodiny našich partnerů jako, že jestli tam jsou nějaký nemoci, jestli v tý rodině nebyla nějaká rakovina nebo tohle, i když vlastně šlo jen o přítelkyni se kterou jsem byl několik měsíců jenom. No a mám pocit, že tátu to vůbec nezajímalo. U nás právě táta moc času nevěnoval výchově, takže i když nás jako děti nesmírně miluje a všechnu tu práci a byznys dělá kvůli rodině, kvůli nám, tak ten vztah s ním je strašně vzdálenej už od dětství, nevodil nás někam na nějaký matějský a na výlety jsme moc ani nejezdili, skoro vůbec a tak jako ani nebyli ty peníze chvilku kvůli jeho práci riskantní a teďka když je v důchodu a my už jsme na vejškách tak ten vztah je mnohem lepší, nic moc tak neřeší, máme své stálejší partnery, který má rád a zve je na rodinný oslavy i na svoje narozeniny a už je to jiný, už nás bere víc jako lidi než před tím a máma taky, ono se to dost jako proměnilo za tu dobu.

T: A tvá partnerka je Češka?

R: Jo. Já jsem vlastně chodil se dvěma Vietnamkama, ale byly jako dost počeštělý, že se bavily spíš v těch českých kruzích.

T: Snažili se rodiče nějak ovlivňovat výběr tvé partnerky?

R: Když jsem byl mladší, tak čas od času mě rodiče, byla nějaká oslava nějakých rodinných známých, kteří měli dceru v podobném věku jako jsem já, tak jsem třeba řekl, že nemůžu přijít a to mě rodiče nějak začali nutit abych tam šel, podle mě to bylo tak abychom se nějak sblížili a dali dohromady, aby ty vztahy mezi jejich kamarády byly ještě užší a tak že tak trochu nás zkoušeli do toho tlačit, ani ne tak tlačit jako že to spíš zkoušeli. Myslím, že předtím jim na tom záleželo, ale teď když se seznámili s mojí slečnou tak myslím, že to jako úplně zmizelo, že už je to nějak nezajímá, že jim to je jedno, mám pocit.

T: A jak vycházejí s tvou partnerkou?

R: Skvěle, skvěle, protože máma ona byla učitelka a zároveň ještě učila, opravovala různý věci, měla malý krejčovství a moje partnerka studuje oděvní návrhářství a design, takže maj si toho

spolu hodně co říct (smích) a taky jako vím, že se to říká, že si jako lidé vybírají partnery podle svých rodičů a Monika toho má hodně společného s mojí mamkou, takže si dost rozumí a je i zvaná na ty rodinný akce a když nemůže tak se spíš všichni diví, kde je a tak. Což je jako dost jinej přístup než před lety na tý střední, kdyby je ani nezajímalo, kdo ta holka je.

R: A jaký vztah mají její rodiče k tobě?

T: Jo, no už od první návštěvy jsem měl dovoleno tam přespat, jsem se asi zalíbil jejím rodičům, zvali mě spousta krát na různý výlety, oni teda žijou na Kladně, takže jsem to měl trošku z ruky, ale občas jsem tam byl na nějakých narozeninách jejích rodičů, byl jsem s nimi párkrát v divadle, na opeře, máme dobrej vztah si myslím. A taky její táta je takovej hodně multikulturní, takže tomu taky hodně napomohlo, on hodně cestuje, jeho táta studoval stejnou vejšku jako můj táta, akorát že táta Mony pracuje v tom oboru, že studuje ty minerály a chodí po světě je hledat a prodávat, takže taky burza, akorát s kameny, takže se i setkali naši rodiče a taky si dost padli do oka.

(pauza – toaleta)

T: Když už jsme u toho jídla, tak jaký je tvoje oblíbený?

R: Nemám žádný oblíbený konkrétní jídlo, jsem zvyklej na vietnamskou kuchyni, ale i na českou, nejradši mám asi domácí pizzu, kterou si dělám.

T: Takže mamka vařila vietnamský i český jídla?

R: Jojo, obojí, táta si zamiloval českou kuchyni, mám rád svíčkovou, ale tu máma pořádně neumí, tak na tu chodíme občas do restaurace.

T: Co děláš ve volným čase?

R: Poslední dobou si čtu hodně, hraju na počítači, koukám na filmy, vyhledávám si různý umělce, kritizuju je nebo obdivuju. No ale jako volnýho času mám čím dál tím víc, jak moc nechodím do tý školy. Mě to na tý sociologii moc nebaví. Chtěl bych se jako všeobecně začít víc orientovat na to umění. S tou školou teďka to mám takový všelijaký, on ten pocit toho nenaplnění odezněl s novým semestrem, ale teď už uplynulo pár týdnů a ten zájem zase klesá, takže myslím, že jsem si jen nalhával, že se mi tam líbí, když se mi tam nelíbí, možná je to i nějakou mojí dlouhodobou depresí nebo nevím čím, poslední dobou jsem si i říkal, že bych možná měl navštívit nějakýho odborníka. Spíš mi v poslední době klesá hodně zájem o spoustu věcí, trošku to stěžuju svý přítelkyni, že jí neodpovídám často a ona jako ví, že to je ve mně, ani už si nedávám tolik směn a když nějakou mám, tak třeba nějakou zatáhnu no a pak jsem měl třeba předmět antropologii a ten předmět jsem nedal podruhý a mě se ulevilo, že jsem to nedal, protože jsem nějak očekával, že mě jako vyhoděj z tý školy, ale nic se nestalo, žádný upozornění, tak jsem volal na studijní a tak jsem se ptal, co se děje a ona se podívala do toho

systému a říkala, že nechápe, že ho mám zapsanej poprvé, tak jsem si řekl, aha, možná je mi souzený tady zůstat na tý škole, tak jsem to zkousnul a ještě jsem začal s dalším semestrem a byl jsem strašně pozitivní první měsíc a potom to zas opadlo. No já vím, že tam nechci bejt, ale je těžký si to připustit. Většina lidí se kterýma jsem o tom mluvil mi řekla, no tak vždyť už jdeš do třeťáku tak to dodělej a jasně, mě to přijde logický, já bych to taky řekl člověku na mým místě, ale pak mi jedna kamarádka řekla, že nemá cenu dodělávat něco, co tě nebaví, tak já nevím jako no. Mám takový tušení, že to nedopadne dobře s tím mým přístupem, že to nedokončím.

T: Byl by to problém?

R: No právě, nevím. Rodiče by to vnímali jako problém určitě, vlastně asi jako jenom rodiče by to vnímali jako problém. Ale jako dodělat bakaláře je pro mě nějakej jako důkaz toho, že máš nějakou disciplínu v sobě, že máš v sobě tu schopnost dodělat něco, což mi chybí no a furt jako vždycky si říkám ten příklad, že nemá cenu dojídat jídlo, který ti nechutná, tak to přikládám stejně tomu studiu. Už jenom jako to, že nechodím do tý školy a neplním ty úkoly tak beru jako takový svoje selhání. Já jsem jako vlastně ani nechtěl jít studovat sociologii, mě to nějak vyloženě nezajímalo. Teď jsem trošku v tý fázi, že vlastně ani jako nevím, co chci dělat. Vím, že nechci bejt zaměstnanec, rád bych vedl nějakou kavárnu nebo galerii, ale vlastně ani nevím, co chci.

T: A kdyby si měl teď pustit uzdu fantazii tak, jak by sis to v budoucnu představoval?

R: Jako třeba vést nějakou kavárnu by bylo fajn, ale na to člověk potřebuje peníze, ale myslím, že jako můj plán je, že budu brigádničit a šetřit, abych si pak mohl něco otevřít, já si to možná trochu idealizuju, protože asi vůbec nevím, co to obnáší, ale já mám hroznej problém dělat věci co mě nebaví a že věci co mě baví mě třeba i často přestanou brzo bavit.

4. Rozhovor s Lien

T: Souhlasíš s účastí na tomhle výzkumu?

R: Ano, souhlasím.

T: A souhlasíš s tím, že tenhle rozhovor bude nahrávaný?

R: Nevadí, souhlasím.

T: Tak můžeme začít. Tak řekni mi něco o sobě, cokoliv, co tě napadne.

R: To je totiž nejhorší otázka, si myslím tohlento. Vždycky na různých pohovorech, řekněte mi něco o sobě. (smích)

T: Tak ty si teď přišla z práce.

R: Jo, já jsem teď přišla z práce prosim tě a dělám teď pod ekonomkou, která jde teď na mateřskou nebo za čtrnáct dní, nebo přebírám částečně její práci a aby to bylo úplný, dělám tady v divadle v (město).

T: Když jsem přijela, tak jsem šla okolo nějakýho divadla na náměstí, je to ono?

R: Jo, částečně, je to vlastně jedno divadlo a je rozdělený, máme činohru a pak divadlo lampion, a to je loutkový divadlo, ale spadá to, je to jedno divadlo ale.

T: A co konkrétně obnáší tvoje práce?

R: Zabývám se tam různýma smlouvama, smlouvy kupní a nájemní, děláme tam účty, protože musíme nějakým způsobem vyjít a divadlo je jako běžně příspěvková organizace, ale my jsme trošku jiný, my jsem sro, ale dotovaný městem, ale musíme dodržovat rozpočet a takže v podstatě tohlencto. A vidím trochu do mezd a vlastně vůbec nevím, čím bych měla skončit nebo začít (smích). Vůbec nevím, kolik toho chceš, mě teda trochu znervózňuje to nahrávání (smích).

T: Aha. A měla bych ho teda vypnout?

R: Ne to je dobrý, to nech.

T: Nebo ho můžu dát někam stranou, ať ho nemáš hnedka tolik před očima?

R: (smích) No protože, nikdy jsem tohle neabsolvovala.

T: ne, to chápu, naprosto.

R: Až teď jsem poznala, že mě to trochu rozhazuje.

T: Rozhazuje tě to. Dobře, tak si klidně řekni, co bychom s tím mohli udělat.

R: Ne, já si myslím, že si na to budu muset chvíli zvyknout.

T: Dobře, ale kdyby cokoliv, tak to můžu klidně vypnout, není problém.

R: Dobře. Ne, to nech.

T: Jak dlouho tam pracuješ?

R: Prosim tě, jsem tam od února, takže něco přes půl roku a vlastně se pořád ještě rozkoukávám a chodíme tam na představení. My jako zaměstnanci chodíme na veřejný generálky a je to teda hrozně hezký, protože my jako ty mladý lidi chodíme do kin, ale takhle do divadla. Do tý doby, než jsem začala pracovat v divadle, tak jsem do divadla vůbec nechodila. A přitom je to hrozně hezký. A já často vezmu přítele a on je z toho vždycky nadšenej. Je to úplně jiná atmosféra. No a taky tam máme super kolektiv, ten dělá hodně.

T: A předtím si dělala ještě v jiné práci, nebo si studovala?

R: Já nevím, jestli nemám začít úplně od začátku nebo tak? (smích)

T: Jakkoliv. Odkudkoliv chceš.

R: Spíš, jak ti to bude vyhovovat až to budeš psát.

T: To je jedno. Na to se neohlížej, můžeš mluvit nebo začít odkudkoliv chceš.

R: Tak já jsem tady chvilinku v tý práci a ten důvod proč jsem nastupovala až teď v únoru. Ještě loni, předloni jsme dělala v Praze, dělala jsem účetní a potom přítel přišel domů s tím, že bychom měli vyrazit někam do zahraničí přes work&travel, tak jsem dala v práci výpověď, protože to byl ještě poslední rok, kdy jsme měli možnost někam tahle s tím studentským work&travel vycestovat, protože jsem měli poslední rok studia, a tak jsem dala výpověď a letěli jsme do Ameriky. Tři měsíce jsme pracovali a co jsme si vydělali, ušetřili tak jsem to pak dali do cestování.

T: Panečku. Jaký to bylo?

R: Bylo to naprosto úžasný. Teď na to vzpomínáme rádi, že to byli vlastně nejhezčí prázdniny, sice byli pracovní, ale jak tam byli i různí další studenti tak i s některými jsme dal v kontaktu, a tak to byli nejkrásnější prázdniny. Protože pokud by jsme tam nepracovali, tak si myslím, že bychom si to měsíční cestování vůbec nemohli dovolit. Ale taky ti řeknu, my jsme o tom uvažovali hrozně dlouho, už v prváku na vejšce, ale já jsem ještě tenkrát neměla občanství a dostat vízum do Ameriky, já si myslím, že by to nebylo možný a občanství český mám 3 roky. A tak se nám to hodilo i, že jsme mohli vycestovat, protože já už jsem mohla.

T: Před tím si teda měla trvalý pobyt?

R: Já začnu od začátku, mě se to hrozně špatně vypráví. (smích)

T: Tak jo.

R: (smích) No, jak to všechno vlastně začalo. Začalo to tak, že taťka ještě jako mladej měl možnost sem odcestovat za prací, pracoval v továrně, a ještě před tím, než poznal mamku, tak tady pracoval a snad po roce letěl zpátky do Vietnamu. Uslyšíš to, uslyší to. (smích). Já nevím, to dej blíž (diktafon) (smích).

T: (smích) Dobře.

R: Noo, jo, takže taťka tady pracoval, pak se vrátil, poznal mamku, vzali se, taťka se potom sem vrátil bez mamky a po nějakým čase, když vydělal trochu peněz a udělali se papíry, aby sem mohl mamku vzít, tak ji sem vzal a pak stvořili mě a byli jsme plnohodnotná rodina.

T: Jak dlouho se taťka s mamkou neviděli?

R: Hele já myslím, že on sem každej rok pendloval. A snad po dvou letech se podařilo to papírování a všechno to bylo o úplatcích. Nebylo to tak, že tam máš rodinu, bylo to složitější. Takže taťka musel platit. Bylo to oficiální cestou, ale vzhledem k tomu, že neuměl česky, tak

si musel různě pronajímat překladatele a pomocníky a tak, tak to ve finále bylo třeba ještě dvakrát víc, jak tam byla ta jazyková bariéra, tak to nešlo jinak.

T: A taťka, když se sem vrátil, tak pracoval kde?

R: Myslím, že pro strejdu někde v krámě. On strejda sem přijel, zrovna když táta odjel do Vietnamu. No a když se pak taťka vrátil, tak strejda potřeboval pomoct, tak u něj táta začal pracovat.

T: A to je bratr od…

R: …mamky. Ono je to komplikovanější. On ten strejda předtím pracoval ještě v Rusku a pak přiletěli sem, ale nevím, jak probíhalo to papírování, že dostali pobyt, to nevím.

T: Jak se stalo to, že taťka odjel zpátky, když tu byl poprvé?

R: Protože to byla smlouva na rok jenom. Oni tam potřebovali jako že levnou pracovní sílu, a to byli smlouvy na rok, což mu to vypršelo.

T: A jak se potkali s mamkou?

R: Myslím že, já jsem to slyšela xkrát, ale mě to říkala mamka buď když byla naštvaná nebo když byla smutná, takže to bylo podle aktuální nálady, ale byli ze stejnýho města, já myslím, že to bylo ještě přes mamky ségru, ale nevím podrobnosti. Teď si mi položila otázku, tak jí budu muset položit rodičům. (smích)

T: Takže si se narodila v Čechách a máš nějaký sourozence ještě?

R: Jo, narodila jsem se v Český republice a mám mladšího bráchu, kterej je ode mě deset let.

T: Tak to máš o dost mladšího brášku.

R: No ono to bylo spíš z finančních důvodů, že by to rodiče nezvládali a mamka ještě navíc dvakrát potratila, víš. Já myslím, že by bratr byl dřív, ale prostě se to nepovedlo. Ale bráchu mám, nejsem sama. Rodičům by to bylo líto, že bych byla sama. Mamka má pět sourozenců, taťka má taky pět, takže by to bylo asi jako, oni to berou ze svého hlediska, že by mi bylo smutno, že kdyby tu ty rodiče už nebyli tak bych byla sama.

T: to jste početná rodina.

R: No s tím, že teda mamka měla sedm sourozenců, ona ta doba byla úplně jiná za války, takže umírali i děti. A mamka to měla taky těžký, mamce umřela maminka, když jí byli dva roky a táta, když jí bylo osm, ale mamka měla starší sourozence, takže se o ní starali.

T: To asi bylo dost krušný.

R: To bylo za války no, takže když byli nemocný lidi, tak ta medicína nebyla, ani ten přístup k tý péči. No, takže tvoje babička a dědeček onemocněli. Ale k tomu jsem vůbec nechtěla dospět, ale chtěla jsem říct, že bychom byli ještě větší rodina.

T: A jsou někteří členové vaší početné rodiny taky tady v Čechách?

R: Ten strejda, jak jsem o něm mluvila a kupodivu, je taky tady na Kladně. My jsme bydleli dřív v Mostě a už to tam neprosperovalo a rodiče si našli něco tady, tak nejdřív prodávali oblečení a potom myslím za dva tři roky si našli potraviny, což dělaj skoro všichni teď už a pronajali si prostory, strejda bydlel ještě v Mostě, bydlel na hranicích, ale jak si rodiče pronajali ty prostory, tak vedle bylo ještě od stejnýho pronajímatele taky místo a strejda zrovna v tu chvíli něco sháněl, a tak se sem taky strejda dostal. Tak to takhle pěkně hezky vyšlo, že jsme rodina takhle pohromadě. Jinak z mamčiný strany. Mamka je nejmladší, má starší ségru, a ještě dva bráchy, který jsou teď ve Vietnamu, a vlastně tady má jenom toho bráchu a já mám sestřenku a bratránka, takže nejsem tady úplně opuštěná (smích), ale ten tatínek no, ten má všechny sourozence ve Vietnamu.

T: Jaký myslíš, že to pro toho tátu je? Nebo vlastně i pro tvoji mamku, že se nevídá se svýma sourozencema?

R: Víš, co je zajímavý, že vlastně člověk, se kterým si nejmíň rozumí, tak to je zrovna ten brácha, kterej žije tady na Kladně (smích). Možná to tak chtěl osud, aby si k sobě našli cestu, ale jinak rodiče se snažej jezdit do Vietnamu, samozřejmě se to musí vykalkulovat a počítat s těma financema, ale snažej se jezdit jednou za dva roky. A někdy to nevyjde a někdy to vyjde, ale poslední dobou spíš ne. Mamka tu má aspoň toho bráchu a taťka, já si myslím, že mu to nějak úplně, on když chce tak poletí, ale že by nějak strádal, že by se mu nějak jako stýskalo, tak to si nemyslím a mamka má trošku jinej příběh, že byla vázaná na ségru, protože se o ní starala, tak jí považuje jako za mámu, že k ní má hodně blízko, oni si hodně volaj, volaj si každej den, jak dovolí čas, ale volaj si, ale já jsem teďka někam odběhla, ale zapomněla jsem, co jsem chtěl říct.

T: No já jsem se ptala na to, jaký si myslíš, že to je pro tvoje rodiče, když se nevídají se svými sourozenci?

R: Jo, to jsem chtěla říct. Máme tady velikou vietnamskou komunitu. Všichni držej při sobě a nejsou žádný spory mezi nima, nikdo se s nikým nehádá a dobrý je v tom, že držíme tradice (řečeno s velikým důrazem), takže každý měsíc, kdykoliv je nějaká akce nebo narozeniny, byť třeba já nevím jenom měsíčního chlapečka, tak jsou zvaný a rodiče tam jdou a tímhle způsobem si tu rodinu jakoby tak trochu nahrazujou, protože se schází často a já si myslím, že se jim taky nestýská, protože jsou furt v obchodě a jsou zaměstnaný tím a bylo by něco jinýho, kdyby se nudili, protože jsou ty myšlenky úplně jinde, ale vzhledem k tomu, že furt přemejšlej kam jet, co novýho nakoupit, jaký zboží tak jsou prostě zaměstnaný, takže tak.

T: No a když říkáš, že jste tu velká komunita a držíte tradice, tak mohla by si mi říct něco o těch tradicích?

R: Hele tak teď zrovna v práci jsem vyprávěla o svatbě, se mě ptala kolegyně, protože za rok plánujeme s přítelem, snoubencem svatbu (smích)
T: Tak to moc gratuluju.
R: (smích) děkuju, takže jsme na to nějak navazovali, bavili jsme se o tom a on je to Čech a my jezdíme na vietnamský svatby, který se pořádaj v Sapě. To už si taky určitě slyšela (smích)
T: O svatbách v Sapě jsem ještě neslyšela.
R: Tak to si mluvila asi zatím s klukama (smích), takže tohle téma asi nepadlo, ale že se pořádaj v Sapě, většinou o víkendech v sobotu v neděli a my jsme zvaný na tu hostinu, která se pořádá až večer a většinou od sedmi až do devíti, maximálně do půl desátý, je to dost krátká doba, je tam pozváno od 300 až do 500 lidí, prostě moc lidí a tak jak slýchávám od přítele, tak říká, že je to děsně nudný, že by nikdy žádnou takovou svatbu nechtěl, z toho důvodu vlastně že, je to strašně velký prostor, jsou tam stoly, je tam velký podium, tam sedí nevěsta s ženichem, lidi přijdou, nají se, přinesou obálku, hoděj obálku, vyfotěj se s tebou a odcházej domů, takhle on to jako vnímá, ale ono je za tím něco hlubšího, ale já jsem si to taky nikdy neuvědomila, dokud jsem to nevyprávěla v práci, protože tomu předchází v ten den ještě zásnuby. V ten den. Nebo rodiče o tom samozřejmě věděj dýl, musej s tím souhlasit, ale ten ceremoniál těch zásnub ještě probíhá před tím, než se koná ten obřad.
T: Počkej a ta žena o tom ví teda dopředu?
R: (smích) Jo, jo. Oni se domluví, že se vezmou s tím, že i rodiče s tím musí souhlasit dopředu, ten partner požádá rodiče a potom ještě vlastně před tou svatbou, tou hostinou jsou ještě ty oficiální zásnuby a spočívá to v tom, že ta nevěsta si přizve, my to máme jako družičky, že jo v Čechách a nevěsta je oblečená v tom našem tradičním kroji a ty nevěsty jsou taky oblečený v našich krojích, ale nejsou tak zdobený a ty čekaj u nevěsty, na straně ženicha, tak ten tam má ty svoje svědky, kamarády a ty jsou oblečený, v Čechách, kluci u nás ve Vietnamu jsou oblečený taky do krojů, ale tady u nás v Čechách maj košili a kalhoty společenský a ty holky se přesunou, nevěsta zůstává doma a přesunou se ty holky k ženichovi a ženich má doma připravený dary, ve formě ovoce, grilovanýho prasete a dalších tradičních pokrmů, velký tácy, holky si to vyzvednou a společně s těma klukama a ženichem a rodinou a s tatínkem a maminkou od ženicha se přemístěj k nevěstě a tam, tady tím způsobem požádaj o tu budoucí, tu nevěstu o ruku, takže v podstatě, jak mi říkala kamarádka, že rodiče, tě jako vymění za prase? (smích) Říkám no, tak v podstatě asi jo. (smích) No a tohlecto přítel nevidí, že tohlecto se ještě děje, on vidí jen to večer, tu hostinu, ale ono vlastně předtím je ještě tohle.
T: Jak to na tebe působí? Chtěla by si takovou svatbu?

R: Já teď vůbec nevím, jak bych si to představovala. Rodiče tu večerní hostinu chtěj určitě a je jim líto, že ty zásnuby, nebudou, nebo nejsou, protože když mám přítele vlastně Čecha, tak jak to udělat, jak to skloubit, aby jo, rozumíš mi, je to prostě, my nevíme, nevíme, ale každopádně máme představu takovou, že si uděláme tradiční českou svatbu, tak jak je běžná s tím, že to uděláme v menší míře, jen nejbližší přátelé, napočítali jsme, že to bude tak 80 lidí, s tím, že to uděláme takhle, ale rodiče, no jako ta hostina bude určitě, ale neví se jestli předtím ještě ty zásnuby, na tom jsme se ještě nedomluvili, zatím si to neumíme představit.

T: Z jakého důvodu, si to neumíte představit?

R: Já si to nedokážu představit, třeba naši rodiče, my jsme spolu sedm let, ale naši rodiče se ještě nikdy neviděli, tak já teď nevím, protože na těch zásnubách se mluví, přijde tatínek a maminka od ženicha a my máme doma oltář a v každý vietnamský rodině je oltář, kde jsou prarodiče a tím, jakoby rodiče od ženicha promlouvaj a žádaj jak rodiče, tak prarodiče tý nevěsty, tak a já teď nevím jak by se k tomu stavěli, jakým způsobem by se to udělalo, protože tam jsme ještě na vážkách jestli to uskutečnit nebo jestli to vynecháme, což mi přijde jako škoda, že bych přišla o tomhlencto.

T: Je to něco, co bys sama chtěla?

R: Já bych to chtěla, ale nevím, jak by se k tomu stavěl přítel. My jsme se ještě o svatbě zase úplně nesedli, a ještě to není naplánovaný. A důvod, proč se ta hostina dělá takhle velká je, že rodiče, jak doposud byli zvaný na různý oslavy těch svateb, tak jim to jakoby nějakým způsobem musej vracet, tím, že, nechci říct vyčítali, že je nepozvali, že se jako, kdyby se dozvěděli, že jsme vdaná, tak jim budou v podstatě vyčítat, jak to že to nevíme, že jsme se o tom nedozvěděli. Oni spíš jako není, není to kvůli penězům nebo něčemu takovýmu, ale je to spíš kvůli tý zábavě, že chtěj těm lidem popřát, v rámci republiky, v rámci tý komunity, protože jinak bychom udělali jenom tu jednu svatbu, tu naší, kterou chceme, podle našich představ, ale tím, že jsou tu ty naši, tak uvidíme, že by se to tak nějak spojilo, takže tak.

T: To máte před sebou teda dost těžkej úkol.

R: (smích) No a já ti vlastně řeknu ještě jednu věc, přítel mě požádal o ruku už před rokem, s tím, že jsme se chtěli brát letos, ale když jsme to byli oznámit našim rodičům, že jsem zasnoubená, tak rodiče volali do Vietnamu, aby to oznámili jako radostnou zprávu a ty jako aktivně šli, teď mi vypadlo úplně to slovo, šli se zeptat, ježiš, mi to úplně vypadlo, do kláštera, do chrámu k těm…

T: …k nějakým kněžím?

R: No, ale u nás, koho mi tam máme? (smích) Teď mi to úplně vypadlo.

T: Třeba si později vzpomeneš, ale dá se říct, že to je nějaká paralela, jako když přijdeš do kostela a tam je farář.
R: Jo jo, přesně to myslím. No a oni se byli zeptat a řekli nám, že rok 2017 je pro nevěstu nepříznivý rok a že by se neměla vdávat, a proto letos není svatba. No, protože rodiče jsou tak jako napůl věřící, my máme buddhismus a oni tohle všechno si to takhle hlídaj, já nevím, možná je na tom něco pravdy, možná ne, možná to maj trošku vsugerovaný nebo já nevím, ale prostě řekli, že letos špatný rok, takže proto jsme se nevzali, ale nebo že nejlepší rok je rok 2016, ale do měsíce teda jako nebyl šance to zvládnout (smích).
T: Jaký byl ten postup teda? Ti kněží to řekli těm příbuzným, ty to řekli rodičům a ty to pak přetlumočili vám a řekli tohle stanovisko, no nemůžeš se brát.
R: Ono je to spíš takový doporučení, nezakazujou a vlastně oni nemaj problém s přítelem vůbec, že je Čech, to tě možná taky zajímá, jak se k tomu staví, protože na to taky dost slýchávám dotazů, jak to berou rodiče, že mám to. Berou to prosim tě, rodiče jsou úplně super, já jsem si nemohla vybrat lepší rodiče, samozřejmě, my už jsme spolu hrozně dlouho, po maturitě jsme spolu začli chodit až do teď, to byl můj druhý kluk, první kluk byl taky Čech a byl to hrozně slušnej, hodnej kluk a byl to syn mojí doktorky, takže rodiče už na to nahlíželi trochu jinak, protože samozřejmě by byli taky radši, kdybych měla Vietnamce.
T: Byli by radši.
R: Bývali by, ale tak teď jsou rádi, jak to je.
T: Takže dřív by vedle tebe rádi viděli kluka vietnamskýho původu.
R: Přesně tak.
T: A co myslíš, že se změnilo u nich?
R: Asi, asi to, že byl slušnej, hodnej, měl mě hrozně rád a oni viděli, že se o mě hezky stará, já jsem brečela, když jsem jim to říkala, protože já jsem se bála, že jo, říct jim, že mám českýho kluka, protože oni celou dobu, vietnamskýho kluka, on se o tebe bude hezky starat, ale věděli, že ty český kluci nejsou všichni stejný a že se o mě nemuseli bát, když jsme byli někde spolu a vždycky jsem přišla domů v pořádku, tak chtěli vietnamce jen z toho důvodu, také z toho důvodu, že mezi těma rodinama si taky víc pokecaj, popovídaj, víš o tý kultuře, ale taky hlavně kvůli mně, oni totiž vycházejí ze špatných zkušeností svých přátel, že když byli takhle ty smíšený partnerství, tak to nikdy nevyšlo a vždycky byli rozvody a možná z toho důvodu, ale to byla jiná generace. Rodiče taky brali ohled na to, že jsme vyrůstali tady, no a prostě to takhle je, protože oni nechtějí abychom ty tradice naše vynechávali nebo zapomínali na ně, taky kvůli oltářům doma, že tam jsou ty prarodiče, vy třeba tady chodíte na hřbitovy, že jo, jenomže my tady tu možnost nemáme, tak jsou ty oltáře, a tak vždycky na to úmrtí nebo na nový rok, tak se

zapaluje tyčinka nebo vaří se různá jídla a rodiče nechtějí abychom na ně jako zapomněli. Oni se pořád bojej, že kdybych si vzala Čecha, tak bych úplně zapomněla původ. Já si myslím, že z toho maj obavu. Ale to bylo ještě v době, kdy jsem byla v pubertě, tak jsem to taky brala úplně jinak, ale člověk, čím je starší tím spíš si nacházíš tu cestu, tak tím víc rozumíš těm jejich obavám, tak na to nahlížíš trošku jinak, že rodiče tě taky vnímaj úplně jinak. Že je úplně jedno, jestli je to Čech nebo Vietnamec, ale je to na mě hlavně, tak jak já se budu stavět k tý rodině, ke svýmu původu, jestli budu chtít takhle dál pokračovat, nebo jestli to úplně zavrhnu, proto už taky přítele přijímají mezi sebe, ale možná tam maj ještě zálohu v bráchovi, brácha ještě nemá přítelkyni (smích). Takže mě jako dali volnou ruku, ale ještě je tam brácha.

T: A ty bydlíš ještě s rodičema?

R: Už bydlím s přítelem. A před časem to byl ještě hroznej problém, jako všeobecně, ne jako s našima, že je přece nemyslitelný, abychom spolu bydleli, když nejsme svoji, ale já si myslím, že to myšlení rodičů je už přece jen trochu jiný, že nebo vědí, že se budeme brát, takže to neviděj jako žádný žádný problém.

T: A jak tys to vnímala, tohle bydlení s partnerem?

R: To je zajímavá otázka. Hm, to máš pravdu, že mi to připadalo, třeba když nějaký pár měl dítě, ale nebyli svoji, tak to mi připadalo divný, ale jako pokud dva svobodný lidi, když spolu žijou, tak v tom nevidím problém, takže asi v pořádku.

T: Jak dlouho spolu bydlíte?

R: Hele, od tý doby, co jsme přiletěli z Ameriky. My jsme byli spolu čtyři měsíce v kuse v tý Americe, takže to byla taková naše první zkouška, jestli vydržíme, a to jsme spolu chodili i do práce, takže jsem se viděli furt a teď dělá každý něco jinýho, vidíme se večer a ty víkendy si o to víc užíváme a jinak jako ze strany přítele je rodina taky naprosto, že mě přijímaj jako výborně.

T: Hele a když se ještě vrátíme k tomu, cos mi vyprávěla o svém prvním příteli, že si brečela rodičům tak čeho si se bála? Nebo byl to vůbec strach?

R: Já jsem se bála, jak to přijmou, že je nějakým způsobem zklamu, protože samozřejmě, oni čekali nebo chtěli, abych měla Vietnamce, no a já jsem, no prostě můj první přítel byl Čech, tak toho jsem se bála, nějakýho zklamání. Říkala jsem to mamce, a mamka to taky neuvítala úplně nějak hrozně, ale nebylo to tak, že by tam skákala radostí, ale postupně to nějak přijmula.

T: A ten další vztah, což je ten tvůj současný nastávající tak u něj to probíhalo jak?

R: Rodiče nějak nejdřív, já si teď moc nevzpomínám, jo, šli jsme na večeři a já měla narozeniny, a tak že půjdeme do restaurace a tam jsem je seznámila. Ale přítel byl teda hodně nervózní, víc než rodiče. Martin se jmenuje, bude mi to dělat menší problém než přítel. Byl hrozně nervózní,

tak mamka se tak jako ptala, tak jako zběžně, ale říkala, že jo, vypadá, že je hodnej kluk a on, jak byl nervózní, tak byl takovej zaraženej, tichej, ale jo, šli jsme na večeři a pak pokaždý, když u nás byla nějaká oslava, tak byl zvanej a tím, jak ho viděli častějc, tak se poznávali lépe a teď už ho berou úplně jako samozřejmost a říkaj mi, že je možná lepší než jakejkoliv Vietnamec, což tomu věřím.

T: Jaký to pro tebe bylo, když si slyšela od rodičů říct takovou věc?

R: Já jsem nad tím nepřemejšlela, protože mě to přišlo jako samozřejmost a prostě vím, že je úžasnej a vím, že si ho chci vzít a nerozlišuju mezi tím, jestli je to Čech nebo je to Vietnamec, prostě je to člověk se kterým si rozumím, takže já jsme nad tím jako takhle neuvažovala, ale když to takhle řekl taťka nahlas, tak jsem si řekla, ty jo, rodiče asi taky tenkrát pochybili, víš?

T: A pochybili v čem?

R: V tom úsudku, že jsou vietnamští kluci lepší než čeští kluci, nebo že by pro mě byli lepšími partnery. A možná to tak ani už tolik neberou, že nerozlišujou tolik.

T: A když se teď dostaneme k tobě a rodičům Martina, tak jakým způsobem tě oni přijmuli?

R: Jeho rodiče jsou rozvedení, on žije s maminkou a my jsme první tři měsíce, když jsem spolu chodili, tak já jsem neviděla vůbec jeho mamku a my byli spolu vždycky o víkendu, a to jezdila jeho mamka pryč za přítelem, takže to jsme neměli šanci se nějak poznat, ale poprvé jsme se viděli na Nový rok, a to mě teda přijala úplně úžasně, ona je do teď teda k nezaplacení, já na to mám fakt veliký štěstí, i maminka toho bývalýho přítele byla hodná ženská, takže vycházíme spolu hrozně dobře. A tatínek je teda svobodnej, ale moc tam nejezdíme, už z toho důvodu, že Martin s ním vlastně nežije, takže vždycky když tam jezdil za tátou tak jsme jeli spolu. Je to tatínek no, tak je to trošku něco jinýho, budoucí tchán, abychom měli nějakej hodně blízkej vztah, tak to by bylo asi trošku divný, že jo, ale jinak mě přijímá velmi dobře, myslím, že nerozlišuje jestli jsem taková nebo maková, i když co si vzpomínám tak tatínek byl trošku překvapen, protože já jsem první holka, kterou seznámil s rodičema, takže přivedl si první holku a byla jiného původu nebo národnosti, ale vlastně to samý jsem udělala doma, že jo (smích), ale teď už je ten stav je stálý.

T: Tak držím palce s tou svatbou.

R: Jo tak já s tím počítám, že to bude asi tak na dvakrát. My to uděláme pro ně, pro rodiče, budou to pořádat rodiče, ty si pozvou svý přátelé, my si taky můžeme pozvat svý přátelé, ale v podstatě to nebude úplně taková ta svatba, o který budem říkat hele to byla naše svatba, ale bude to ta menší, kterou my si sami zorganizujeme.

T: A kdy to plánujete?

R: Naše sezóna začíná začátkem října.

T: A i tady je to tak, myslím v rámci té komunity?

R: Právě že tady. Ve Vietnamu si myslím, že je to asi jedno, ale tady je to takhle na podzim.

T: Čím to je?

R: (smích) To nevím no.

T: A když chodíš na ty svatby do Sapy, tak to jsou lidi jakýkoli z té komunity nebo to jsou rodinní přátelé?

R: To jsou přátelé, který si pozvou, ale většinou to jsou skoro všichni, aniž by to byli nějací blízcí přátelé, spíš různý známý. A tímhle způsobe vlastně dávají najevo, že vdávají dceru nebo žení syna, oficiálně, aby je neurazili, že je nepozvali nebo že jim nedali vědět.

T: Na mě to tak působí, že ta komunita hodně drží při sobě.

R: Samozřejmě oni jsou pozvaný, ale nemusí přijít, ale oni když nepřijdou, u nás je slušnost, takhle my si dáváme finanční dary, ne věcný, takže oni když nemůžou přijít tak pošlou obálku nebo přáníčko.

T: Z jakýho důvodu tam vlastně chodíš ty?

R: Já třeba, jak jsme byli pozvaný na svatbu mého kamaráda, tak to byl můj kamarád tak jsme šli. Ono takhle, z většiny případů si zvou rodiče svý kamarády, takže rodiče se znají s rodiči a ty berou svoje děti, ale my tam třeba někdy nechodíme, protože je neznáme.

T: takže to se nevnímá jako nějaká urážka?

R: Asi by to byla urážka, kdyby tam nepřišli ty rodiče. Protože se znaj s těma rodičema těch novomanželů.

T: Jsou ještě nějaké tradice, které ctíte, potažmo které ctíš ty sama?

R: Co slavíme je, vy tady máte nebo přítel slaví Vánoce, tak my máme Nový lunární rok. Slavíme to s komunitou, někdo, kdo může, mamka je totiž předsedkyně komunity tady na Kladně, tak já to možná vnímám trošku jinak, že jsme do toho víc angažovaný. Je to taky o penězích. U nás se pořádá večírek nebo oslava na ten nový lunární rok, ale každá rodina na to musí finančně přispívat. Někdo si to slaví jenom doma v rodině, takže jen rodiče a děti, protože tady nemají příbuzné, prababičky, babičky, tety tak jim je smutno, takže oni radši jsou a slavíme to všichni.

T: A jak to probíhá?

R: Já tam moc nechodím (smích), ale už je to hrozně dlouho co jsme to slavili doma, mamka navařila. My u nás doma vaříme slepici, jenom tak ve vodě, celou i s hlavou, ona už je zbavená peří a vnitřností, všechno se to dá všechno na oltář, koupí se ovoce naše, malý banány a malý mandarinky, mamka vaří z lepkavý rejže takovej koláč, z fazolí nebo žlutej hrách to je, dovnitř se dá maso, to se zabalí do takový koule, zabalí se to do banánovýho listu a vaří se to dost

dlouho. Ne všem to chutná. Je to takový strašně zvláštní a specifický, ale k tomu Novýmu roku to patří, mamka ještě vaří polívku s bambusem, připraví se to, dá se to na ten oltář, zapálí se svíčky a tím vlastně zveš nejdříve ty předky, aby se najedly a až potom, co to zhasne tak můžeme začít my.

T: A kdy to probíhá, v jakou denní dobu?

R No prosim tě, on je tady časovej posun že jo, tam je o šest hodin víc, takže u nás v ČR to začíná v šest hodin večer, takže to takhle vychází.

T: A to se děje doma nebo v té komunitě?

R: To se děje doma a v té komunitě, to se vlastně objedná nebo rodiny uvaří jídlo tam a společně se tam najedí a povídaj si a pijou.

T: A ty se zúčastňuješ tý rodinný oslavy.

R: Tý rodinný, protože rodiče, jako samozřejmě jsme tam vítáni, ale moc už se toho my mladí nezúčastňujem, protože už asi, já třeba mám kamarádky, co maj přítele taky Vietnamce, je to vietnamský pár, takže my třeba spolu a s dalšíma kamarádama, co jsou ve stejným věku a s dalšíma Vietnamcema si uděláme něco na ten způsob, ale trošku do Česka.

T: Čím si myslíš, že to je, že se tam těm mladejm Vietnamcům třeba nechce, že tam nechodí?

R: Tohle neumím úplně posoudit asi.

T: Tak to zkus třeba vztáhnout sama k sobě.

R: Mě to stačí doma, vím o tom, že jsme tam dvakrát za sebou nebyli, protože se nám asi nechtělo, ale jako chodíme tam už kvůli tomu dobrýmu jídlu, jako jsme vítáni, ale zas tak moc tam jít nepotřebuju, je to pro mě takový vzdálenější, že o tom ani neuvažuju, jak jako už teď s rodičema nežiju, tak je to takový, ale je to hezký.

T: A co Vánoce u Vás v rodině, slavíte?

R: Neslavíme, protože rodiče fakt jako pracujou, nechci říct, že jsou chamtivý, ale vzhledem k tomu, že jak je všude zavřeno, tak během roku jsou ty tržby na nějakým bodě a jak je všude zavřeno, tak oni se snažej, jak to není náš svátek, tak oni chtěj na tom získat.

T: A takhle to fungovalo od malička?

R: Ne to ne. To až teď, když už jsme větší, tak rodiče, asi už jim to nepřijde takový, my to po nich nevyžadujeme a já ty Vánoce slavím s rodinou od Marka a bráška, teda už je to brácha, on už je velkej, už od malička ho hlídala česká paní, je to pro něj babička, takže on slaví s nima. A vlastně na ty naše Vánoce tak to jsme zase my doma a Marek je s náma.

T: Má to pro tebe nějaký význam ten svátek?

R: Ten náš? Váš?

T: Myslím Vánoce.

R: Pro mě to má význam, protože Markova mamka pochází z Moravy a my na ty Vánoce jezdíme tam, přes rok nemám šanci se sejít s jeho babičkou a většina příbuzných od Markovo maminky tak oni žijou všichni tam a přes rok nemáme šanci se tam dostat, možná kdybychom hodně chtěli tak můžeme, ale je to hezký takhle je jednou za rok vidět a být s nima, tak tohle beru jako, že je to na tom to hezký.

T: A ten Nový čínský rok má pro tebe jaký význam?

T: Proč se tomu vůbec říká Nový čínský rok, když se to slaví mimo jiné i ve Vietnamu.

R: Já si myslím, že je to nějak hrozně provázaný, ta kultura a tak, tak my sousedíme s Čínou. Ale já si nejsem jistá, jak to vlastně je, jestli je to lunární nebo čínský. My máme totiž úplně jinej kalendář a on je posunutej nějak dozadu, teď máme ještě nějaký srpen nebo září ve Vietnamu.

T: Orientuješ se podle toho?

R: Ne, to ne. Třeba rodiče to řešej jenom, když je den dětí, protože to taky slavíme. Děti dostanou v obálkách penízky, že byli hodný a že měli dobrý známky. To dostávaj v té komunitě. Všechny děti, který přijdou dostanou stejně a ty co maj dobrý známky dostanou diplom ve vietnamštině orazítkovanej od Vietnamský ambasády tady v ČR a pochvalu za dobrý známky, pro ně je to motivace.

T: Tak to je další tradice, je ještě nějaká, kterou dodržujete?

R: Já teď přemejšlím tyjo, Nový rok, Den dětí. Nevím teď už, ještě máme ten oltář.

T: Umíš si představit mít ten oltář doma?

R: Já bych to dodržovala už jen z toho důvodu, že si myslím, že je to nějaká úcta. Nevadilo by mi to, protože máme plány, že si postavíme dům a pokud by tam byla nějaká samostatná místnost, kde ten oltář může být a nikomu, žádný návštěvě by to nemuselo vadit takhle.

T: Myslíš, že by to někomu vadilo?

R: Já si nemyslím, že by to někomu vadilo. Jako lidi se na to ptaj, když jsme třeba prodávali byt a ten oltář tam byl, tak jako cizí lidi se toho zalekli, jako ten oltář nemusí být úplně viditelný, ale měl by být na tom nejvyšším místě, patře v tom domě. Já osobně bych asi s tím byla v pohodě.

T: Já bych se teď ráda vrátila k tomu tvýmu začátku, jako to probíhalo od malička?

R: Když jsem šla do školy, do první třídy, neuměla jsem ani slovo česky a poradě si. Jako matika byla v pohodě, ale problém pro mě byla čeština a nejhorší byla prvouka, protože jsem neuměla slovíčka, nejhorší bylo pro mě říct třičtvrtě (smích) a druhý slovo, když jsme byli v družině paní vychovatelko. Ty začátky nebyly jednoduchý. Jako ze smutnějšího koutku, vím, že jsem se setkávala jako se šikanou, když jsem byla menší, na základce. No jako, nebyla to přímo jako

šikana, ale takový ty narážky že jo, tak v tý třetí třídě to začalo, možná že už dřív, ale já jim dřív nerozuměla (smích), ale že by mě někdo jako bil nebo tak, to ne, ale jak jsem jim začala rozumět, že jsem občas něco zaslechla, ale nebylo to nikdy nic tak hroznýho, že bych to jako neunesla.

T: Jaký to bylo pro tebe?

R: Hele já myslím, že jsem se s tím poprala celkem statečně, protože žádný následky z toho nemám (smích)

T: No a vzpomeneš si jak si se s tím třeba vyrovnávala?

R: S čím myslíš jako?

T: Když si třeba slyšela nějakou narážku nebo tak.

R: Hele já jsem to ani doma rodičům nikdy neříkala, ono to nebylo nikdy nic velkýho, že by se to muselo řešit přes učitelku nebo ředitelku nebo něco takovýho nebo tak. Bylo to hlavně ze strany kluků, nějaký narážky, ale to byla jen chvilka, ale něco si člověk pamatuje, ale to nebylo nic velkýho.

T: Vybaví se ti nějaká vzpomínka, co se k tomu váže? Nějakej příběh?

R: Mám pocit, že na škole v přírodě, když jsem byla, my jsme někam šli do lesa na procházku a jeden kluk do mě začal strkat a něco říkal, ale on to byl vždycky problémovej kluk, kdyby nebyl tak to asi nedělá, ale vím, že to byl jeden z hajzlíků. Nějak mě postrkával a nadával a říkal mi nějaký věci, jako šikmoočko a tak, což teď se tomu směju, ale v tu chvíli to bylo nepříjemný, ale to se stalo tak jednou dvakrát.

R: Já jsem zas jako, i do teď jsem taková, že se nepotřebuju nikomu svěřovat, dokud si jako nemyslím, že je to opravdu vážný, nechci tím ty lidi zatěžovat svejma problémama, takže to mám tak do teď. Vím, že mám taky nějaký problémy, ale já tím moc nezatěžuju druhý, protože vím, že oni maj taky svoje problémy, ač vím, že nejsou tak vážný, ale někdo je prostě víc otevřenej a potřebuje se někomu svěřit, ale já ne, nemám v nich třeba takovou důvěru, že bych to potřebovala nebo jim to chtěla říct.

T: A když říkáš teda, že si se setkala s takhle nepěkným chováním, tak měla si na druhou stranu okolo sebe nějaký blízký, kamarády a tak?

R: Já jsem měla hodně hodnou paní učitelku. Byla moc fajn a vlastně ani nevím, proč jsem jí o těch věcech neříkala, já jsem vždycky měla štěstí, že jsem ve svým životě potkala hodný lidi, tak jsem vytáhla tohle, protože to byla jediná velká věc, co mi nebyla příjemná, ale jinak jsem okolo sebe měla hodný lidi, který mi pomáhali nebo ani nemuseli pomáhat, ale chovali se ke mně slušně a byli hodný a jinak od tý doby co jsem na Kladně, od toho druhýho stupně se to dost zlepšilo, ty děti tady byli už dospělejší, měli víc rozumu, přijímali mě tady si myslím o

dost lépe než, taky jsem už uměla líp česky a uměla jsem se víc ubránit, že já potíž vidím v tom, že já učím nebo jsem učila děti, který se sem přestěhovali, holčičce je teď deset a taky neuměla vůbec česky a začala tady chodit do školy, taky jí děti zavírali na záchodě a nadávali a ona za mnou vždycky přišla a ptala se mě na to, co to znamená a samozřejmě, že to byla nadávka, že jo, takže říkám no hezký, takže jsem pak volala ředitelce a psala do školy a já vím, že je to tím, že ty děti jak neuměj jazyk, tak je to hrozně snadnej terč toho posměchu. Já jsem si jako myslela, že ta doba jde dopředu, že se ty děti jsou teď trošku jiný, ale asi to tak je furt, člověk, když neumí jazyk a neumí se ubránit, tak je pak takhle znevýhodněn.

T: Takže jestli tomu správně rozumím, tak si viděla nějakou paralelu mezi tou holčičkou a tebou, když si byla malá?

R: Hm, hm, jo no, to je pravda. Mě jí bylo líto, protože to je strašně hodná holčička, snaživá, chtěla tu češtinu umět, učila se a mě to přišlo pak líto, že ty děti se takhle chovaj k ní. Ono to pořád pokračovalo, sice ne v takové míře, ale neustálo to. A my jsme pak přestoupili na jinou školu, ředitel to vůbec nebral tak vážně v té nové škole, celkem i zpochybňoval, že se jedná o nějakou šikanu a tak, ale potom když tu holčičku viděl a tak, tak se omluvil.

T: Jak si se s ní potkala s touto dívkou?

R: Přes rodiče, rodiče se znali.

T: A ty si jí učila češtinu?

R: Hm, já jsme jí učila češtinu. Měla jsem dohromady tři dívky, které jsem učila. A tamta holčička, tak se dokonce dostala na gympl. Udělala přijímačky a velmi se snažila, bylo vidět, že velmi chtěla.

T: Tak to můžeš být trochu pyšná na ní, ale i na sebe.

R: to víš, že jsem (smích) Ale je to hlavně, že ona chtěla, byl to její sen. Já můžu učit sebelíp, ale když ty děti nechtěj, tak to nemá takový smysl.

T: Jak dlouho ty ses učila česky?

R: Já jsem neměla žádnou „českou“ babičku. Sama. Rodiče taky neuměli česky.

T: Táta taky ne?

R: Táta dobře rozumí, ale není ukecanej člověk, takže on moc nemluví (smích). Mamka je ukecaná, ta jede a je jí to jedno, je jí to jedno, dobře špatně, gramatika negramatika, na tu běžnou komunikaci, k doktorovi si dojdou, takže rodiče mluvěj, ale že by česky ovládali nějakým způsobem, nedá se říct, horší třeba na úřady, když se řeší něco s finančákem nebo když to vyžaduje nějakou jako češtinu, mít větší slovní zásobu to nezvládaj sami, nebo cokoliv napsat, to taky nejde (smích) a přitom máme taky latinku, ale napsat něco je hrozně těžký.

T: A ty ses teda učila sama, jaký to bylo pro tebe?

R: Tak ono ti nezbejvá nic jinýho, musíš čerpat z toho co máš a je jasný, že jsem tápala, já jsem ti říkala, že jsem měla hrozný problémy s prvoukou, děti měli samý jedničky a já jsem měla dvojku z prvouky. Česky jsem neuměla, takže to bylo úplně jak kdyby mě tam hodili.
T: Byl tam taky někdo vietnamského původu? A teď myslím jako na škole nebo ve třídě?
R: Moje sestřenka chodila vedle do třídy, ale ona zas neuměla vietnamsky moc (smích), protože on strejda žil nejdřív v Rusku a ona se tam narodila a měla paní, co jí učila rusky a rodiče dost pracovali, takže se jí taky nemohli moc věnovat, takže vietnamštinu měla hodně lámanou, takže s ní jsem si moc nedorozuměla, takže prostě sama, a ani nevím, jak jsem se to naučila, myslím, že v první třídě, když se učíš číst, tak k tomu máš i obrázky, takže možná takhle podvědomě si to vlastně spojíš. To v tý prvouce to bylo nejvíc, různý obrázky zvířat a stromů, a tak, a to mi dalo dost si myslím, takže to šlo takhle za chodu. Mě nic jinýho nezbylo, rodiče ani peníze neměli, že by mi platili nějakýho učitele, takže tak no.
T: A co ten kolektiv ve škole?
R: No až na toho jednoho kluka, tam byl vždycky někdo, jo si pamatuju, že v družině jsem měla jednu kamarádku, co se jmenovala Jiřina a ta mi dost pomáhala, snažila se se mnou dost jako bavit, myslím, že v tý družině jsem se naučila víc s těma dětma komunikovat, hodně jsem to naposlouchala. Jsme poslouchala a pak si to zkoušela říkat nahlas.
T: No a jaký to bylo? Takhle, já tu otázku rozdělím, jaký bylo pro tebe mluvit česky před Čechy a jaký pro tebe bylo mluvit vietnamsky před Čechama?
R: To je hrozně těžký, já si myslím, že mi dělalo problém mluvit česky před Čechama, protože jsem se bála, že to řeknu špatně a že se mi děti budou smát, tak v tom byl možná nějakej takovej ostych, že jsem se bála jako mluvit, že to špatně vyslovím, že to špatně řeknu, možná i pro to se mi ty děti smáli, ale přes to se samozřejmě musí to dítě tak nějak přenést, ale já jsem o tom zas tak do hloubky nikdy neuvažovala, ale tak když se mě na to teď ptáš, tak co mám ty děti, co je učím česky, tak mi říkaj, že se bojej mluvit, kvůli tomu, že se bojej, že se jim ty děti budou smát a mluví hrozně potichu, což je problém, protože potom nechtějí mluvit, takže se ten jazyk pak naučí jenom proto, že nemluvěj, ale já nevím, já jsem se taky bála mluvit, třeba tak do třetí třídy, mi trvalo než jsem něco řekla. A vietnamsky, já myslím, že mi to nikdy nedělalo problém, akorát když třeba telefonuju v práci s mamkou, tak mi všichni říkaj, proč se hádáte, proč na sebe křičíte a já říkám, my na sebe nekřičíme, ale prostě tím jak my máme ty jednoslabičný slova, tak to zní tak úderně, ale my na sebe nekřičíme, my si povídáme (smích), takže mě jako nevadí mluvit takhle jako před ostatníma, ale co mi dělá trošku problém je, když chce někdo, abych ho učila vietnamsky, mě to přijde jako trochu, nevím jestli trapný, ale (smích) prostě se mi do toho nechce, mě to přijde trapný, protože vy to nevyslovíte správně a pak to může být

úplně jiný slovo, který může být třeba sprostý (smích) no no, takže takhle. Já jsem zvyklá, protože tam bývá Martin třeba, když jsme u rodičů, takže tak.

T: Vzpomeneš si, když si mluvila vietnamsky poprvé před ním?

R: Vzpomenu no. A přišlo mi to hrozně divný a jemu to připadalo ještě víc divný, protože mě nikdy neslyšel, a on mi občas říká, já bych s tebou nemohl bejt, kdybys měla přízvuk, jakože vietnamskej přízvuk v češtině, tak to by mu prej vadilo.

T: A řekl ti třeba důvod, proč by mu to vadilo?

R: Já nevím, říkal, že by ho to hrozně tahalo za uši, že by mu to přišlo prostě vtipný (smích).

T: Měla si třeba moment, že sis řekla, takhle jsem spokojená, teď umím dobře česky.

R: Já si myslím, že tak v šestý třídě, když jsem psali diktáty a tak, tak už jsem to stíhala a byli správně, ale problémy do teď mi dělá sloh.

T: A jakej je tvůj mateřskej jazyk?

R: Čeština, česky umím líp než vietnamsky, já ti to co řeknu v češtině nedokážu říct ve vietnamštině, já bych to musela nějakým způsobem popsat, jsou situace, kdy to dokážu říct česky, ale vietnamsky už ne, třeba nějaký složitější, odborný slova.

T: A jak to funguje v rodině? Jak mluvíte mezi sebou?

R: Převážně vietnamsky, ale občas do telefonu, když mluvím třeba s mamkou, mi říkali, kolegyně, že třeba mluvím vietnamsky a pak najednou řeknu česky, tak jo, ahoj (smích)., najednou se mi to tam promítne a já si to neuvědomuju, ale to okolí mě na to upozorňuje. Ale cítím, že čeština je můj mateřský jazyk.

T: A když mluvíš třeba s bráchou doma?

R: Snažím se mluvit vietnamsky, ale když mu něco vysvětluju, něco vážnějšího, tak to říkám česky, ona totiž ta naše vietnamština je hrozně hezká v tom, že když mluvíš, tak to říkáš tak jako, že je to blízký, je to takový milý a když potřebuju nadávat tak nadávám česky, já se snažím mluvit s ním vietnamsky, protože ty češtiny má ve škole až až, a rodiče moc nechtějí abychom spolu mluvili česky, protože nechtějí, abychom zapomněli na ten jazyk a nám to nevadí. Občas to nevyjde.

T: A když říkáš, že vietnamština je takový laskavý jazyk, tak čím to je?

R: Je to v oslovení, my máme strašně moc způsobů pozdravů, musíš si uvědomit, jestli zdravíš staršího, mladšího, ženu, muže, je to hrozně komplikovaný, takže možná v tom je nějaká ta úcta, u nás tady máme to tykání, vykání a u nás je to tak, že to je podle toho jak toho člověka oslovíš. My třeba rodičům, když to takhle jako převedu, není to teda úplně to samý, ale my v podstatě rodičům vykáme. A těm starším vykáme, což my tady úplně nefunguje.

T: Když jsme u toho věku, tak ty si říkala, že máš o deset let mladšího bráchu. Tak jestli se můžu zeptat, kolik ti je vlastně let?

R: Dvacet šest.

T: Takže bratrovi je šestnáct, a kdybys měla popsat jaký máte vztah s bráchou?

R: On mě dost poslouchá (smích), nebo jako se mě bojí nebo bojí, no rodiče ho hrozně rozmazlujou, protože on je furt ten malej, hrozně ho rozmazlujou, všechno mu dovolej a on když naštve rodiče, tak já se ozvu nebo v jistých věcech nechce rodiče poslouchat, ale když mu to řeknu ještě já, tak mě poslechne, protože vždycky, když něco chce tak to jde přese mě, že já pak jdu za rodičema a poprosím je, takže já to pak můžu používat na něj (smích), ale vycházíme spolu dost dobře si myslím, on má teda věk, že je v pubertě, ale na to že je v pubertě tak teda je na tom ještě dost dobře, já nevím jestli to ještě přijde to nevím, ale jinak dobrý, vycházíme spolu moc hezky.

T: A jak to máte u Vás v rodině s občanstvím?

R: tady to nefunguje jako v Americe, že bys dostala občanství, když se tu narodíš. Bráška má trvalej pobyt a v 18 si o něj může požádat o to občanství, musí doložit, že umí česky, třeba stačí i maturitní zkouška, můžeš o to zažádat i dřív než ses plnoletá, ale pak potřebují informace ještě o těch pečujících osobách, kdo se o tebe stará, příjmy rodičů a tak. Nevím, jak to funguje teď, ale za mě si potřebovala nějaký papíry, různý doklady, a tak a trvalo to asi půl roku, než to vyřídili. A já mám občanství tři roky a nechala jsem si ještě původní, takže mám dvě, a to se mi stalo tenkrát, že mi volali z ministerstva vnitra, že sháněj nějakou analytičku, tak si mě pozvali na pohovor, a ještě do telefonu se mě zeptali jaký mám občanství, tak jim říkám, že český a vietnamský, a to už byl problém. Asi kvůli nějakým informacím, abych asi nebyla v nějakým střetu zájmů nebo tak. Já jsem si vždycky myslela, že to bude výhoda, neviděla jsem nikdy nevýhodu v tom mít vietnamský občanství a zároveň český, ale teď asi…ale jako jo, nevadí mi to (smích), nebylo to nic z čeho bych nemohla spát.

T: Co tě vůbec vedlo k tomu si zařídit český občanství?

R: Rodiče v tom viděli, to bylo hlavně na popud rodičů, já jsem o tom zas tak neuvažovala, ale asi kvůli pracovním příležitostem, už jenom že můžeš odcestovat a do Čech se vrátit kdykoliv a hlavně se tady cejtím jako doma, do Vietnamu bych se už nevrátila, co já bych tam dělala, za prvý ty pracovní možnosti a pracovní příležitosti jsou úplně jako nízko a že bych tu vietnamštinu ovládala na takový úrovni, že bych mohla pracovat někde výš tak to prostě, to nejde a i ty podmínky životní, taky nejsou, já už jsem si zvykla na trošku jiný standart než je ve Vietnamu, nebo tam jsou taky takovýhle možnosti, ale místo ze kterýho pochází moje rodina, tak tam takový možnosti nejsou, takže rodiče mysleli, prostě je to lepší budoucnost.

T: Teď když máš občanství tak se ti otevírají nové možnosti, máš jiná práva a povinnosti, jak to máš třeba s přístupem k politické situaci Český republiky?
R: Já jsem měla možnost teď poprvé volit, akorát jsme byli pryč, a to jsem propásla svoje první volby, ale měla jsem příležitost teď no, ale nebyla jsem. Já tu politickou situaci přiznám se moc nesleduju, nikdy jsem k tomu neměla blízký vztah, neměla jsem možnost volit, takže k tomu jsem neměla, nikdy jsem si nenašla tu cestu k tomu, ale samozřejmě už kvůli rodičům a tomu co se děje a kvůli tomu eet se mě to trošku jako dotýká, ale jako samozřejmě každej hlas dobrej, podílet se na tý změně, ale já vůbec nevím, co jsem teď chtěla říct.
T: Jak to mají tvoji rodiče?
R: Mají trvalý pobyt a naši o občanství ani neuvažujou. Takhle rodiče nevědí, jestli se chtějí vrátit nebo tady být, mamka to má jasně daný, ta ví jasně, že chce být tady, ale taťka jednou tak, jednou tak, tak si myslím, že to moc neřeší, už jenom kvůli tomu, že si myslím, že ho ani nedostanou tak to neřeší a co se týče toho fungování země a tak, tak mají asi pocit, že není možnost toho, že by to mohli nějak ovlivnit.
T: Ty si zmínila, že myslíš, že by ho nedostali? Z jakýho důvodu?
R: Já nevím, jestli nedostanou anebo ani nechtěj. To je zase podle těch dokladů, co vyžadujou, možná jako i ten jazyk, oni tam totiž potřebujou abys věděla něco z historie a to myslím, že by rodiče na tom pohořeli hned. Vzhledem k tomu, že jsem měla maturitní vysvědčení tak oni to nevyžadovali. Tak oni ty podmínky jsou den ode dne zpřísněnější. Třeba jeden známý si před pěti lety žádal o trvalý pobyt a chtěli jazykovou zkoušku, úroveň alespoň A2 a to v době, kdy si rodiče zařizovali trvalý pobyt tak nic takového tady nebylo. Rodiče měli nejdřív dlouhodobý pobyt, ale při jakýmkoliv průšvihu tak by bylo snadný je poslat zpátky, ale u toho trvalýho už to nejde tak snadno.
T: Hele a co se týče těch rodičů, co i myslíš, že je tady drží tak dlouho nebo udrželo tak dlouho?
R: My. Jako děti. Oni to dělaj hlavně pro nás, protože ve Vietnamu bychom se neměli takhle dobře, to školství, to je provázaný samozřejmě, s těma pracovníma příležitostma, ty vystuduješ vysokou školu sice, ale je tam strašně moc lidí a sice se třeba někde uplatní, ale za strašně nízký příjem, dám příklad, sestřenka je učitelka a má tři tisíce v přepočtu korun s tím, že aby dostala práci blízko domova a někde v nějaký větší škole a nemusela učit někde šíleně daleko, někde v lesích, v zapadlý vesničce, tak to jde přes úplatky, takže si musíš zaplatit. A takhle to funguje ve většině oborech a rodiče jak to viděj tak prostě nechtěj a jsou tady takhle kvůli nám.
T: Bylas někdy ve Vietnamu?
R: No u nás je to jednoduchý. Rodiče prodávají a jsme čtyři v rodině, s bráchou je mezi námi veliký věkový rozdíl a když chtěl někdo do Vietnamu, táta nebo máma, tak nemohli nikdy

spolu, krám bychom museli zavřít, takže vždycky letěla mamka, vzala bráchu, letěl taťka vzal bráchu, protože v tom obchodě by nemohl zůstat nikdo sám a tím, jak jsem byla starší, tak to na mě vždycky zbylo. Takže jsem tam byla po třinácti letech v roce 2010. A byl to pro mě šok, já jsem si vůbec nic nepamatovala z dřívějška, když jsem tam byla jako malá holka v sedmi letech, jako z fotek jsem si pamatovala jakž takž rodinu, ale jinak nic, jak to tam vypadalo a tak, to vůbec, tak jsem je měla možnost vidět a bylo to hrozně dojemný a silný v tu chvíli. Po třinácti letech je to hrozně dlouhá doba. No, a to měl táta někoho, kdo mu zrovna v obchodě pomáhal, tak jsem mohla jet s mamkou. A pak jsme byli po pěti letech s Martinem. Takže jsem tam byla třikrát.

T: Jaký to je pro tebe, že si tam byla takhle málokrát?

R: Já vždycky nadávám, protože jsem vždycky hrozně poštípaná a přijedu hrozně nafouklá, já nevím, z tý stravy, sice jsem zvyklá na ty mořský plody a nepotřebuju očkování na různý věci tam, prostě si nastoupím a letím a nevím z čeho to je, z jídla, z počasí, ze stresu, tak když tam jsem tak nadávám z tohodle důvodu, jinak je mi vždycky hrozně líto, že tu rodinu vídám tak málo, i když ty vztahy jsou jiný, nikdy jsem tam nebyla dlouho a když s tím člověkem mluvíš po telefonu, to není totéž, ale zas si ráda, že je vidíš, ale nemáš si zas tak o čem povídat, ale plánujeme po svatbě další výlet, já tam mám ještě babičku, takže ještě jednou bych jí chtěla vidět, protože už je stará a nemocná.

T: A jaký to bylo pro Martina?

R: Já jsem se taky bála, my jsme to všem dávali vědět a oni si ho všichni moc oblíbili. Hlavně on už se naučil jíst naše jídlo a on je taky takovej suverén, že si dá cokoliv, a by pozornej a viděli to ostatní, takže samý pozitivní ohlasy a samá chvála.

T: Jak si se tam cítila?

R: Trošku cize. Jako byla jsem tam s mamkou a bráchou, je pravda, že u rodiny jsme byli dva týdny a pak jsem čtrnáct dní cestovali, abych si to taky jako užila, protože si u rodiny, ale co jako, co s nima, pořád tam s nima sedět, oni taky musí do práce a tak jsme pendlovali mezi různýma příbuznýma, tady jsme byli dva dny, jinde tři dny a tak, mamka si to ještě prodloužila a já jsem letěla zpátky, myslím, že mi to stačilo, dát si s nima večeři, popovídat si, ono není o čem za chvíli mluvit, protože všechny informace dostávaj pravidelně od mamky. Spíš šlo o to vidět mě a obejmout.

T: Kde je pro tebe domov? Kde se cítíš jako doma?

R: Tady (smích). No jasně, tady. Tam se cítím jako cizinka doma. Je jako vlastně těžký určit, kde máš ty kořeny, jakože kým člověk jako je, jak se cejtí, co pro něj v životě hraje roli, jestli jsem spíš jako Češka anebo spíš jako Vietnamka, ale pro mě je tak nějak přirozený nad tím

nepřemejšlet, prostě žiju svůj život a jsem ráda za to, kde jsem, mám pocit, že pro mě obě ty kultury hrajou důležitou roli a že tak nějak jako načerpávám ty zkušenosti z obou dvou.

5. Rozhovor s Pavlem

T: Tak já se tě ještě jednou zeptám, jestli souhlasíš s účastí na tomhle výzkumu?
R: Určitě.
T: A má druhá otázka, zda můžu nahrávat to, o čem si tu dnes budeme povídat?
R: Bez problému.
T: Jak se máš dneska?
R: Já se mám moc fajn, jak jsou teď prázdniny, tak si nestěžuju, dělám si co chci.
T: A když říkáš, že máš prázdniny, tak asi ještě studuješ, je to tak?
R: Já jsem teď měl po zkouškovým, já studuju strojárnu v Mnichově, každej se na mě dívá jako bych byl nějakej velkej mistr, ale když se člověk koukne na ty známky tak možná změní názor no (smích) a už to bude ve třetím semestru na bakaláři.
T: Tak to už si se tam trochu vyznáš.
R: Jo jo, takovej mladej veterán.
T: A jak si se dostal k tomu studiu?
R: Myslíš do toho Mnichova nebo k tý strojárně?
T: Můžeš začít třeba tím, jak si se dostal k tomu oboru.
R: Tak já jsem si říkal, tak mě baví matika, fyzika, tak co bych dělal a nejdřív jsem se rozhodoval mezi elektrotechnikou a strojárnou a jeden můj kamarád šel na strojárnu do Švýcarska, tak jsem si říkal, no dobře, tak já to zkusím, ale neměl jsem takovou motivaci a říkal jsem si, co bych jinýho studoval, jaká by byla alternativa k tý matice a fyzice, a tak proto ta strojárna. No a s tím zahraničím, já jsem se rozhodoval mezi Mnichovem a Cáchy, no a po pravdě řečeno mě do toho trochu tlačil táta, do Německa a navštívil jsem fakultu v Mnichově a Cáchy a víc se mi líbilo v tom Mnichově, tak jsem se rozhodl pro to no.
T: Jak tam probíhali ty přijímací zkoušky, to jsi šel rovnou po střední škole?
R: Žádný přijímací zkoušky nebyly, potřeboval jsem jen dobrý průměr a měl jsem 1,7 a potřeboval jsem 1,8 na to, aby mě přijmuli bez pohovoru, takže mi to pěkně vyšlo.
T: Takže si studoval střední školu tady a vysokou tedy teď studuješ v Mnichově.
R: Přesně tak, já jsem tady byl na německým gymplu osmiletým.

T: Bál si se té němčiny, když si šel studovat do Německa?

R: No němčiny jsem se nebál, spíš jsem se bál tý strojárny.

T: A na gymnáziu si se setkal s tímto oborem?

R: No právě že vůbec a ta škola ani z hlediska matiky a fyziky mě moc nepřipravila a ten první semestr v Německu byl dost šok.

T: No a když se vrátím k tomu gymnáziu, tak připravoval si se nějak na přijímačky?

R: Bylo to tak, že to byl pro mě taky šok, to jsem se připravoval celej rok a rodiče na to opravdu dohlíželi, po škole jsem si musel sednout a měl jsem takový učebnice, dělal jsem zkoušky nanečisto, chodil jsem i (jméno gymnázia) a tam se dělaly zkoušky nanečisto a pak přišly přijímačky a napsal jsem to nějak, vyšlo to.

T: Vzpomeneš si, jak si se cítil? Jaký to pro tebe bylo?

R: Byl jsem ve třídě, taťka přišel, tam na tý stránce školy napsaly kódy těch studentů a taťka přišel a já jsem k němu přiběhl a byla ještě hodina, tak jsem se kouknul a na tom papíru bylo to moje číslo jako to poslední, co přijali. Tak to byl úžasnej pocit. Taťka tomu nechtěl uvěřit a šel si to ještě zkontrolovat do školy.

T: A co rodiče teda, jak na to reagovali?

R: Oni z toho měli větší stres než já, protože v tu dobu jsem se mohl hlásit jen na jednu školu a jak už přemýšleli, že by mě poslali do zahraničí, do Německa, tak ta německá škola byla klíčová, takže si oddechli a byli hodně rádi.

T: Jaký si měl kolektiv okolo sebe na gymnáziu?

R: My jsme měli popravdě opravdu skvělej kolektiv. Každej o nás věděl, že jsme ta nejhorší třída a pak do desátý třídy se to uklidnilo a do teďka na nás prej vzpomínaj, že jsme byli bezva. No a já nevím, mezi klukama jsme byli vždycky fajn, mezi holkama to bylo trochu jiný, to bylo takový, že se vytvořily skupinky, ale jinak jsme si suprově rozuměli. Jezdili jsme na různý výlety, dokonce jsem si i v patnácti prosadili společnou vodu na kterou jako doprovod jeli naši rodiče, moji teda nejeli, taťka chtěl, ale nakonec to nějak nevyšlo. No a já jsem byl v tý době takovej slušnej, takovej nepočeštělej a takže jsem moc nevyváděl, zatímco kluci tam dělali nějaký věci.

T: A když říkáš, že si nebyl počeštělej, tak co to znamená?

R: Nemyslel jsem to jako urážku, ale nejdřív na základní škole jsem byl hroznej vzorňák a pak, jak jsem vyrůstal a stýkal jsem se se svýma českýma kámošema tak se to trochu změnilo, ale jsem za to rád.

T: Čím myslíš, že to bylo, že jsi byl na základní škole ten „vzorňák“ jak ty říkáš?

R: Od začátku už od dětství nám rodiče říkaj nebo učej nás, abychom respektovali starší a z toho i vychází ta poslušnost, jak se člověk chová a každej to nějak očekává od Vietnamce, už je to stereotyp, že je ten, že je to Asiat a že je strašně chytrej a i když do toho už moc nezapadám, je to tak.

T: Cítíš, že je to nějaký očekávání společnosti?

R: Právě, že pro mě v mým případě mám pocit, že to není pozitivní, že se bojím, že ty lidi zklamu, vždycky se toho bojím, třeba když mám pracovat s nějakou skupinou, tak tam to očekávání cítím, hele Asiat, ten s něčím přijde. Třeba spíš kámoši z vysoký školy si dělají srandu a říkají, seš Asiat, měl bys na to přijít, anebo říkají, jsou Asiati a pak Pavel.

T: Jak to na tebe působí?

R: Já to vnímám, samozřejmě vím, že to není zas tak veliká urážka, zasměju se tomu a samozřejmě, že se zamyslím, kde je problém a musím se s tím naučit žít, to je jediná možnost.

T: A přemýšlel jsi nad tím, proč ti tohle říkají, proč mají tyhle vtípky?

R: Protože to je to, co o sobě vím, že nejsem tak chytrej, možná jsem vynikal v základní škole a na střední v začátku, ale pak to, můj taťka mi řekl, že nejsem úplně nejbystřejší a mě to nejdřív zarazilo a od tý doby jsem začal přemýšlet, ale s tím se člověk musí nějak naučit žít.

T: Já bych se vrátila ještě na samotný začátek, jak se sem rodiče přistěhovali?

R: Můj taťka sem přijel v roce 1988 kvůli studiu, ho sem poslali z Vietnamu do český školy, nejdřív se tu rok učil česky a pak studoval v Ostravě na Bánský a mamka ta zůstala ve Vietnamu, ti už se znali dříve od střední a pak v roce 94 přijela mamka, to ještě taťka studoval a 96 jsem se narodil já a takhle to začalo, začalo to dobrodružství. Nejdřív byli v Ostravě a když mi byl rok tak jsme se přestěhovali do Prahy.

T: A taťka sem jel sám nebo tu někoho znal?

R: Taťka sem přijel se skupinou, kteří jeli do Česka a seznámili se a dodnes udržují kontakt a jsou mezi jeho nejbližšími přáteli.

T: Jak mu šlo studiu českého jazyka?

R: To je dobrá otázka, on je hodně pilnej člověk a když se učí nový jazyk, tak se to učí opravdu pořádně a on šel na chemii a představ si se vším tím názvoslovím a tak, tak se naučil dost dobře.

T: A co mamka?

R: Pro mamku to byl první kontakt s Českem, nikdy předtím tady nebyla a vlastně dodneška se nenaučila pořádně česky a nejspíš jsem to po ní podědil, protože my dva nemáme takový talent na jazyky, anebo to taky může být tím, že ona nikdy nechodila do český školy, ona zkoušela české kurzy, ale nikdy se to pořádně nenaučila.

T: Čím se tví rodiče živili?

R: V Ostravě, když byla mamka ještě těhotná, tak vím že mamka prodávala boty a oblečení, to se dobře prodávalo a v Praze taťka nastoupil do firmy jednoho známýho, pak začal pracovat ještě v jedný logistický firmě, všechno to bylo v Sapě a pak když jsem byl starší, tak si založili jednu firmu, kterou vlastní a ta importuje dřevo z Vietnamu. My máme ve Vietnamu strýce, tátův bratr, tak vyrábí dřevo, zpracovává to dřevo a pak to posílá do Čech a taťka to tu prodává. A mamka byla hodně dlouho jeho šéfovou, ne dělám si srandu, byla spíš doma a pomáhala mu s tím účetnictvím, a tak a teď je v jedný firmě v Sapě je zaměstnaná a tam pracuje jako asistentka, dělá účetnictví a je spokojená, protože na to studovala ještě ve Vietnamu.

T: Jaké jazyky tedy ovládáš?

R: Německy, česky, vietnamsky a anglicky.

T: To je spousta jazyků.

R: No ale v poslední době se mi zdá, že je to takový průměr, že to není nic zvláštního umět čtyři jazyky. Nepřijde mi to nějak nic výjimečnýho. Můj hlavní cíl je dostudovat a zjistit, jestli to má nějakou budoucnost.

T: A jak se v tom oboru cítíš?

R: Hloupě. Někdy si říkám, že se tam ani nehodím, ale pak si říkám, co bych jinýho studoval, ale když se snažím to pochopit a pochopím to. Baví mě to, ale ne vždycky. Těším se na toho magistra, když už si budu moct vybrat konkrétněji. Mě se začali hodně líbit letadla, rád bych dělal něco s aerodynamikou anebo s termodynamikou, s turbínama. Někdy mám i myšlenku, že bych na jeden semestr bych jel třeba do Japonska nebo Koreje.

R: Japonsko je na tom technologicky hodně dobře a mě se líbí Japonsko, já jsem ujetej na anime a líbí se mi, chtěl bych tu zemi poznat, nikdy jsem tam nebyl, minimálně na dovolenou.

T: No a když už jsme u toho cestování, byl si někdy ve Vietnamu?

R: Hodně krát. Když jsem byl menší tak vždycky ob rok jsme tam jezdili a teď jsem tam byl minulý rok, no před půl rokem. Já tam jezdím hlavně za rodinou, mám ještě dědečka a babičku, tak hodně kvůli nim. Někdy si i voláme přes skype, nejsou pro mě cizí. No od tří let tam jezdím, to bylo poprvé.

T: Proč si myslíš, že tam s Vámi rodiče jezdili takhle od malička?

R: My jedeme hlavně za rodinou, pro nás je rodina to nejdůležitější, pro nás Vietnamce, takže hlavně kvůli prarodičům a příbuzným.

T: Jak se tam cítíš?

R: Není to prostředí, kde jsem se já narodil ani jsem tam nevyrůstal, takže je to trošku nezvyk a slyšel jsem hodně věcí o Vietnamcích a o Vietnamu, jak to tam chodí, takže člověk má někdy takovej nejistej pocit, vždycky když jsem vycházel na ulici tak jsem šel se svým strýcem.

T: A z čeho pramení ta nejistota?
R: Asi jak je to rozvojová země, tak je tam kriminalita poměrně vysoká a nikdy jsem to neviděl na vlastní oči, jen z vyprávění, není tam velikej pořádek, není tam tak vysokej životní standart a z toho může i vyplývat ta vysoká kriminalita.
T: Jak se tam žije těm prarodičům?
R: Já mám jedny prarodiče v Hanoji a jedny v Sajgonu. Ti v Sajgonu se mají líp. Nevím čím to je, ale ti prarodiče oni jejich děti, mamka je tady, ten jeden strýček žije v Lipsku a ve Vietnamu žijí ještě dva, takže ti jsou hodně zaneprázdnění a jsou tam jenom oni dva a mají ještě jednu asistentku, která jim pomáhá a žijou takhle sami, zatímco v Sajgonu je to mnohem více rodinný, strýček žije hned vedle se svou rodinou a i příbuzní jsou dost kolem, takže tam je víc ta rodinná atmosféra
T: Jak se na to koukají ti prarodiče, že žijete tady?
R: samozřejmě, že dřív byli proti, nechtěli mít svoje děti takhle daleko, ale člověk se s tím nějak smíří a žije s tím, mamka nejdřív popravdě řečeno sem chtěla přijet, přijela sem aby taťka dokončil studium a pak mysleli, že pojedou zpátky do Vietnamu, ale mezitím jsem se narodil já, začal jsem chodit do školky, už tady má kamarády, už tady začal vyrůstat, a tak jsme zůstali tady a dědeček už nějak od začátku věděl, že tu zůstanem i když mamka si byla stoprocentně jistá, že se vrátí. Taťka tu v Česku chtěl zůstat, potřeboval si najít nějakou záminku, jak zůstat, tak šel i na doktoranda.
T: Co myslíš, že ho tady tak drželo, že tu chtěl zůstat?
R: Lepší život? Vyšší standart, těžko říct, líbilo se mu tady víc, měl práci, ale taky chtěl zůstat kvůli mně, protože věděl, že je to pro mě lepší příležitost, že bych to měl ve Vietnamu mnohem těžší.
T: V čem si myslíš, že by to bylo těžší?
R: No to prostředí. Ve Vietnamu je to takový víc znečištěný, co se lidí týče tak je tam prostě nižší životní standart, on věděl, že třeba moje budoucnost, když budu studovat v Německu, tak se budu mít mnohem líp, a i kdybych zůstal tady v Česku, měl bych se o hodně líp než ve Vietnamu.
T: Kdybys zkusil třeba definovat teda ten životní standart, jaký je ve Vietnamu?
R: Tak z finančního pohledu je hdp mnohem nižší než v Česku a z toho vychází mnoho věcí.
T: No a co se tedy týče třeba toho studia tam, tak jak to probíhá?

R: No většina dětí tam chodí na doučování, ale to musíš chodit k tý svý učitelce, nevím jestli to nějak souvisí s korupcí, taky je těžší si najít zaměstnání, tam musíš mít kontakty, aby sis našla práci, záleží na tom jak si finančně zajištěná, abys dostala slušnou práci.
T: Když se vrátím ještě k tomu jazyku, tak jaký je tvůj mateřský jazyk?
R: Čeština a vietnamština, ale i když bych řekl, že moje vietnamština je teď nejslabší jazyk, protože jsem se nikdy neučil číst ani psát, takže když jsem nečetl, tak i moje slovní zásoba je slabá, ale jako už odjakživa jsem se učil vietnamsky a pak přišla ta čeština.
T: Jak jste mluvili doma?
R: Vietnamsky, doma do teď jen vietnamsky, i se sestrou.
T: Máš ještě nějaký sourozence?
R: Ne, jenom ségru o osm let mladší. Teď chodí na stejnou školu, a právě moc nechce, abych se tam objevoval, že se bojí, že bych jí zastiňoval.
T: Aha a v jakém smyslu?
R: No já nechci být namyšlen, ale já jsem vynikal ve škole v tanci a oni si mě tak pamatujou a kdyby najednou zjistili, že moje sestra má bratra, který byl v tomhle dobrý, tak by se jí to asi nelíbilo.
T: A co si tancoval?
R: Dělal jsem hiphop a pak jsem přešel na electro boogie, tancuješ jako robot, tak trochu dubstep. Já byl hlavně samouk, tancoval jsem si doma, no a pak jsme měli ve škole různý vystoupení s tou mojí crew no a celkem toho lituju, že jsem přestal, teď jsem si říkal, že zase začnu trochu tancovat, abych měl jinej impulz od toho učení třeba.
T: Jak na to reagovali lidi v tvém okolí?
R: Nemyslím si, že by mě obdivovali, ale respektovali mě, to rozhodně, což bylo moc příjemný.
T: A máš ještě nějakou zálibu?
R: Hraju na housle, a to mi vydrželo od třetí třídy, ale jak jsem teď na vysoký, tak mi ta úroveň klesla. Hrál jsem i v orchestru, ale to mě pak přestalo bavit. A musím říct, že prvních pět, šest let to byl teror, člověk se musel fakt nutit, aby to vyndal a začal fidlat na ty housle. Bylo to mordování, ale pak jsem měl jinýho učitele a ten mě víc motivoval, a tak jsem se dopracoval k dobrejm výsledkům.
T: Takže jestli tomu správně rozumím, tak to nebylo z tvé vůle začít chodit hrát?
R: Konkrétně na housle ano, to byla moje vůle, ale byl jsem hodně naivní. Na základce si učitelé všimli, že mám hudební nadání, že bych měl zkusit nějaký nástroj, tak jsme šli s taťkou do Zušky, tam mi ukázala všechny nástroje a já ukázal na housle, no a byl jsem hodně naivní, ale nakonec jsem rád, že jsem u toho vydržel.

T: Jakej jazyk tě baví nejvíc?
R: po pravdě řečeno žádnej jazyk, já nejsem stavěný na jazyky, ale kdybych měl říct, který mě nejvíc baví, tak asi ta čeština, protože k tomu má člověk větší cit, když chci být vtipný, tak mám ty jemnosti, který rozhodujou, v žádným jiným jazyku neumím tyhle drobný nuance, takže asi ta čeština mě baví nejvíc, sarkasmus je moje a ten je v češtině hodně.
T: Hele a jaký to je, když třeba jsi ve společnosti a jsou tam jako Češi, kteří neumí vietnamsky a začne ti zvonit telefon a volá ti taťka a máš mluvit před nimi vietnamsky. Jaký to pro tebe je?
R: Nejdřív to pro mě byl nezvyk, pro mě to bylo, já jsem měl trošku menší obavy, že si ze mě budou dělat srandu, ale jak jsem byl mezi svýma kámošema a oni jsou na to zvyklý, tak je to v pohodě. I když jsem třeba s nějakýma novýma kamarádama, který na to nejsou zvyklý, tak mám takový, tak si říkám, že to pro ně musí být jako zajímavý, nevím jak bych to popsal. Si představ, že bys mluvila anglicky, před svýma kamarádama, který by neuměli, tak by ses asi cítila stejně takhle. Je to pocit asi nějaký takový jinakosti no. A taky když to slyší poprvé, tak si zvědavá na jejich názor a jedna kamarádka, když mě slyšela říkala, že to zní tak nějak jako plastově anebo v Německu, ti na to nejsou zvyklý a ti si hned začnou dělat srandu jako činčančong a mě to ani nepřijde vtipný, jako přijde mi to dětinský, ale neurazím se.
T: A jaký to pro tebe je, když si z toho dělaj srandu?
R: Tak když je to vtipný, tak se zasměju, já se neurazím, ale někdy je to takový dětinský tak řeknu jen chm, ale je to pochopitelný, nejsou na to zvyklý.
T: Proč si myslíš, že na to nejsou zvyklý?
R: Protože mý kamarádi jsou hlavně z Rakouska z jedný vesnice a tam nemaj žádný cizince, nejsou zvyklý na vietnamštinu. No a v Německu jsou spíš lidi zvyklý na Turky a je tam méně Asiatů.
T: Čím si to vysvětluješ, že je více Vietnamců v Čechách?
R: No asi úplně jednoduše, tím komunismem kvůli té spolupráci Vietnamu s ČR.
T: Je třeba v Mnichově nějaká vietnamská komunita, do které si se dostal nebo chtěl si vůbec?
R: Je tam, ale já jsem se tam ani nechtěl dostat, já jsem už od malička, moji rodiče se bavili vždycky hlavně s těma nejbližšíma přátelema a těch není hodně, takže mám taky nějaký vietnamský kamarády, ale já jsem se hlavně bavil se svýma, takže jsem si pak sám našel v Mnichově kamarády z Rakouska.
T: Takže jestli tomu správně rozumím, tak si měl okolo sebe spíše vrstevníky, kteří nebyli vietnamského původu?
R: Přesně tak. Já jsem se hlavně bavil s lidmi ze třídy a ti mi teď jsou nebližší.
T: Jaký to třeba bylo, když si poprvé přišel do tý třídy?

R: Já si pamatuju, jak mi byli tři, přišel jsem do školky a jako dítě to člověk ani nevnímá, začal jsem si s nima hrát, učit česky a český zvyky a kulturu a na tý základce, jak už jsem byl zvyklej na český prostředí, tak mi to ani nedělalo problém, bylo pro mě úplně normální, že se budu učit s českýma kamarádama a oni to brali jako fakt, že se budou učit i s těma z jiných zemí. Pro mě to bylo přirozený, úplně přirozený. No ale (smích) ve čtvrtý třídě jsem byl mluvčí, a to jsem je trochu šikanoval, hrál jsem si na pana vedoucího a práskal jsem, oni mě zvolili za mluvčího a pak toho prudce litovali. Myslel jsem si, že je to jako funkce nějakýho bosse, že vede tu třídu, no ale trošku se to zvrtlo a v pátý třídě mě ani nezvolili, což se ani nedivím. Nejdřív jsem si myslel, že jsem pouhá oběť, že si mě vybrali, že jsem byl trošku nadanější, že jsem vynikal v tý třídě, no a že jsem Vietnamec, no asi kvůli tomu a pak jsem si uvědomil, že to nehrálo tu roli. No a na tom gymplu to bylo bez problému, my jsme ve třídě měli hodně cizinců, hodně lidí z různejch zemí, takže jsme se nějak naučili žít a vycházet mezi sebou, takže jsme byli takový internacionální a bylo to strašně fajn. Rodiče mi vždycky říkali, že přátelství je to nejčistší, to co se budovalo už od raných let a člověk neměl žádný předsudky.

T: A jak trávíš čas s rodinou?

R: No teď je to složitější, jak jsem pryč, ale když jsem tu tak se snažím s nimi trávit čas. S mamkou furt drbeme o něčem, bavíme se o něčem, se ségrou se bavíme o anime.

T:

R: Myslím si, že člověk, který odchází, tak se mu nestýská tolik jako člověku, který zůstává, samozřejmě se mi zasteskne po Česku a po tý český mentalitě a po rodině. Nevím, jestli je to tak normální, ale v naší rodině se s tím mamka vyrovnala hůř než taťka, vždycky chce abych zůstal dýl, taťkovi je to úplně jedno, on chce abych pracoval někde a tak, ale mamka si chce ten čas víc užít se mnou a ségra se s tím taky špatně vyrovnávala, že se jí hodně stýskalo.

T: A kde bys chtěl do budoucna žít?

R: To ještě nevím, jestli v Německu nebo v Česku, nejdřív jsem byl přesvědčen, že zůstanu v Německu, ale teď už si tím tolik jistý nejsem. V Německu je více lepších příležitostí pracovních, lepší podmínky, ten životní standart je lepší než v Česku, možná stabilnější, ale to je to materiální, ale pocitově chci být spíš v Česku, mám tu svojí rodinu, mám tu přátelé, mám tu Čechy, takže to je spíš ta psychická část mě, co tu chce zůstat. Nejlepší by bylo, kdybych žil v Česku, pracoval pro německou firmu a dostával německý plat.

T: A co to znamená, když říkáš, že tu máš Čechy?

R: Ta česká mentalita. Mám to rád, vyrůstal jsem tu, tak je to pro mě víc přirozenější, v Německu jsou velký perfekcionisti, a i když je to pro tu práci lepší, tak stejně to pro mě není

přirozený, není to moje, necítím se v tom, a právě že vím, že bych musel takhle pracovat, kdybych v tom Německu chtěl zůstat, a to nevím jestli chci.

T: A co to pro tebe znamená, když se řekne česká mentalita?

R: Češi jsou pohodoví, není to tak striktní, člověk víc přimhouří oči, nejde vždy tolik o ta pravidla, jsou takový uvolněnější.

T: Ještě bych se vrátila ke škole, jak probíhala komunikace rodičů s tou školou?

R: Spíš taťka byl ten, co chodil do školy a na tý základce měl dost obavu kvůli těm přijímačkám na gympl, takže se chodil ptát, jak mi to jde a tak. A mamku si neumím představit ve škole, třeba při třídních schůzkách, to nevím, co by pochytila. No a oni moji rodiče maj takový setkání jednou za čas, říkají si z legrace Kruh opuštěných rodičů, a to se scházej rodiče mejch kamarádů vždycky spolu někde na večeři a tak, no a to mamka skoro nic nerozumí, to ji to taťka musí vždycky překládat.

T: Máte nějaký rodinný tradice, který dodržujete?

R: Tak určitě Nový rok, to se vždycky sejdeme pak ještě rodiče slavěj narození Buddhy, to už jde mimo mě, hlavně ten Novej rok slavíme. My připravíme nějaký tradiční jídla, postavíme stůl před ten oltář, protože toho je hodně a pak si sedneme a taťka předčítá a takhle se modlíme, my chvíli počkáme jako kdyby dojedli a pak začneme jíst. Ten oltář je tam po celý rok. Oni rodiče jsou buddhisti. Já jsem ateista, já jsem Čech, já jsem počeštělej, jsem spíš humanista.

T: Snažili se tě nějak rodiče vést k tomu buddhismu?

R: Oni mě k tomu nikdy nenutili, abych se s nimi modlil nebo meditoval, oni se stali buddhisty až když mi bylo jedenáct, dvanáct, takže od malička to netrvalo.

T: Slavíte nějaké české svátky?

R: Vánoce slavíme a Velikonoce vůbec, my jsme gentlemani, ženy nemlátíme, ale mamka kupuje vajíčka a rozvěšuje je po celém bytě, vždycky chce na Staromák, aby si je koupila, tak když jí to dělá šťastnou, tak proč ne.

T: Ty si říkal, že jsi humanista, co to pro tebe znamená?

R: Tohle jsem si uvědomil, když přišla ta krize s uprchlíkama. Já věřím na karmu, myslím, že když se budeš chovat dobře, tak se ti to vrátí. Buddhisti, řekněme, že milují všechny, jsou se všema veselý a milý a chovají se k nim správně, tak se jim to zpátky vrátí. No můj taťka mi vysvětloval, že když člověk zasadí jabloň tak pak dostane jablka, přinese mu to ovoce.

T: A jak je to u tvé sestry?

R: Nevím, jestli je to věkem nebo co, ale ona se stydí i za to, že je Vietnamka, ona se stydí i za to, že je Češka. Třeba například si pamatuju, že když zemřel Václav Havel, tak jsme šli na Pražský hrad a začali jsme se modlit a ségra se za to styděla a nechtěla, abychom se modlili a

nevím, jestli to bylo věkem, ale rozhodně si myslím, že ona je víc Češka, než to vypadá. Já jsem asi v jejím věku prožíval něco podobnýho, taky jsem moc nevěděl, kdo jsem a trochu jsem se styděl, třeba právě když jsem měl mluvit vietnamsky, chtěl jsem bejt prostě co nejvíc neviditelnej.

T: Čím si myslíš, že to bylo?

R: Asi jsem se styděl no, ani si moc nevybavím jaký to bylo, ale asi tím, jak jsme měli ten dobrej kolektiv, tak ten mě z toho pak dostal.

T: Byl pro Vás Václav Havel nějak důležitý?

R: Já toho moc o Václavovi Havlovi nevím, ale vím, že to byl správný člověk, a to třeba už jen proto, že se přátelil s Dalajlamou, a to je pro naší rodinu dost důležitý.

T: To, že rodiče vyznávají buddhismus je třeba cítit v té rodině ještě v jiných aspektech?

R: Zrovna včera jsem se o tom bavil s taťkou, že rodiče, nedochází tak často k hádkám, že třeba buddhismus je nějak naučil žít v míru a když to nejde, tak ne že nedávat najevo emoce, ale nepodporovat ty emoce, takže když seš zavalenej nějakou emocí, tak je lepší nic neříct a až se to zklidní, tak to mi přijde jako správný způsob jak ty problémový situace řešit, tak třeba takhle a třeba vždycky ráno a večer se modlej, taťka chodí na procházky, vnímá tu přírodu, vnímá každej krok, aspoň to říká a užívá si každou chvíli.

T: Kdybychom se teď od těch náboženských principů dostali k hodnotám, tak kdybys třeba mohl popsat nějaké hodnoty, které se u Vás v rodině budovaly?

R: Tak rozhodně by to byl respekt ke starším, dokázat potlačit svou chamtivost, protože podle buddhismu vede chamtivost k neštěstí a mě už toho moc nenapadá, to je něco takovýho podvědomýho, co si člověk musí uvědomit.

T: Čím myslíš, že to je, že je to těžký popsat?

R: Je to taková samozřejmost.

T: Dalo by se říct, že je těžký to popsat, když jsou to věci, které člověk žije, má je nějak zakořeněný?

R: No přesně tak, já si třeba neumím představit, že bych dokázal zvýšit hlas vůči dědečkovi, to mi přijde tak neslušný, tak proti srsti, že to by nešlo. Nebo taky podávat věci starším lidem oběma rukama, a ne jenom jednou a respekt taky je, když dokončíš větu, tak ten mladší musí říct na konci věty vždycky tu stejnou slabiku.

T: Co ta slabika znamená?

R: To je ta slušnost, ta pokora. Podle mě to ani nic neznamená, je to nějaký gesto. No a ještě respekt v hodně konzervativní vietnamský rodině, když mluví člověk se starším, tak musí mít takhle ruce nebo i když jsem se já třeba omlouval, tak jsem tohle dělal.

T: Aha, takhle mít ruce překřížený na prsou.

R: Nevím proč, co to znamená, ale dělá se to. Je to vyobrazení nějaký tý hierarchie. Kdy teda otec je ta hlava rodiny, pak mamka a pak děti. Nechci tím říct, že mamka nemá žádný práva a tak, ale nějak cítíme, že ten taťka je hlava rodiny a třeba ve Vietnamu je zvykem, když se jde na návštěvu, tak muži si sednou ke stolu a ženy jdou do kuchyně a pomáhají, muži se baví a pak je večeře a po večeři zase a není to tím, že by jako byli muži nadřazenější, ale že je spíš ta představa toho, že si více ty pohlaví rozumí. Ale co si všímám doma, vždycky, když máme návštěvu, tak taťka se snaží pomáhat, vždycky přebíhá, mamka zůstává v kuchyni a taťka přebíhá. U nás v rodině jsme takový liberální a já jsem i za to rád.

T: Jak vůbec probíhala ta výchova mamky a taťky? Byl tam nějaký rozdíl?

R: Já si myslím, že se vždycky shodli, že byli oba dva proti mně, na drtivé většině věcí se shodli, jak se znali už od malička, od střední školy, tak mi přijde, že se někdy shodnou až moc. A možná třeba takový příklad mě napadl, že kamarádka měla bratra a já jsem ho měl doučovat z matiky a byl tam takový střet, jestli si od něj mám vzít peníze a taťka říkal, ne, bud gentleman a mamka, ne vezmi si peníze, máš na to právo, vezmi si třeba stovku, no a nakonec jsem poslechl mamku a vzal jsem si stovku. Bylo to příjemnější.

T: Když ti rodiče nějak poradí, tak dáš na ně?

R: No být rebel ve vietnamský rodině je trošku těžší. Já spíš poslechnu, ale někdy, když jsem procházel tou pubertou, tak to bylo těžší, ale já věřím, že rodiče jsou naši nejbližší kamarádi, jsou starší, zkušenější, že ty jejich rady jsou jen pro naše dobro, takže spíš na ně dám.

T: Stávalo se ve Vaší rodině někdy to, že rodiče naráželi na to, jak fungují jiné rodiny tady v Čechách?

R: Teď mě napadl jeden příklad, když jsem byl v pubertě, tak já jsem poznal jednu holku a my jsme se spolu stýkali a rodiče říkali, že je to špatný, že se to nesmí a já jsem argumentoval, že je to v Česku normální, ale musím říct, že nakonec jsem si uvědomil, že rodiče měli pravdu a že je to špatný v takhle mladým věku. A že ty hodnoty jsou prostě podobný. Že i vietnamská i česká rodina se snaží, aby z toho dítěte vyrostl slušný člověk, tak ty hodnoty jsou podobný, možná co se vzdělání týče dávají moji rodiče větší důraz, takže možná v tom se to liší, když to srovnám třeba v rámci toho mýho učení se na ty přijímačky, ta, když jsem se ptal ostatních spolužáků, tak mi říkali, že o moc neřešili a moc se neučili.

T: Proč si myslíš, že to je tak důležitý pro Vietnamce?

R: Těžko říct. Tak vzdělání je klíčem k tomu, abychom dostali nějakou dobrou práci, založili rodinu, musíme být finančně zajištění, abychom si mohli obstarat dobrou práci a k tomu potřebujeme vzdělání, táta mi vždycky říkal, že má představu, jak to budu mít, že vystuduju,

najdu si práci, dobrou a pak můžu myslet na něco jinýho, i když peníze nejsou všechno, je to dobrej pomocník.
T: Jaký máš rád jídlo?
R: Český nebo vietnamský?
T: No prostě jaký máš rád jídlo?
R: Tak český, smažák, to je moje slabina a vietnamskýho mám rád letní závitky.
T: A jak se vaří u Vás doma?
R: Klasicky rejžovar. Vždycky k jídlu máme rýži a rodiče jsou vegetariáni, takže maj třeba tofu s rajčatovou omáčkou a já si vařím různý věci nebo mi mamka udělá i maso, pro mě a pro sestru. Ale třeba knedlíky nebo nějaký český omáčky, to u nás nenajdeš.
T: U Vás doma vaří spíš mamka nebo taťka?
R: Mamka častějc, ale taťka je lepší kuchař. Mamka ráda experimentuje a dává různý zbytky dohromady (smích) a taťka vždycky říká, že ne, to nejde.

6. Rozhovor s Thu

T: Já se tě teda ještě jednou zeptám, jestli souhlasíš s účastí na tomhle výzkumu?
R: Ano souhlasím.
T: A druhá otázka, jestli ti nevadí, že tenhle rozhovor bude nahráván?
R: Nevadí mi to.
T: Tak můžeme začít třeba tím, že si říkala, že pracuješ tady poblíž tak co vlastně děláš?
R: Já dělám, teda pokouším se o to imigrační konzultantku, což obnáší to, že radíme firmám, cizincům, jak si obstarat, nebo vlastně jak se dostat do Česka a jak si tady obstarat povolení k pobytu. Většinou radíme velkým firmám, který zaměstnávají hodně cizinců a staráme se o ten proces od začátku, kdy komunikujeme s těmi úřady zastupitelskými českými, dáváme za ně žádosti a vlastně se staráme o to, abychom je sem dostali a aby ten jejich pobyt tady byl legální, aby tady mohli pracovat.
T: Z jakých zemí máte klienty?
R: Hodně našich klientů je z Ruska, z Ukrajiny, hodně z Indie, ono hodně záleží vlastně na těch firmách, který si nás, nejčastěji jsou to IT firmy, který mají svoje pobočky, třeba v Indii, tím pádem sem cestují hodně Indové, hodně z Ruska, jelikož jsou to většinou IT firmy, tak je tohle asi jejich nějaký zajímavý trh, nevím a taky hodně lidí v rámci EU.

T: Takže jestli tomu správně rozumím, tak je nějaká firma v zahraničí a

R: Ta firma je tady v Česku právě, je tu nějaká zahraniční firma, která má nějaký i svoje sídlo tady v Česku a tím, že tady ten český trh jim neposkytuje dostatek zaměstnanců, tím pádem si najdou nás a řeknou mi potřebujeme tohohle člověka A dostat z týhle země o České republiky a my se staráme o celý ten proces.

T: Je to hodně komplikovaný?

R: Je to dost komplikovaný. Protože ta cesta skýtá strašně moc nástrah, ať už od toho počátečního bodu, kdy oni se musí dostavit na ten český úřad zastupitelský, dejme tomu třeba na Ukrajině a tam se musí potýkat se spoustou věcí, třeba s tím, že úředníci, kteří nejsou dostatečně informovaní jim řeknou, že jim třeba v té žádosti něco chybí, což se může ukázat jako nepravdivý a tím pádem, když ten cizinec tomu nerozumí, může třeba odejít s tím, že podal něco špatně, t je jeden problém, další problém je nějaká jazyková bariéra, že se stává, že ten úředník ani neumí anglicky, pak s tím, že oni musí poskytnout dostatek dokumentů, který musí být nějakým způsobem zlegalizovaný, což je taky problém, protože občas se to neudělá pořádně a pak se to musí prodlužovat a potom když přijedou sem, tak zas začíná to kolečko, musí mít nějaký ubytování, který bývá dočasný, takže pak si musí znovu najít jiný ubytování a musejí podat novou žádost s novou adresou, takže ten proces je opravdu složitý, takže když Vám někdo řekne, že je hrozně jednoduchý dostat se do Česka, tak nevěřte mu (smích), protože to tak jednoduchý není.

T: Ta tvoje pozice je tam jaká? Na jaké úrovni pracuješ s tím člověkem?

R: Já pracuju, jelikož je to studentská pozice, já pořád ještě studuju a dělám tam asi půl roku tak většinou dostávat to, že toho klienta doprovázím na ty úřady, funguju jako překladatelka a zároveň se starám o to, aby ti úředníci nechtěli něco, co po něm chtít nemají a taky aby rozuměl všemu co po něm chtějí, vyplňuju různé žádosti s nimi a komunikuju s nimi přes emaily, když potřebuju dodat nějaké informace.

T: A jaká ta práce pro tebe je?

R: No ze začátku jsem dělala jen takový pomocný práce, ale postupem času tomu začínám víc rozumět a tím pádem, když se mě ten klient na něco zeptá ohledně jeho pobytu a celkově té problematiky, tak už jsem většinou schopná mu odpovědět, tím pádem mě to začíná víc bavit, protože se do toho víc dostávám a tak si i dovolím mu radit v nějakých složitějších věcech, což je super, což jsem zjistila i v poslední době, kdy jsem měli dost práce, že mě to začíná čím dál tím víc bavit, což je pozitivní, protože já jsem měla docela problémy najít nějakou práci, která by mě bavila a kde bych měla pocit, kde bych viděla nějaký smysl a mohla se posouvat, což

v tomhle vidím, protože i ten imigrační zákon je hrozně složitý a je tam pořád co se učit, což mi přijde super.

T: Ty ses tam dostala skrz školu?

R: Nenene, já jsem se tam dostala přes kamarádku, která tam pracovala a v tý době odcházel jeden jiný student a oni hledali nějakou náhradu, navíc dostávali víc zakázek, tak potřebovali posilu.

T: takže to nijak nesouvisí s tvým studiem?

R: No, trošku, jak se to vezme, já studuju mezinárodní vztahy a tam občas i pracujeme s nějakými evropskými legislativami a tak, takže by se dalo říct, že to trošku malinko souvisí, ale ne úplně.

T: Jakou si třeba měla motivaci jít pracovat zrovna na tuhle pozici?

R: Jo, ono to dost souvisí s mým životem Vietnamky tady v Česku (smích), protože když mi kamarádka popisovala, co ta práce obnáší, tak říkala, no hele nejspíš budeš s těmi klienty hodně chodit na úřady a pomáhat jim a tak, kdy jsem to samý vlastně dělala se svými rodiči, jelikož moji rodiče neumí moc česky, takže veškerý styk s úřady probíhal přese mě, takže když mi bylo dvanáct, tak a já jsem ještě hrozně malinká (smích), tak já jsem ve dvanácti šla na úřad něco vyřizovat a ta úřednice mi říká a kde máš rodiče a já říkám, no oni jsou v práci, tak poslali mě (smích), no tak jsem si říkala, že proč to nezúročit, že jo, když už to nebudu dělat zadarmo (smích), tak jsem si říkala, že jo, že je to fajn a taky to, že se setkávám s těmi cizinci a tak tím pádem taky využiju dost angličtinu a taky jsou to strašně moc zajímavý lidé, takže, po každý, když sedíme na tom úřadě, třeba dneska jsem byla s jedním Číňanem a tak jsem si vyprávěli, on mi vyprávěl o životě v Číně, říkal mi proč tam už nechce žít, kvůli komunismu a tak a tak jsme si vlastně předávali nějaký životní zkušenosti a tak, tak to bylo hrozně fajn a musím říct, že mám dost štěstí, že potkávám fakt zajímavý lidi, že si povídáme o tý jejich cestě sem a tak.

T: Na mě to tak působí, že mluvíš o té práci s takovým zaujetím.

R: Jojo (smích), já se snažím na tom hledat pozitiva a vlastně je to jako hrozně fajn, já jsem se jako hodně bála, že budu ve styku s těmi lidmi, protože já jsem jako dost introvertní a tak, ale nakonec je to vlastně dost super a dost jsem se rozmluvila.

T: Takže tam jsi už půl roku?

R: Jsem tam půl roku.

T: A jsi v jakým ročníku na vysoké?

R: Já jsme taky v pátým ročníku, takže bych už taky měla začít psát diplomku, což nedělám (smích).

T: Tak to jsme asi i stejná věková kategorie, mě je 26.

R: No, mě je 24.

T: Narodila jsi se tady?

R: Narodila jsem se v Čechách, takže jsem tu od malička a vyrůstala jsem tady.

T: Tak bychom se teď mohly bavit o tom, jak se to stalo, že sem rodiče vůbec přijeli?

R: Jo, stalo se to tak, že vlastně před revolucí se sem můj strejda, bratr mojí maminky se sem dostal jako student a mohl sem teda přijet a vyučit se. A stalo se to tak, že vlastně po tý revoluci se rozhodl, že se nebude vracet do Vietnamu a rozhodl se sem pozvat svojí rodinu, nejdřív své bratry, potom přišel na řadu můj taťka a ten sem pozval mojí mamku a takhle jsme se sem dostali. Mluvím i z vlastní zkušenosti z mý práce, v tý době bylo hrozně jednoduchý se sem dostat, když jste tady měli rodinnýho příslušníka a on vás sem pozval tak jste mohli dostat na základě toho trvalý pobyt, což je vlastně ta nejvyšší úroveň, kterou můžeš dosáhnout jako cizinec, potom už je jenom občanství, což je hrozně super, a to naši dostali, máš deset let nějaký pobyt a pak se to teprve prodlužuje, dneska když chce nějaký cizinec trvalý pobyt tak musí obstát v jazykovým testu a je to celkově dost komplikovaný, před tím tady musíš žít nějakou dobu než to dostaneš, takže v tý době to bylo hrozně jednoduchý.

T: Co tady táta začal dělat?

R: Taťka sem přijel a začal asi jako všichni Vietnamci v tý době začal prodávat na tržnici, nejdřív někde v pohraničí, to si nejsem jistá, kde přesně, jak bylo po tý revoluci tak tady byla poptávka po zboží, po jakýmkoli, takže se tý příležitosti chopili a začali prodávat v tom pohraničí, protože tam byla i ta německá klientela, takže prodávali v pohraničí jako i spousta dalších Vietnamců v tý době, po nějaký době se přestěhovali z toho pohraničí, já si pamatuju, že jsme bydleli v Mostě, já jsem bydlela v Mostě skoro celej svůj život, rodiče prodávali dlouho v Lounech, což je asi dvacet kilometrů od Mostu, tam byla velká vietnamská tržnice a oni hrozně dlouho prodávali takhle venku a po nějaký době si našli kamenný obchod, taky v těch Lounech a tam prodávali a pak se přesunuli ještě do jinýho obchodu v těch Lounech a po pár letech jsme našli, rodiče našli obchod v tom Mostě, takže jsme tam bydleli a rodiče tam i pracovali, takže nemuseli dojíždět a v rámci toho Mostu jsme několikrát stěhovali ten obchod, takže, já si třeba pamatuju že v jednom roce jsme ten obchod stěhovali třeba třikrát, protože ten majitel vlastnil víc těch obchodů vedle sebe a pořád jako rekonstruoval jeden, tak nás přesunul do toho dalšího, pak zas druhej tak nás přesunul a takhle pořád, to bylo šílený a v tom Mostě jsme vlastně byli do mých 15, 16 let a pak ty obchody začali stagnovat protože se tam začali otevírat obchodní domy velký a lidé, tím jak stoupla životní úroveň tak lidi přestali nakupovat u Vietnamců a tak se rodiče rozhodli, že zavřou a že najedou na nové podnikání, tak si našli nový obchod v jedné vesničce u Mělníka, kde si otevřeli potraviny a vlastně do teď tam jsou.

T: Takže si pak žila v Mělníku?

R: Pak jsem žila, já jsem totiž v tý době nastoupila na gymnázium do prvního ročníku a na Mělníku měli plno v tom prvním ročníku, tím pádem jsem tam nemohla nastoupit, takže jsem chodila v Mostě ten první rok a bydlela jsem u svojí tety a rodiče vlastně žili v těch Beřkovicích, takže já jsem vlastně rok bydlela s tetou a její rodinou a za rodičema jsem dojížděla o víkendech, potom v tom druhým ročníku mě už vzali na ten Mělník, takže ten jsem dokončila a pak jsem nastoupila na vysokou školu, kterou jsem ale musela přerušit na rok, protože jsem měla nějaký zdravotní problémy, po roce jsem zase začala studovat zase ten stejnej obor.

T: Jaký to bylo bydlet rok bez rodičů?

R: Bylo to hrozně fajn, já myslím, že to byl super rok, ne proto že jsem byla jako bez rodičů nebo tak, moji rodiče jsou jako dost liberální, ale teta má dvě děti, bratránka a sestřenku a oni jsou hrozně super, my si děsně rozumíme a jelikož ta teta s tím strejdou byli celý den v práci, tak jsme čas trávili spolu a bylo to hrozně fajn, my jsme si hrozně sedli a já na to vzpomínám hrozně ráda, byl to fakt jako skvělej rok, za rodičema jsem jezdila o víkendech a to bylo super, protože jsem si vlastně uvědomila, že jak jsem si byli vzácní, dalo by se říct tak to bylo plus, co už nebylo super tak já mám vlastně mladší sestru o čtrnáct let, takže v tý době jí byl ani ne rok a jelikož se rodiče přestěhovali do těch Beřkovic, do tý vesničky tak vlastně oni si zařizovali bydlení a rozhodli se, že budou bydlet přímo v tom obchodě, protože tam za tím je obrovský prostor a jelikož to předělávali tak tam nemohlo to malinký miminko prostě být, takže jí nechali u jedné české paní na hlídání asi na tři měsíce jenom, ale to ty jo, já jsem na to vlastně dlouho nevzpomínala a teď jsem si na to vzpomněla a vlastně ty jo, to bylo hrozný, protože vlastně ona byla u nějakých úplně cizích lidí a já jsem jí teda chodila navštěvovat, protože to bylo blízko toho Mostu, ale i tak to pro mě bylo šílený, to období, kdy rodiče se rozhodli začít úplně od znova s tím podnikáním, začali úplně od znova, přestěhovali se do novýho města, začali s novým typem podnikáním, takže se taky učili nový věci a já jsem byla pryč a ségra byla u nějakých cizích lidí ty jo, já vůbec nevím jestli já bych tohle dokázala, no to je jedno, ale vlastně po těch třech měsících, kdy se tam jako zabydleli a mohli si jí tam přivést takže tak no.

T: To bylo teda na nějaký inzerát?

R: Nene, to byla známá té tety, u který jsem bydlela, jelikož ta paní hlídala už jiný vietnamský dítě, že s tím měla zkušenosti tak že to jako úplně nebyl cizí člověk, věděli jsme kdo to je a tak, byli to hrozně hodný lidi, ale stejně prostě.

T: Takže si za sestrou jezdila na návštěvy?

R: Jojojo.

T: A ještě máš nějaký další sourozence?

R: Ne, jenom ségru.

T: Po těch třech měsících si ji tedy vzali k sobě. A jaký byl ten jejich nový začátek?

R: Jo, to bylo úspěšný, no cítili se tam, já vím, že třeba moje mamka, my jsme se přestěhovali z relativně velkýho města do vesničky, kde jsme nikoho neznali a jelikož rodiče neumí moc dobře česky, tak se nemohli moc přátelit s Čechy a Vietnamců tam nebylo moc a na Mělníku všeobecně ta komunita není moc velká, tam je jako strašně málo Vietnamců, když to porovnám s Mostem, takže s tím se museli vyrovnat, že tam byli sami a já vím, že moje mamka mi říkala, že to zprvu nebrala moc dobře nebo že se necítila moc dobře, protože byla jako vytržená z toho prostředí, kde žila a byla tam ona, můj táta a jeden strejda, kterej nám pomáhal a to bylo všechno, potom ještě jeden Vietnamec, který prodával nahoře a to bylo všechno, veškerej kontakt byli tyhle čtyři lidi, což bylo dost šílený, vím, že moje mamka z toho měla i trochu psychický problémy, neměla si s kým povídat a tak, teďkon už je to teda lepší, ona měla problémy a ty problémy se pak přesouvali do jinej zdravotních problémů, třeba i potíže s trávením a tak, což teda souviselo i s tou psychikou, takže ono vlastně to podnikání bylo úspěšný nebo je úspěšný, ale já v tom vidím to, že to bylo celkem vykoupený tím, že se jim zhoršil zdravotní stav, protože tam byli nebo jsou od rána do večera, je to prostě tvrdá práce, tím, že tam nezaměstnáváme dalších x lidí, je tam jen strejda a teta z Vietnamu, kteří přijeli, takže jsou vlastně čtyři takže je to dost namáhavý.

T: Mají nějaký volno rodiče?

R: No nemaj, nemaj vůbec, teď když už jsou tam čtyři, tak už je to trošku lepší, protože například když jsem byla minulej rok na stáži v Belgii, tak za mnou přijeli, cestovali jsme, byli jsme v Belgii, v Paříži v Amsterdamu, asi na týden jsme si udělali dovolenou, ale jinak moc nemaj, já jsem jim třeba koupila k Vánocům víkendový pobyt a pořád ho ještě neuplatnili a už to bude končit za chvíli, takže musim je nějak donutit, oni by chtěli, ale vždycky se sejde hrozně moc věcí, třeba táta teďka jel do Vietnamu, protože bratránek se žení, tak tam musel letět, tak mamka toho má teď zas trochu víc a tak no, tak toho času nemají moc.

T: Jaký to třeba mělo vliv na trávení času s tebou a se sestrou?

R: No to jakoby, to je právě to, že my jsme spolu nějak jako společnej čas nikdy netrávili, jako jedinej čas, kdy jsme byli spolu bylo během večeře, na což Vietnamci jako hodně dbají, že je to pro ně důležitý, to je asi jako jedinej moment v tom dni, kdy se jako opravdu potkaj, ale i jako přesto vím, že moji rodiče, protože vím, že v jiných Vietnamských rodinách je to jako dost často jinak, tak moji rodiče s náma hodně komunikujou, snaží se s náma mluvit, hlavně jako moje mamka, snaží se zajímat o náš život, jako i táta, ale mamka je taková empatická že jo, je žena a tak a opravdu se vždycky hodně hodně zajímali o náš život, co děláme a co chceme a

tak, takže musím říct, že v tomhle ohledu byli moje rodiče jiný, než jiný vietnamský rodiče o kterých jsem slýchávala a takže i přesto, že toho času na nás neměli hodně, tak se to snažili vynahrazovat i tímhle a vlastně hodně i materiálně, že nám opravdu nikdy nic nechybělo, tak aspoň takhle nám to vynahrazovali, i když jako já nejsem úplně člověk, kterej by chtěj materiální věci, ale vím, že se nám to takhle snažili vynahrazovat, že nám jako nikdy nic nechybělo a tak. Taky jsme byli jednou na jedný velký dovolený ve Vietnamu, to byl takovej velkej trip, vlastně, to bylo hrozně vtipný, to bylo asi před třemi lety, kdy se pár lidí z mé rodiny chystalo do Vietnamu na oslavili Nového lunárního roku, já tady mám, abych tě uvedla do toho kontextu, já tady mám jako opravdu hodně velkou rodinu, je nás třeba padesát, jako fakt strašně moc velká rodina.

T: A všichni jsou tady v Čechách?

R: Všichni jsou tady v Čechách, vlastně z mamčiny strany jsou tady skoro všichni a prostě hrozně velká rodina a před třemi lety se pár z nich rozhodlo, že pojedou do Vietnamu slavit ten nový lunární rok a vlastně i ten strejda z mamčiný strany ten jedinej sourozenec, co zůstal ve Vietnamu se ženil, takže tam jeli na tu jeho svatbu, teda plánovali že tam pojedou a pak se všichni nabalovali a nabalovali a tak jsme si říkali, proč tam nepojedem všichni, jako úplně všichni (smích), takže jsme tam jako všichni vyrazili, jeli jsme tam asi na třikrát na tu svatbu, kterou jsme já s tátou nestihli, protože tu byla, v den našeho odletu nějaká bouřka, tak jsme to prošvihli, každopádně jsme pak všichni společně vyrazili na takovej road trip ze severu na jih a bylo to fajn, byli jsme tam asi na dva tři týdny, to byla naše asi největší dovolená společná.

T: To bylo poprvé, cos tam byla?

R: Nenene, před tím jsem tam byla už jednou s rodiči, tak to byl takovej náš společně strávenej čas, a to jsme tam byla jen já, to ještě ségra nebyla, to bylo poprvé, po druhý jsem tam byla se sestřenkou a bratránkem, to bylo hrozně super, to jsme měli takovej road trip a to bylo asi nejlepší léto, co jsem zažila, to jsem byla už asi na gymplu, to mi bylo tak 15, 16 a pak na tu svatbu, to bylo vlastně potřetí, co jsem tam byla.

T: Jak si se tam cítila?

R: Jak jsem se tam cítila? Noo, ze začátku je to vždycky super, dlouho jste se neviděli se svojí rodinou, tak s nima trávíte nějak čas a tak, ale potom mi tam většinou začnou vadit takový ty, jak to nazvat, takový to sociální klima, který tam panuje, například to jak už jsem zmínila, já jsem jako docela introvert a mám prostě docela ráda nějakej svůj prostor a ve Vietnamu se tohle moc nenosí, prostě se vůbec nenosí nějaká individualita a nějaký výstřednosti, ono je to hodně ovlivněný tím, jakej je tam režim, prostě nikdo nesmí vyčnívat a takhle, no a k tý individualitě, já mám ráda svoje soukromí a ve Vietnamu to funguje tak, že někde bydlíte a třeba přijde soused

klidně jako nepozvanej a sedne si k vám do obýváku a začne si s vámi bavit nebo něco řešit a ty si říkáš sakra, ale jako já jsem tě sem nezvala a mám jako úplně jiný program a těm lidem to přijde úplně normální, ale z mýho pohledu nebo z pohledu člověka nebo i z pohledu mých rodičů, to už normální není, protože jsme tady zvyklí na to, že přijdeme domů, zavřeme dveře a dokud jako nikoho nepozvem tak nikdo nepřijde, tak to mi vadilo, že tam jako člověk neměl vůbec soukromí, taky to, že jako ty sociální vazby nebo rodinný vazby jsou tam hrozně komplikovaný, jako některý věci, jakože dám příklad, když máte svatbu a jste třeba z vesnice, tak je zvyk, že musíte pozvat opravdu jako všechny z tý vesnici a pokud někoho nepozvete, tak je to špatně a všichni si na vás ukazujou, což mi přijde jako obrovskej tlak na toho člověka, že vůbec nemůžete rozhodovat o tom jakou chcete mít svatbu a nebo naopak, když je nějakej pohřeb, tak tam musíte jít i když jste toho člověka neznali, protože je to člověk z nějakýho sousedství, protože pokud tam nepůjdete tak se na vás lidi zase ukazujou a jste pomalu horší než nějakej kriminálník a ono to taky obnáší to, že když chodíte na nějaký svatby a pohřby, tak těch svateb je hodně a těch pohřbů je taky hodně a musíte vždycky nějak finančně přispět a pokud nejste jako moc movití, tak na to prostě nemáte, to je další kapitola, další sociální problém a těhle věcí je tam jako děsně moc a ono se to kupí a mě to hrozně vadí, takže jo, super jako dovolená tam nebo na nějakou krátkou dobu, ale dlouhodobě tam žít by jsem si vůbec neuměla představit, j se svojí povahou bych tam vůbec nezapadla, já jsem se třeba nedávno bavila s kamarádem, kterej tam byl, on je Vietnamec a je dost výstřední, i na to český prostředí nebo to evropský a jel do Vietnamu a přišel tam a od rána do večera poslouchal to jak se má ostříhat, že má prostě divnej účes, že se má oholit, že si má už konečně najít ženu a tak, byl z toho hrozně nešťastnej a říkal to, co říkám já, že tam prostě vůbec není prostor pro nějakou individualitu, že všechno musí být masový, ve skupinkách, takže to je třeba jeden z důvodů, proč bych tam já nemohla žít, to myšlení a všechno tohle no.

T: Takže je to nějaký prostředí, do kterýho se ráda vrátíš, ale představa, že třeba by si tam žila, když bys měla děti…

R: ne ne, to rozhodně ne, jako rozhodně by jsem tam nechtěla mít děti, takhle jako, já jsem hrdá na to, že jsem Vietnamka, já se k tomu hlásím, protože znám i spoustu Vietnamců, kteří se k tomu nehlásí, ale já jsem na to hrdá, já si z tý kultury beru to dobrý, vím že jako je strašně moc toho dobrýho, třeba ty rodinný vztahy a tak, ale svoje děti by jsem tam vychovávat nechtěla, protože si myslím, že to prostředí je vůbec nemotivuje k tomu mít nějaký kritický myšlení, mít nějaký svůj vlastní názor a že ta společnost utlačuje tvojí individualitu, že se nemůžeš nějakým způsobem projevit, projevit to svoje skutečný já, projevit sám sebe, třeba to že chceš mít třeba nějakou malou svatbu, ne, to nemůžeš mít, protože to takhle nikdo nemá a

co by na to řekli ostatní takže to, to nechci dál nechci aby moje děti vyrůstali v diktatuře, chci aby vyrůstali v nějaký otevřený společnosti, kde by se mohli posouvat, která se neřídí nějakými hloupými dogmaty a tak, tak proto by jsem nechtěla vychovávat svoje děti ve Vietnamu, vlastně dneska jsem se o tom bavila s tím čínským klientem, který mi říkal právě, že tu chce zůstat jelikož vůbec nechce aby jeho děti vyrůstali v Číně, on jednu dobu působil jako učitel a říkal, že si nedokáže představit, že by jeho děti se vzdělávali v tom vzdělávacím systému v Číně, takže jim poskytnout nějakou lepší budoucnost, což já naprosto chápu, já to no, takže tak, dokud se ta společnost nějak radikálně nezmění, což jako nemyslím si, že se to stane, tak ne a taky to tady mám v Česku hrozně ráda, takže bych tu chtěla zůstat.

T: Co třeba na žití v Čechách máš ráda?

R: Já mám ráda Čechy, já mám ráda jejich smysl pro humor, mám ráda českou kulturu, mám hrozně ráda český jazyk a tak celkově je to možná tím, že jsem tu vyrůstala a můžu porovnávat Česko Vietnam a říkám si, buďte rádi, že tu můžete prostě být, je to hodně o tom, že Čechy mi přijdou jako hrozně přátelský, dost tolerantní, ten život je tady fajn, životní podmínky, já nevím, třeba od toho zdravotnictví až po školství, já teda jako hodně kvituju český zdravotnictví, protože s tím mám hojný zkušenosti a teda jako pořád je všude chválím, i proto by jsem tady třeba chtěla vychovávat děti, protože vím, že já třeba bych třeba nechtěla žít v Americe, protože tam jsou třeba ty životní podmínky dost hrozný, mě fakt přijdou Čechy jako skvělá země pro život a taky ty ceny tady nejsou nějak vysoký, takže člověk si tu může dovolit tu žít, ten politický systém, i když teď teda, no a mám tu spoustu přátel.

T: Když si říkala, že máš ráda český jazyk, tak jaký to vůbec bylo pro tebe se ho učit?

R: No já si jako, ty děti se učí ten jazyk mnohem líp než dospělý, no a já si pamatuju, jelikož rodiče na mě neměli vůbec čas, jezdili do toho pohraničí, vstávali ve tři ráno aby nastartovali auto (smích), my jsme měli strašně starý, který vůbec nejezdilo, tak si pamatuju, že mě odvezli k nějaký český chůvě nebo tetě a ta mě hlídala no a ty mě taky učili česky, no pamatuju si, že mě vyzvedli ze školky, to jsem bydlela se sestřenkou, to si pamatuju, že jsme měli takový dětství spolu, to byla ještě jiná sestřenka a vyzvedli nás ze školky a potom nás učili česky, ukazovali nám nějaký kartičky, no a potom v tý školce jsme se bavily s dětma a tak jsem se učily česky, ono to šlo asi nějak automaticky, já jsem si vždycky myslela, že těm dětem to jde nějak automaticky se učit česky, ale třeba teďka mám malýho bratránka, který sem přijel třeba před rokem a chodí do školky a dělá mu hroznej problém se ten jazyk naučit, vůbec mu to nejde, což je jako hodně zajímavý, protože jsem se s tím ještě nesetkala, co vím tak, když sem děti přijdou v tom předškolním věku, tak je to pro ně jednoduší, třeba i moje ségra, rodiče dbali na to, aby mluvila vietnamsky, tak na ní mluvili jenom vietnamsky a když nastoupila do školky, tak

neuměla vůbec česky, že jsme jí naučili jen základní slovíčka, ale po tom roce co byla ve školce tak se to naučila v pohodě a takhle jsem to měla asi i já, si nevzpomínám na nějaký problémy, že bych měla s tím jazykem.

T: A rodiče na tebe mluvili jak?

R: Taky jenom vietnamsky. Já jsem vlastně, já si pamatuju jenom na problémy, který jsem měla s vietnamštinou a ne s češtinou, v jednom období, během puberty to bylo znát, že jsem uměla hodně špatně mluvit vietnamsky a hodně mě to štvalo, že se nemůžu domluvit s rodiči, takže jsem se uchýlila, že jsem koukala i na vietnamský telenovely (smích), no protože oni ve vietnamský televizi tam vysílaly vietnamský seriály a pod tím byly anglický titulky, takže si člověk mohl takhle překládat, což bylo fajn, potom jsem se vždycky ptala rodičů, jestli jsem tomu rozuměla správně a tak a oni mě i trochu nutili během těch večeří koukat na ty vietnamský seriály, takže takhle já jsem se učila vietnamsky a potom během vejšky jsem se tak jako snažila na vietnamštině víc zapracovat, protože mě štvalo to, že jsem třeba rodičům nedokázala vysvětlit to, co třeba jako studuju nebo jsem měla třeba stáž v senátu a nedokázala jsem vysvětlit rodičům třeba co to je senát, což mi přišlo strašně absurdní, že jako něco dělám a rodiče vlastně vůbec neví, takže jsem jim to vždycky jako polopaticky vysvětlovala, takže jsem se takhle jako učila slovíčka, ale prostě pořád to není dokonalý, já prostě neumím moc dobře číst nebo neumím dobře psát, takže moje jazykový problémy spíš souvisejí s vietnamštinou paradoxně než s češtinou.

T: Takže jsi si jistější v českým jazyce?

R: Určitě, určitě.

T: A co rodiče, mluví česky?

R: Mamka. Mamka se hodně snaží, ona hodně mluví se zákazníky. To je vtipný, že třeba přijde nějaký zákazník a chce jen zaplatit a jít a ještě jak jsou na tý vesnici tak se tam všichni jako znaj a tak je vtipný, že třeba ten člověk, chce už odejít (smích) a mamka pořád mluví mluví mluví a já česky na mamku, mami, prosim tě (smích), ten člověk už potřebuje odejít, takže mamka se snaží hodně, zná hodně slovíček, taťka teda ne, ten hodně spolíhá na nás, což mě teda štve, protože si říkám, že by se jako mohl snažit, jako asi by tady přežil, ale rozhodně by jako nemohl jít na úřad sám, což moje mamka jako asi taky by nešla, ale myslím si, že by to zvládla, oni mají hodně omezenou slovní zásobu, což se váže i na to co dělaj, ten typ podnikání. Momentálně třeba rekonstruují dům, takže se naučili hrozně moc slovíček, který souvisí se stavbou, což já třeba vůbec neumím (smích), takže mě jako paradoxně učí některý slovíčka oni, takže oni se učí takhle, jako asi za pár let to zapomenou jak to nebudou používat, ale vždycky se učí za pochodu, mamka jako jo, ale táta vůbec no.

T: Ty si říkala, že si dost zařizovala věci na těch úřadech, a přitom si byla dost malá, jaký to pro tebe bylo?

R: Já jsem v tý době to asi nepociťovala jako něco nenormálního, protože nevím, bylo mi dvanáct, neměla jsem moc jako rozum a v tý době jsem měla jako potřebu hodně pomáhat rodičům, hodně jsem jim pomáhala, třeba i v obchodě, třeba v sobotu potřebovali odjet do Prahy pro zboží a já jsem tam ve svých jedenácti, dvanácti letech byla sama prodavačkou, prodávala jsem tam, lidi mi platili a takže jsem v tý době byla taková dost samostatná, a říkala jsem si, že to prostě tak je a že jim prostě musím pomoct a když jim nepomůžu já, tak jim nepomůže nikdo takže jako samozřejmě jsem si uvědomovala, že tohle jako moji vrstevníci dělat nemusí, ale brala jsem to jako fakt, potom když jsem dospívala tak jsem si začala uvědomovat, že to není úplně normální a že jsem vlastně neměla dětství, nebo jako s Van jsem si to často říkali, jako že jsme vlastně neměli dětství, protože jsem ho jako trávili za kasou, trávili jsme ho po úřadech, jako řešili jsme věci, který by asi malí děti řešit neměli a vlastně od běhání po úřadech přes nákup auta až po psaní složenek a tak, já si pamatuju, že jsem každej měsíc psala složenky, což je super, protože jsem ve svým dospělým životě nikdy jako neměla problém cokoliv si zařídit, dost dobře mě to připravilo, ale zas na druhou stranu ti to sebere dětství, jakože fakt ti to sebere dětství, protože když moji kamarádi byli někde na táboře, tak já jsem byla za kasou a pomáhala rodičům, já jsem taková, že jsem nebyla taková jako, jak to nazvat, že jsem třeba jako neměla pubertu mi přijde, jsem nějak nerevoltovala, já jsem byla vždycky takový hodný klidný dítě, vždycky jsem pomáhala rodičům a brala jsem to jako nějakej takovej můj úděl, kterej mám, kdybych to nedělala já, tak by to nedělal nikdo a musela jsem to dělat, takže takhle jsem to brala, ale postupem času jako když na to vzpomínám, tak je mi z toho občas strašně smutno, že moji spolužáci si vypráví o tom co jako měli v dětství a já jsem tohle jako vůbec neměla, tak je to občas takový smutný no a jako hodně dbám na to aby jako třeba moje ségra takový dětství neměla a nemá takový dětství, protože jsem tady já a když je něco potřeba tak to udělám já, takže opravdu má to dětství, který by měla mít, což jsem ráda, což jsem ráda, což je super, to jsem fakt ráda, protože přesně v tý mojí době to nebylo možný.

T: Když říkáš, že to byl tvůj úděl, tak to myslíš tak, že si těm rodičům chtěla pomoct nebo že si neviděla jiný východisko…

R: No jako asi obojí, takhle chtěla jsem jim pomoct, musela jsem jim pomoct, protože rodiče, taky jsem v tom neviděla jiný východisko, nevěděla jsem jak to jinak řešit, kdyby si mohli najímat, oni existujou jako takovýhle služby překladatelský a tak, ale jako platit za o někomu za to aby šel s váma na úřad, když to jako vlastně můžu udělat já tak jsem si říkala, že to takhle asi jako má bejt, my jsme k tomu byli i vychovaný pomáhat těm rodičům, že jsme prostě jiný

než český děti a že se s nima nemůžem takhle srovnávat, že prostě nikdy nebudeme mít život jako oni, bohužel a že jsme jako limitovaný tím, že jsme imigranti a začínali jsme nějak od nuly a proto nemůžeme být na stejným levelu jako ti naši český kamarádi, já vím, že moje rodiče to do teď dost mrzí, že jsem měla takový dětství, třeba moje mamka když na to vzpomíná nebo to někomu vypráví, tak vím, že je z toho hodně smutná, že jsem tohleto všechno musela dělat a je to já nevím, je to asi nějakej určitej úděl tý první generace imigrantů, že to tak nemáme jenom my, ale i určitě jiný imigranti, já mám třeba kamarádku z Běloruska a ta to má úplně stejně, mi vyprávěla jak chodila na soudy na úřady, vlastně měla dost podobný dětství jako já, takže je to takový sdílený úděl tý první generace těch migrantů, potom už to bud jenom lepší.

T: A když třeba ty budeš mít děti tak jak to bude fungovat?

R: Bude to fungovat určitě jinak, protože já pokud tady budu žít tak už nebudu potřebovat aby se mnou chodili na úřady, oni budou mít asi úplně stejný dětství jako jejich vrstevníci, takže já si myslím, že se to opravdu dotklo jen tý mojí generace a generace mejch rodičů, těch dětí jejichž rodiče jsou tady nově.

T: Když si říkala, že máš kamarádka z Běloruska, tak máš mezi svými kamarády i více cizinců?

R: No ta moje kamarádka z Běloruska, to byla moje spolužačka z gymnázia, to byla hodně dobrá kamarádka a potom jsem vlastně na bakaláři tak jsem studovala ty mezinárodní vztahy v anglickém jazyce, tím pádem tam bylo hodně cizinců, takže jinak tady v Česku se vlastně bavím spíš, co se týče cizinců tak hlavně s Vietnamci.

T: Jaký to třeba bylo ve škole pro tebe, co se týče vztahů?

R: Já jsem na základní škole neměla problémy, měla jsem docela dost kamarádů, rozuměla jsem se s nima a vlastně jsem se nesetkala z žádným problémem, že by jsem byla nějak jiná nebo že by se se mnou nebavili, protože jsem Vietnamka, no takže to bylo v pohodě na základce.

T: A co střední škola?

R: No, já si pamatuju, že na střední, když jsem se přistěhovala na ten Mělník tak to bylo trochu těžký, protože mi dělá nebo mi dělalo problémy přijít do nějakýho zavedenýho kolektivu a trvalo mi, než jsem si našla kamarády, ale pak už to bylo v pohodě.

T: Takže nemáš žádnou zkušenost s nějakým nepříjemným chováním

R: Jo mám jednu zkušenost, takovou úsměvnou, já jsem měla dva učitele na mělnickém gymplu, jedna z nich si asi myslela, že nemluvím česky, což nechápu, protože jsem na ní vždycky mluvila česky (smích), ale ona po každý, když mě třeba zkoušela, tak mi položila vždycky potom otázku jestli jsem jí rozuměla, tak jsem jí vždycky říkala, že jí rozumím, že na mě může mluvit česky a nezdálo se, že bych mluvila s nějakým přízvukem nebo dělala nějaký chyby v tý mluvě, ale ona si, nevím jestli to dělala schválně nebo jako byla divná, ale naštěstí

jsem jí měla jenom rok, ale po každý, když na mě mluvila tak se ujišťovala jestli jí rozumím, což byla snad jako jediná, já jsem se spíš setkala s učiteli, kteří mi říkali, že mluvím líp česky než Češi no a potom jsem měla jednoho učitele ještě, který si myslím moc neměl rád Vietnamce nebo cizince, protože jsme byli dvě Vietnamky v jedné třídě a já jsem opravdu opatrná, že jako nemám ráda když lidé říkají, učitel si na mě zasedl, v tomhle jsem dost jako opatrná, ale v tomhle případě mi opravdu přišlo, že nás jako nemusí, protože pokaždé, když mě zkoušel u tabule, tak první otázka byla: Odkud jsem takhle přiletěla? On jako byl zvláštní, a říká, odkud jsem takhle přiletěla? A mluvím vůbec česky? A já na to co (smích), já česky umím a takhle mluvil i na tu spolužačku a to byl učitel chemie, takže jsem jako proplouvala, ale to se mi vůbec nelíbilo a hlavně mi to vždycky zkazilo vysvědčení a jenom kvůli tom, že ten člověk byl divnej, ale jako celá škola ho neměla v lásce, ale jako na nás speciálně a vždycky jsem hrozně přemýšlela, proč to ty učitelé dělaj, kdybych aspoň mluvila s přízvukem, jsem se i ptala ostatních jestli slyší přízvuk nebo že bych mluvila nějak divně, ale nikdo jako neříkal, že bych mluvila špatně a nakonec jsem si říkala, že je to spíš takový úsměvný, no ale jinak jako s nějakým přímo rasismem nebo, tak to jsem se nesetkala, možná mimo školu někdy, ale nebylo to nic extrémního, vím, že třeba mamka se setkala, když byla obchodě a přišli nějaký lidi, kteří na vesnici se všichni znali a zrovna tam byl jeden, který asi neměl svůj den a začal mamce nadávat, že se má vrátit do Vietnamu, přitom mamka byla v právu, už přesně nevím o co konkrétně šlo a pak přišla ještě jedna paní, která s námi měla asi taky problémy, tak ta se k němu přidala a asi patnáct minut v tom obchodě stáli a nadávali tam, chodili tam i jiní zákazníci, kteří tam chodí často a nikdo se jí nezastal, já jsem tam zrovna nebyla, ale ona mi to vyprávěla a mě to strašně zarazilo, za prvý, to jak se k ní chovali a za druhý, to že tam byl lidi, který se jí vůbec nezastali, přitom jsme na vesnici, kde se jako všichni se známe, kdy bych asi předpokládala, že se to nestane nebo že se jí někdo zastane tak to byla jako dost negativní zkušenost, která hodně podkopala nějakou mojí víru v tom, že Češi jsou tolerantní, ale jinak jako já osobně, jo, no, setkala jsem se s tím během hledání bytu tady v Praze, protože pro cizince je dost těžký tady sehnat byt a já si pamatuju, že když jsem v tý době psala nebo reagovala na ty inzeráty, tak jsem psala, že jsem tu od malička a že jsem integrovaná a že umím česky a tak, no a v tu chvíli mi to přišlo takový jako, sakra, proč by jsem tohle měla jako psát, přišlo mi to strašně ponižující, ale kdybych to tam nenapsala tak by mi většina z nich ani neodpověděla, no a v tu chvíli jsem si říkala, že je to jako fakt ponižující, víš že tady jako fakt žiju, umím česky, studuju tu, ale jako i přesto to musím někomu takhle dokazovat, takže tohle je, jo a (smích), ještě jedna zkušenost, když jsem nastupovala do svý první práce, to bylo v jedný nadaci, tak jsem nastoupila, přijali mě a po nějaký době jsem se dozvěděla, že jedna moje nadřízená se kterou jsem do styku moc

nepřicházela tak o mě jednou prohlásila, ty jo, ona umí docela dobře česky, to řekla jedný mý kolegyni a to bylo asi po roce co jsem tam dělala na nějakým projektu, tak řekne to, že je překvapená, že umím dobře česky, bez přízvuku a tak jsem si říkala, sakra ona jako se mnou vůbec nepřišla do styku, vůbec se mě nesnažila poznat a tohle prohlásí, tak to mě docela zamrzelo a přišlo mi to takový nezodpovědný, ona jako za ten projekt byla zodpovědná a vůbec si to neověřila, jestli já jako umím česky a potom říká takovýhle věci, tak to mi nešlo vůbec do hlavy a ještě za mými zády, tak to mi přišlo hloupý trošku a potom už asi nikde, nebo já jsem hlavně taková, že si dělám hodně srandu z toho mýho původu, že jsem taková asi sadistka, takže když kdykoliv mi někdo řekne něco nebo je tam nějakej náznak tak to přejdu a prostě dám nějakou poznámku na něco, nějak mu to vrátím ve srandě.

T: Vzpomeneš si na nějakou takovou situaci?

R: Ty jo, na to si už úplně nevzpomínám, ale třeba v tý nadaci jsem dělala s jedním kolegou, který byl dost zvláštní a vím, že je dost hodnej, ale taky je dost xenofobní (smích), první věc, kterou mi řekl, když jsme se potkali bylo, ahoj já jsem Vojta a jsem xenofob (smích) a já jednom ok, tak dobrý vědět a já jsem si u něj nebyla nikdy jistá jestli vtipkuje nebo to myslí vážně, třeba místo jména mi říkal, hej neintegrovaná, já jsem to od něj nedokázala brát jako nějakou urážku, ale vždycky jsem to brala s humorem a vždycky jsme se takhle pošťuchovali, já vím, že on mi potom později řekl, že mě má rád i když jako moc nemá rád cizince, ale že mě si oblíbil a já mu to věřím, to byla taková zvláštní zkušenost, občas jsme na tohle téma spolu debatovali a já tyhle názory jako nemám ráda a občas mám problémy nevybouchnout, ale u něj jsem si řekla, že to bude takovej experiment, že se budu snažit mu nějak ukázat svůj názor, nevyvracet ten jeho, ale ukázat mu nějakej svůj a přijde mi, že po těch dvou letech co jsme spolu pracovali se mi to tak trošku povedlo, já nevím možná pak zas přešel na tu horší stranu, ale nevím, když jsem mu to vysvětlila tak byl ochotnej se na to podívat z tý mý strany, což bylo hezký, takže Vojta xenofob (smích), strašně zajímavej člověk, on třeba studoval rusistiku, ale nesnášel Rusy a já mu říkám hele a proč to studuješ a on prej, no já takhle zkoumám nepřítele (smích), ale on byl jinak hrozně hodnej, my jsme měli nevidomou kolegyni a ona se zrovna nějak o víkendu stěhovala a tak přijel za ní, aby jí pomohl, přinesl jí tam nějaký věci, pořádal pro ní sbírku, ale nevím strašně extrémismu jsem v něm viděla. Ale vyloženě jako něco hodně negativního jsem nezažila anebo si na to nevzpomínám.

T: Takže něco, co by ti utkvělo v paměti, že by to v tobě nějak rezonovalo si nezažila?

R: Myslím, že ne.

T: I když teda i ty příběhy, který si vyprávěla na mě působily tak, že to byly dost citlivý zkušenosti, umím si představit, že v tý situaci to muselo být dost nepříjemný.

R: Jo no, to co ve mně třeba dost rezonuje nebo jako rezonuje, co mi vždycky vadilo bylo, když mi lidi tykali, prostě proto, že jsem Vietnamka, to mi hodně vadilo, třeba v obchodě přišel nějaký zákazník, samozřejmě to nebyli všichni, ale hodně z nic přišlo a i když jsme se viděli poprvé, ale na tom vlastně nezáleží, i kdybychom se viděli po dvacátý, tak mi tykali, podej mi jedny cigarety, dobře dokážu to ještě pochopit u nějaký šedesátiletý paní, která je taková babička, která mi přinese cukroví nebo bábovku, oukej tak to jo, ale když tam přijde nějakej dvacetiletej kluk, mladší než já a začne mi tykat, tak to mi vadí a vadí mi to ještě víc, když tyká mým rodičům, protože tohle je taková hodně negativní, já si myslím, že to třeba hodně lidí tak nemyslí, že jsou třeba jako zvyklý, že se vůči tomu jako žádnej Vietnamec neohradil, ale i tak to není normální, nějaký slušný člověk by si tohle nedovolil, tak to mi jako hodně vadí a občas jsem se vůči tomu člověku ohradila, když to byl fakt nějakej extrém, patnáctiletej kluk a začal mýmu tátovi tykat, tak jako mu říkám, hele ty ho jako znáš nebo co, a jako jasně táta má tu slušnost, vždycky říká zákazník náš pán, takže mi řekl třeba, vždyť to nech, to je jedno a já ne, to prostě není jedno, když se nikdy neohradíte tak se k vám budou chovat furt stejně, také tady to je jedna věc, která mi hodně vadí, je to takovej nešvar, kterej se tady zrodil a jelikož se vůči tomu a nebo jim to ani nedojde, protože si třeba někteří myslí, že je to normální, jak neznají ten jazyk a pak třeba začnou tykat taky, no takže tohle mi vadí a snažím se proti tomu nějak bojovat.
T: Když si říkala, že jsi hrdá, že jsi Vietnamka a že si vlastně bereš z tý vietnamský kultury to co je dobrý, tak co to je?
R: Já se vždycky v některých životních situacích snažím představit, jak by se asi zachoval, i když jako nemám ráda tohle zobecňování a házení lidí do jednoho pytle, ale v některých situacích si snažím představit, jak by se asi zachoval Čech a jak Vietnamec a v některých situacích si říkám, že k tomu Vietnamci přistupují líp. Dám třeba příklad, co mi přijde jako hodně palčivý jsou ty rodinný vztahy a já chápu i ten českej pohled, ale kdy prostě ty Vietnamci maj k sobě blíž, i když jsou to tak extrémní případy, kdy spolu ty lidi v rodině maj fakt šílenej spor, ale oni i přesto i přesto se snaží spolu vycházet a hledat ty kompromisy, já to vidím ve vlastní rodině, kdy se fakt ty lidi snaží hledat ty kompromisy a tak a potom, někdy si říkám, že je to fakt až jako za hranou, kdy nastane nějaká situace a ten jeden potřebuje pomoct a ten druhej, kterej s nim nemá moc dobrý vztahy se prostě zvedne a pomůže mu, protože je to prostě rodina a tam jdou veškerý spory stranou, neříkám, že by to Česi neudělali, ale já to vidím, že si nejste tak blízký, ono je to asi hodně daný tím, že tu rodinu zabíjí ten stát, kdy člověk ví, že se o něj postará ten stát v nejhorším případě, že jo, ve Vietnamu se o něj stát nepostará, proto musíme budovat ty rodinný vztahy, to je jeden důvod, další důvod je ten konfucianismus, kterej tam funguje, protože tam máme až neskonalou úctu k těm starším, to mi přijde hezký a někdy

mi to přijde až extrémní, ale na druhou stranu, když vidím potom v životě ty situace, kdy se jako tadyta snaha vyplácí, protože pak máte okolo sebe lidi, kteří vás v tom nenechají, tak jako fakt cítíte, že nejste sami, což je hezký, což je hodně hezký, tak to je jedna věc. (10 s přemýšlí) Ty vztahy obecně, mohla bych to říct z pohledu třeba vztahu mezi mužem a ženou, kdy vím, že když třeba v mým věku spolu dva lidi chodí, tak mi přijde, že ty Češi jako i když to nedopadne, tak skončím s někým jiným, ale já to takhle třeba neberu a vím že i spousta mých vrstevníků, já mám fakt kolem sebe strašně moc případů, kdy ten první vztah vydrží už na pořád, že fakt, oni na tom tak pracují a vůbec jako nemají pomyšlení na to, že by mohli mít jako jinej vztah, což mi přijde jako strašně hezký a u Čechů to třeba moc nevidím, protože mají tu tendenci, no jo, když to nefunguje tak proč spolu zůstávat, tak si najdem někoho jinýho, no jo, já si ale říkám, že s trochou snahy by to mohlo fungovat nebo jako nevím no, jsme prostě víc takový rodinný typy nebo jako já to beru i z mý vlastní zkušenosti, kdy jsem se teď nedávno rozešla s přítelem, on je Vietnamec a on je jako hodně takovej, neumí moc dobře vietnamsky, je hodně takovej počeštělej a on ke vztahu přistupoval jako Čech, já jsem to u něj viděla, prostě když budeš chtít tak budem kamarádi a když jsme se rozešli, tak jsem si říkala, že tam jsou úplně stejný vzorce, úplně stejnej problém a nevím, kdyby to byl třeba Vietnamec (smích) z Vietnamu, tak by k tomu asi přistupoval jinak než on, takže to je další věc, samozřejmě jsou Češi, kteří se chovaj zodpovědněji, ale tohle mi taky přijde jako takovej rozdíl a taky no to je asi všechno a co se třeba týče těch lepších českých vlastností, tak mi přijde, že jste jako víc podnikavý nebo máte jako fakt kritický myšlení, že se nenecháte, jak to říct, jo že prostě teď mě napadlo jedno slovo (smích), že nejste prostě přizdisráči, což Vietnamci hodně často jsou, velmi často jako radši než aby vymysleli něco novýho, tak se držej toho starýho osvědčenýho, že nepřicházej s těmi inovacemi , což mi přijde jako škoda a to se snažím naučit a takhle já se vždycky snažím na ty životní situace podívat jako pohledem obou kultur a vybrat si z toho tu lepší.

T: Když si mluvila o těch pozitivech, který si vybíráš, tak co druhá strana mince, co tě třeba rozčiluje?

R: Někdy mi vadí na Češích, že jsou tak jako málo málo otevřený, ono se to hodně ukázalo u tý migrační krize, že jsou takový jako, že se bojí a nejsou otevřený nějakým změnám, tak to mi vadí a nic mi jinak extrémně hodně nevadí. Jo a ještě, že jsou to takový stěžovatelé a občas takový závistivý nebo jako třeba závistivý stěžovatelé, někdy mi přijde, že jste moc pesimističtí a zase se to nemá zobecňovat, ale že máte tendenci hodně nadávat na věci a myslet si o sobě ty horší věci, vždycky mi přijde že si o sobě myslej to horší a pak maj tendenci nadávat, přitom jsou hrozně super a myslej si třeba že jsou hrozný, no a že mi někdy, to možná souvisí s tím, že bydlím na vesnici, že jsem si jako vždycky myslela, že lidi na vesnici se jako maj všichni rádi

a tak, že jsou tam takový dědečci hříbečci, ale přitom to tak vůbec není, realita je jiná úplně, to mě občas zaráží, že si závidí a hází si klacky pod nohy a dělaj věci si naschvál a tak, tak to je moje životní zkušenost, nevím jestli jsem měla smůlu ale takhle no.

T: Kde bys chtěla žít?

R: No určitě ve městě, vůbec bych nemohla žít na vesnici, pro mě je vždycky peklo, když tam musím být dýl než tejden, protože já nemám ráda, když jsme se odstěhovali na tu vesnici tak jsme tam byli nebo jsme tam pořád jediná vietnamská rodina, takže mě tam všichni znali, po každý, když jsem někam šla, na poštu, tak všichni na mě koukali nebo mě to třeba tak přišlo, že všichni na mě koukali, když byla třeba nějaká akce na vesnici, kde třeba ségra někde vystupovala a tak, tak všichni se na nás podívali a to bylo jako hrozně nepříjemný, jak všichni sledovali můj krok a zároveň se tam nedalo nic dělat a já mám jako ráda tu anonymitu města, takže já bych vůbec nemohla bydlet na vesnici, jako týden max, já jsem fakt městskej člověk, já jsem hrozně trpěla, když jsme se přestěhovali.

T: Bylo to těžký pro tebe?

R: Bylo to hodně těžký. Já si třeba, o prázdninách, když jsem tam hodně bývala tak jsem měla skoro deprese, necítím se tam dobře prostě.

T: Čím to bylo?

R: Bylo to tím, že o mě každej věděl, nikde jsem se neschovala a možná nevěděli, možná to byl jen můj pocit, kterej mi nedovoloval se tam cítit komfortně, takže já určitě by jsem nemohla a ani na malým městě, třeba když jdu na Mělníku, že taky po každý když někam jdu tak potkám někoho známýho a to mi jako hrozně vadilo, takže já asi můžu žít jenom v nějakým větším městě, kde mě nikdo nezná, takhle to vypadá jako kdybych nenáviděla lidi (smích).

T: To nevypadá, tak i ty sama si říkala, že jsi spíš introvertní, tak to je nejspíš nějakým tvým nastavením.

R: Jo jo, to asi je no.

T: A když si říkala, že máš tady velkou rodinu, tak jak se to stalo?

R: No ono je to tím, že mamka je ze šesti sourozenců a v těch devadesátých letech bylo dost snadný sem jet a tak můj strejda sem pozval skoro všechny svoje sourozence a ti sourozenci pozvali svoje rodiny a ty rodiny se rozrůstají, třeba můj maturitní ples vypadal jak nějakej vietnamskej ples (smích), bylo tam strašně moc Vietnamců, třeba moje spolužačka tam měla jen rodiče a ségru, takže tam byl vidět ten markantní rozdíl, kdy moje rodina obsadila tři stoly a přitom spousta z nich musela stát, takže moje rodina je jako fakt velká, já jsem třeba vždycky si představovala, že budu mít malou svatbu, ale nemůžu, protože ta moje rodina je tak velká, že

bude muset bejt velká (smích), jsem si říkala, že vyberu jen oblíbený členy rodiny a pozvu je (smích).

T: U tohohle tématu bych ráda zůstala, ono jako všeobecně svatba je takový důležitý okamžik v životě a mě by zajímalo, jak se k tomu staví tvoji rodiče, jestli mají tendenci ovlivňovat některá důležitá rozhodnutí v tvém životě?

R: No jak už jsem říkala, tak moji rodiče jsou na vietnamský poměry dost liberální a oni mi nikdy neříkali, co mám dělat na jakou školu mám jít, nechali to vždycky na mě, jako moje rodiče k tomu přistupujou tak, oni mě jako respektujou a věděj, že jsem jako rozumná tím pádem jako asi ví, že by jsem, nevím no vždycky mi jako nechali volnou ruku, i když jednou na gymplu jsem jako koketovala s tím, že bych šla na peďák, že chci bejt jako učitelka, tak to se jim jako moc nelíbilo, ale ne že by mi to zakázali, ale mluvili se mnou o tom, říkali mi důvody proč by to nebyl dobrej nápad, že ať si to jako ještě nechám projít hlavou, ale jako vím, že když bych na tom nějak trvala, tak by mě nechala, já jsem si potom vybrala jinej obor o kterým nic moc nevěděli, jsem jim musela vysvětlit co to je, ale nenutili mě jako ostatní jako třeba některé mé kamarády Vietnamce, musíš jít na medicínu, ekonomku, na práva, vždycky mě podporovali, říkali, že jestli mě to baví, tak ať to dělám, nikdy se mi nestalo, že bych za nimi a přišla a řekla, chci dělat tohle a oni by mi řekli blbost prostě, budeš dělat tohle a co se týče těch svateb, tak jsem jim jednou řekla, že chci určitě malou svatbu a že nechci žádnou opulentní, kde bude šest set lidí z nichž budu znát sto, tak mi řekli, že si to můžu udělat jak chci já, že je to moje svatba a taky ve výběru partnera mi nechali volnou ruku, nikdy mi doopravdy do ničeho nekecali, což když třeba vezmu toho partnera, tak to můžu porovnávat s tím bývalým, jeho rodiče mu kecali do všeho, jakože fakt do všeho, s čímž jsem měla docela problém, tím, že jsem v tom nevyrůstala tak mi to dost vadilo, že mu jako do všeho kecaj a nejsou jako vůbec liberální v tomhle, musím říct, že jako moji rodiče se se mnou i hodně baví, chtějí vědět můj pohled na svět, můj názor a já se s nimi i často ne jako hádám, ale s nima nesouhlasím nebo jak je to slovo, často diskutuju, třeba přijdou s nějakým pohledem na nějakou věc a já to hned jako mám tendenci vyvrátit a dlouho s nima debatuju a nejsem taková, jako v mnoha směrech jsem taková poslušná dcera, ale co se týče pohledu na svět tak s nima jako často diskutuju a není to tak, že by mi řekli, co ty víš o životě, jsi mladá, nic nevíš a musím říct, že jako nikdy, oni mě vždycky vyslechnou, poslechnou si můj pohled a někdy ho i uznaj a řeknou, jo máš pravdu, takže máme jako dobrej vztah.

T: A takovou zkušenost máš od malička, že rodiče slyšeli ten tvůj hlas, názor?

R: Vždycky, už od malička byli takový, jako já jsem s tímhle neměla absolutně problém, což se jako občas odráží v tom, že když se sejdem jako ta velká rodina, tak se stane že někdo jako

měl jinej názor, jak jsem z tý velký rodiny a jak jsem zvyklá, že můžu otevřeně mluvit, tak to prostě řeknu i tam tak vlastně ty příbuzný jsou často v tomhle jiný, že ty svoje děti jinak vychovávaj, bratránci a sestřenky třeba se svými rodiči takhle otevření nejsou, takže já mám pak tendenci jim říkat ten svůj postoj, protože nejsem člověk, kterej by jako na všechno kejval, takže se mnou dost často mívaj problém, že si jako myslej, že jsem hrozně drzá a tak, ale rodičům ostatní z rodiny nikdy nevyčítali, že jsou liberální, ale vyčítali to mě, jako že bych se neměla vůbec ozývat a že jsem drzá a tak, ale já si většinou jako nemůžu pomoct, když jsem byla mladší tak to tolik nebylo, ale čím jsem větší tak tím spíš, mám pocit, že by ten náš názor, těch mladších by měl být slyšet a myslím si, že není správný, abychom se pořád řídili těmi starými dogmaty, které máme, neříkám, že všechny jsou špatně, ale někdy mi přijde že jo a tím spíš mám pak potřebu se k nim vyjádřit, což někteří mý bratranci a sestřenky ne a to mi jako hrozně vadí, že se ozvu a čekám, že se někdo přidá a většinou nikdo nic. Moji rodiče jsou fakt liberální a neznám moc takových vietnamských rodičů, protože se setkávám spíš s lidmi, kteří říkaj, my spolu s rodiči nemluvíme, oni o mě nic neví, nerozumíme si, protože dostávaj takový odpovědi typu, co ty víš, vždyť si mladej a měl by si studovat tohle a na svatbě bude tolik tolik lidí, jenom třeba, což je fakt hrozný, jedna moje sestřenice se vdala, pak s tím manželem to nefungovalo a ona by se chtěla rozvést, jenže její táta jí to nedovolí, protože co by na to řekli ostatní a o tom rozvodu rozhoduje muž, takže jestli nebude souhlasit tak se nerozvede, což mi přijde naprosto šílený, jako fakt šílený, neuměla bych si představit, že by k tomu takhle přistupovali moji rodiče a vím, že mým rodičům to taky přijde šílený, což mě uklidňuje, ale tohle mě fakt uklidňuje, kdy jako v tý rodině funguje jako absolutní patriarchát a ona s tím vlastně nemůže nic dělat.

T: No a jak to bylo u tebe s výběrem partnera?

R: Já jsem měla zatím jenom jednoho takže nemůžu porovnávat, ale oni mi do toho vůbec nemluvili a vždycky se k němu chovali extrémně dobře, možná líp než já (smích), jako moji rodiče potom, co jsme se rozešli, mi teprve potom řekli, že to je asi dobře, že měli nějaký výhrady a tak, ale že mi to nechtěli říkat, protože nechtěli, abych jim něco vyčítala, jakože no já jsem se s ním rozešla, protože vy jste se chovali tak a tak a tak, tak mi řekli že tohle nechtěli, že to chtěli nechat na mě, že to je můj život, že to je moje štěstí a že budu moct vinit jenom sebe a že to je na mě, což jsem pak slyšela tolik věcí, kterých se jim nelíbilo na něm, ale nikdy mi to neřekli, protože mě podporovali v tom, že bychom na tom měli pracovat a já jsem si říkala, panebože, takhle by se ani nechovali čeští rodiče a když jsem přišla s tím, že jsme se rozešli tak mi řekli, oukej takhle to asi mělo bejt, jestli si pro to udělala všechno tak to tak asi mělo bejt a my jsme ti do toho nechtěli mluvit a pak mamka na závěr řekla, no možná u toho dalšího ti

možná nějakej názor jako řeknem, mě to prostě přišlo jako hrozně super, protože to nechali na mě, což vím, že u jeho rodičů to takhle vůbec nebylo, že to u něj byl fakt extrémní případ. Jako taky po mě rodiče občas chtěli nějaký ujetý vietnamský věci (smích).

T: Jako třeba co?

R: Oni, jak jsou dost vázaný na tu rodinu, tak mi mamka řekla jednou, no a jako sice dělej si co chceš, ale ne že se přestěhuješ daleko a daleko znamená třeba i do Brna (smích).

T: Když tady popisuješ, jak jsou liberální, tak jak to třeba mají s dodržováním tradic a zvyků?

R: Jsou sice liberální, ale v těch tradicích a dodržování těch svátků jsou dost konzervativní, jakože dost, oni dodržujou opravdu všechno, hodně na tom lpí a máme teda klasicky doma oltář, dodržujeme všechny ty tradice, musím jezdit domů docela často, dřív to bylo jako třeba každý víkend, teď už je to jako víc v pohodě tak si můžu zůstat v tý Praze, ale ze začátku, když jsem se sem přestěhovala tak jsem musela jezdit častějc.

T: A co se změnilo?

R: Asi je to přestalo bavit mě furt tahat domů, taky jsem měla ten vztah no a nějak celkově to asi vyšumělo, už jsem starší, mám práci a tak, už toho času není tolik, no ale na ty svátky chtějí abych byla určitě doma, oni mi často vysvětlujou proč máme tenhle svátek a tak, pořád dokola mi to vysvětlujou, takže na tomhle hodně lpí na těch oficialitách, kdy už jsem zas u toho vztahu ty jo, nechci o tom mluvit, ale na tom se dá právě dost věcí vidět, když jsem přivedla porpvý domů přítele, tak on musel k nám domů přijít, požádat o svolení, že spolu můžeme chodit a on to poprvé neudělal, oni se hrozně urazili a tak řekli, že musí přijít znovu, neřekli to jemu, ale mě si pak pozvali na kobereček a řekli, že tohle udělal špatně a že musí přijít a požádat a říkali ať to napraví a byli z toho hrozně nešťastný, že je to hrozná neúcta, takže v tomhle jsou ultra konzervativní, takže musel přijít a znovu žádat o svolení a když bychom se rozešli, tak by podle nich bylo správný to, aby přišel znovu a oznámil jim to, že jako konec, tak jsem jim řekla, že to jako nechci, že to jako nechci dělat, tak od toho upustili, ale hodně lpí na těch oficialitách, v tom jsou dost konzervativní, že jako všechno musí být správně, všechno musí být oficiální, což mě někdy dohání k šílenství, v tomhle jsou hodně přísní.

T: Jak to vnímáš ty?

R: No, často s nima nesouhlasím, nemám ráda právě tyhle oficiality a tak, takže mě to přijde jako fakt strašný a velmi často je mi to nepříjemný, tak si ale říkám že, nevím jestli tohle budu po svých dětech vyžadovat, asi ani nebudu vyžadovat aby měli nějaký oltář, kde bude moje fotka a modlit se k němu a tak, což jako respektuju, že moji rodiče to po mě asi budou chtít a samozřejmě to jejich přání budu respektovat, ale já sama to po svých dětech asi úplně chtít nebudu, to jsme zase zpátky u toho údělu toho dítěte, kdy já to jejich rozhodnutí respektuju a

asi by to nějak neublíží, ale já sama si myslím, že určitě nebudu dodržovat ty buddhistický zvyky a joo, no, třeba taková tradice, byl Nový lunární rok a já jsem se potřebovala ostříhat a mamka mi řekla, že ne, že teď se nemůžu ostříhat, protože byl novej rok a že bych si ustříhla štěstí, takže jsem se nemohla ostříhat asi měsíc a v práci si ze mě dělali srandu, je ty seš ostříhaná, takže už můžeš, takže to je jedna z těch věcí na který třeba jako trvaj.

T: Jestli tomu správně rozumím tak ty tradice dodržuješ kvůli nim

R: No přesně, jako kdyby mi to neřekli, tak se klidně ostříhám a vůbec by mi to nevadilo, já mám takovej názor, že tyhlety pověry nějakým způsobem hrozně limitujou člověka, hrozně moc, a tak to neuznávám.

T: Takže není žádná tradice, která by ti byla nějak blízká…

R: Já jsem strašná na tohle, já třeba nemusím ani Vánoce nebo jako těším se na cukroví, ale jinak ty svátky, mě to přijde totiž strašně takový nucený, takže já nejsem ani na narozeniny, mě to přijde nucený, nemám to ráda, takže mě nenapadá žádná tradice, kterou bych jako měla ráda ani vietnamská a vlastně ani česká.

T: A ty máš teda jaké občanství?

R: Obojí. Já jsem český občanství dostala asi před třemi lety, jako skoro všichni Vietnamci, protože v tom roce se dost změnili pravidla, dřív když cizinci žádali o občanství, tak jsme museli projít různými testy o českých reáliích a tak, prověřovali si hodně věcí, takže ten proces byl hodně komplikovaný a zdlouhavý a občas se stalo, že jsi to občanství nedostala z nějakýho fakt hloupýho důvodu, no a já jsem si tím nechtěla procházet a zároveň jsem nechtěla přijít o to vietnamský občanství, no ale potom se změnila pravidla a pro lidi, kteří tady jsou od malička a žijou tady a studovali tady, tak stačilo jenom podepsat takový prohlášení o tom, že chceš občanství a bylo to hrozně lidí, takže v tom roce si strašně moc lidí požádalo o to občanství a další výhodu bylo, že jsme si mohli ponechat vietnamský, že se zavedlo dvojí občanství, takže to bylo super, takže potom jsem o něj požádala.

T: Proč třeba bylo důležitý nechat si obě?

R: Přemejšlim, jestli jsem někdy o tom přemejšlela jako nad nějakou citovou vazbou, asi možná jo, protože mi přišlo, kdybych třeba jela do Vietnamu, tak mi přišlo hloupý vlastně jako žádat o vízum do svý vlastní země a prostě jsem si nechtěla vzdávat tý možnosti a dál mít jen trvalý pobyt, když chci tady žít a zároveň mi vadilo, že třeba nemůžu jít volit a chtěla jsem se nějakým způsobem angažovat, no takže to bylo takový dilema, ale zároveň jsem slýchávala hodně problémů v souvislosti se získáváním toho občanství, takže jsem si tím nechtěla procházet, tak jsem to tak nějak nechala a potom se změnila ta pravidla.

T: A jak ty sama sebe vnímáš, jak se cítíš?

R: Já se cejtím (5 s), já jsem nad tím jako často přemýšlela, během mojí puberty bych řekla, že jsem se cítila víc jako Češka, ale v posledních letech jsem v sobě objevila strašně moc vietnamskýho a tak si říkám, že to je asi půl na půl, že se nedá říct, co převažuje, že si jako vybírám vždycky to lepší z těch dvou kultur a tím pádem mi přijde, že jsem jako půl na půl a že je těžký se rozhodnout, co převažuje. V některých věcech jsem jako víc jako Vietnamka v některých jako Češka.

T: Otázka je, jestli je to vůbec možný a jestli je to taky důležitý se přiřadit do nějaký škatulky

R: Je to otázka no, protože jsem se o tom bavila s jedním člověkem a on říkal, že vlastně když nad tím nepřemýšlíme, tak nás to ani jako nenapadne, co je jako důležitější, protože to je vlastně úplně jedno, protože když nad tím nepřemýšlím tak je to jedno, jsem to prostě já a někde jsem jako vyrůstala a ve dvou kulturách, který mě jako ovlivnily a když nad tím opravdu člověk nepřemýšlí co převažuje.

T: Co jsou ty momenty, kdy tě to napadne, že nad tím začneš přemýšlet?

R: Asi zrovna u toho vztahu, už zase, ale tam jsem to pociťovala hodně, že jsem v sobě nacházela hodně toho vietnamskýho, já jsem třeba celej život nechápala to, že zůstávat v nějakým nefunkčním vztahu, což má dost vietnamských párů, že jsou třeba už manželé a vůbec jim to nefunguje, ale oni i kdyby se měli zabít tak se nerozejdou a já jsem si říkala, ježiš, já taková nikdy nebudu, ale ejhle, byla jsem ve vztahu, který nefungoval a já jsem se pořád nějakým způsobem snažila a potom jsem si uvědomila, že mě to tak strašně ovlivňuje, protože tam fungovali i moji rodiče nebo fungujou, že mě to tak strašně ovlivnilo, že já jsem se prostě nechtěla vzdát, i když už jsem věděla, že to už možná asi nikam nevede, ale pořád jsem v sobě měla ten nějakej pud tý vietnamský ženy, která se prostě snaží a jednou jsem do toho vztahu šla a neuvědomila jsem si, že já jsem v jiný situaci, že nejsme sezdaný, nemáme děti a že můžu klidně odejít a uvědomila jsem si, že i když jsem celej život proti tomu bojovala, vymezovala jsem se vůči tomu tak se to stejně do mě nějakým způsobem otisklo, že jsem k tomu vztahu přistupovala až extrémně zodpovědně, když už v tom vztahu jsem tak se budu snažit a neselžu a taky jsem, což bylo dost nepříjemný zjištění, když se ten vztah cílil ke konci, tak jsem to brala jako svoje selhání, jsem tím byla hrozně ovlivněná, já jsem to brala jako stejný selhání jako kdybychom měli spolu děti a já jsem se s ním rozvedla a takhle silný to bylo, já jsem si v tý chvíli to neuvědomovala, co to se mnou dělá, je to taková sebereflexe, když o tom teď mluvím, že bych na tom měla trochu zapracovat, protože to byla taková sebetrýzeň.

T: Jak si myslíš, že by se na tom dalo pracovat?

R: No mít se víc ráda, uvědomit si, že nejenom já bych se měla snažit, ale i ten druhý a když se ten druhý přestane snažit tak v tom nezůstávat a uvědomit si, že to není selhání, ale že je to prostě život.

T: Takže máš pocit, že se to objevuje v tom vztahu, že nad tím člověk začne uvažovat.

R: U mě jo, u mě se to v tomhle strašně projevovalo a i lidi okolo mě nevěřili, že se dokážu ve vztahu chovat takhle hodně jako asijsky, protože všichni si jako mysleli o mě, že jsem strašně sarkastická Češka, ale já jsem v sobě v tomhle našla hrozně moc vietnamskýho, jako vietnamská žena, která je hodně tolerantní a snažila jsem se asi se přizpůsobovat hodně a opravdu být víc taková, to zní jako hrozně, ale být víc taková jako ženská, já jsem to jako nikdy neměla ráda a nikdy jsem nechápala jak se jako může žena v tom vztahu takhle změnit natož já, ale na sobě jsem to pociťovala, že jsem se změnila a že jsem reagovala jinak než normálně, jak by asi reagovala klasická vietnamská žena a v tom vztahu se to projevovalo hodně. A teď je to celkem čerstvý, asi tři tejdny co jsme se rozešli po roce a půl a já už jsem si slíbila, že už nikdy nedopustím, abych takhle ztratila sama sebe, slíbila jsem si, že si z toho vezmu nějaký ponaučení.

T: A kde se vidíš třeba za pět let?

R: No já bych chtěla mít už asi nějakou rodinu, chtěla bych se vypracovat v nějaký práci, jako pracovně jsem jako dost otevřená, jelikož studuju humanitní obor, tak si říkám, že jsem připravená na všechno, uvidíme, co po škole, třeba narazím na něco jinýho, to se uvidí, najít něco co mě fakt baví a pomalu asi zakládat rodinu, pomalu se usazovat, už trošku víc se usazovat, a to je asi všechno, co bych chtěla.

7. Rozhovor s Yen

T: Tak první otázka je tedy taková technická, chci se zeptat, zda souhlasíš s účastí na tomhle výzkumu?

R: Ano souhlasím s tím.

T: A zda ti nebude vadit, že náš rozhovor bude nahráván?

R: Vůbec ne.

T: Tak bezva. Tak úplně první otázka zní, co jsi dneska dělala?

R: Dneska jsem se držela podle svého plánu takže jsem vstávala v 6:30, šla jsem se protáhnout na svých 30 minut, v létě chodím běhat, ale do týhle zimy mě nikdo nevyžene, pak jsem se osprchovala, protože jsem spala u přítele, tak jsme spolu pak snídali a on pracuje tady nedaleko,

přítel je Čech (smích) a on taky akorát zapadl na fakultu elektrotechnickou do ČVUTu a já jsem tady akorát čekala na svýho studenta, který potřeboval pomoct s angličtinou a s francouzštinou, no pak jsem odučila, uteklo to strašně rychle a pak jsem si dělala svoje věci a teď tady sedíme spolu.

T: A co studuješ?

R: Momentálně studuju Ergoterapii na 1. lékařské fakultě na Karlovce, s tím, že mám přerušeno předchozí studium Fyzioterapie vlastně před státnicemi a před bakalářkou jsem to přerušila a potřebuju na tu svojí práci víc času a taky to bylo jako z důvodu toho, že to byl docela psycho teror v Motole, takže jsem si potřebovala si dát jako jenom pauzu a trochu se věnovat sobě, a ne pořád jenom škola, práce, že už jsem na sobě jako hodně pociťovala syndrom vyhoření a to je všechno co studuju.

T: Takže jsi přerušila a během toho si dělala přijímačky na Ergoterapii

R: Přesně tak. Od začátku tohohle akademickýho roku mám přerušeno, dostala jsem se na to Ergo a od začátku tohodle roku jsem zase v prváku a je to příjemný, protože tam mám dvě spolužačky, který jsou stejně starý jako já, ročník 93 a taky už předtím něco studovali blízkýho rehabilitaci, no a vlastně oba ty obory jsou tak dobře provázaný, že jsem si říkala, jelikož pracuju už jenom více méně s dětma s malými autisty a nebo jako s děckama s dětskou mozkovou obrnou, tak jsem si říkala, že by to byla jako dobrá kombinace, ale to ještě musím udělat ty státnice a obhájit bakalářku. Přemýšlím kam bych pokračovala na toho magistra jestli bych chtěla na to ergo nebo fyzio, záleží asi spíš kde se upíchnu, co budu jako potřebovat, ale člověka láká dodělat ba magistry, aby to nebylo jenom jako povrchní znalost, ale jako všeobecně si myslím, že tady v Praze nebo jako obecně v Čechách není nastavený dobře systém, kdy jako student s hodně náročným rozvrhem v podstatě mám od osmi do čtyř a najít si nějaký zaměstnání takhle je dost těžký, už jsem teda jako vyhlížela, že jsem teď musela skončit v jedný práci, kde jsem pracovala s kojencema a batoletama a musela jsem skončit právě s časových důvodů, kdy mi nabízeli kurzy, kdy já jsem musela bejt ve škole a hodně se mi nechce zatahovat školu kvůli práci (smích), takže taková studentská klasika asi no. Když třeba mám srovnání jako s přítelem, tak vzhledem k tomu, že studuje robotiku a kybernetiku a je to v podstatě technickej obor tak teď pracuje na nějakým projektu a může na tom dělat z domova, má flexibilní pracovní dobu, tak jako dosáhne takovýho platu, kdy jako fyzioterapeuti nebo ergoterapeuti si o tom můžou nechat jenom zdát, a to je prostě ještě student, ale tak nelituju toho, co jsem si vybrala, ale akorát to někdy zamrzí, tak buď mekáč nebo lidl (smích). Když se jako živíš sama, tak je to náročný no.

T:

R: No v Motoli to byl silnej zážitek na praxi na dětský psychiatrii, jako děti s klinickou depresí teda to bylo něco, navíc to chování těch psychiatrů, který poslouchali spíš ty rodiče, mě hrozně mrzelo, že zrovna na takových místech pracujou vyhořelý lidi, kteří taky nemůžou za to, že jsou vyhořelý, ale pak si říkám, že by neměli mít přístup k dětem, ve chvíli kdy jsou přepracovaný, ale tady je to hrozně důležitý abys byla v pohodě když potřebuješ ovlivňovat psychiku ostatních a navíc ještě dětí. Já mám i ve svým okolí přátelé, který mají duševní nemoci, mám kamarády, který trpí schizofrenii nebo jsou bipolární nebo trpěj tak těžkýma depresema, že nemůžou vylézt z postele a my jsme třeba v rámci praxe jeli do Bohnic se podívat na to pracoviště a mě hrozně rozčilovalo, jak moji spolužáci byli neuctiví a mluvili o tom, no teď jedeme do cvokhauzu a tady jsou jenom bláznivý lidi a mě strašně vadí tohle stigma okolo duševních poruch, ty jo lidi tohle není středověk, už se neupaluje a nevyhání se za město a tak (smích) a jako možná to zní jako děsný klišé, ale jako dneska už mi přijde, že každej druhej těma nárokama společnosti, musíš být takovej a takovej, musíš excelovat, musíš chodit na kroužky, musíš vykonávat spoustu sociálních rolí, máš plno povinností a dokonalej partner, dokonalá dcera, přijde mi to že jsem vlastně jako původně chtěla psát práci na téma jako psychiatrických pacientů, ale neměl mi to kdo vést, takže jsem více méně začala přemýšlet jestli mi to studium za tohle stojí, spousta mých spolužáků skončila na antidepresivech nebo skončili v Riapsu a já jsem tam teda šla taky, ale to bylo trochu z jinýho důvodu, ale prostě ta škola byla hodně psychicky náročná a jako lidi, co jsem fakt viděla, že je to baví a maj to i v rukách, tak odešli a vlastně mě to i dost mrzí, protože mi to dalo hrozně moc cenejch informací, na každej seminář nebo přednášku si musela bejt perfektně připravená a bylo to hodně intelektuálně náročný, ale nic co by nešlo zvládnout a nebyla tam nikdy nuda, ale ten druhej aspekt toho, kdy já jsem takovej člověk, kdy když je někde špatnej kolektiv tak to jako děsně blbě snáším, kord když si vzpomenu na moje dva fakt dobrý kamarády, který odešli před státnicemi a sekli se školou, tak si jako říkám, tak ty jo, jste přišli o dva talentovaný nadějný fyzioterapeuty. No a já jsem třeba sama si pak vytvořila takový psychosomatický potíže, že pro mě pak už bylo na denním pořádku, vlastně loni, každej den přijet do školy, převlíknout se, pak jsem měla tak pět, deset minut, takže jsem šla na záchod, vyzvracet se pak jsem nastoupila k pacientům a vlastně vůbec nevím jak to zvládali ostatní, ti spolužáci se kterými jsem tam se bavila, tak ty na tom byli podobně jako já a skočili v Bohnicích a já jsem pak už nemohla a taky jsem šla do Riapsu za psychiatrem a ten mi řekl, no když máte ty panický ataky tak vám můžu napsat Lexaurin nebo Xanax (smích), no tak díky moc, ale já jsem si pak hledala klinickýho psychologa, protože je mi to trapný říkat, ale já nemám prostě x tisíc na psychologický intervence. Platím pětku nájem, dva tisíce projím za měsíc, vydělám si měsíčně tak deset tisíc a kdybych si nešetřila, tak žiju z ruky do huby. Měla jsem i hrozný

poruchy spánku, takže mám i děsně nabitej program pohybovýma aktivitama, že jako to moje tělo je fyzicky unavený, takže rychle usnu, ale potřebuju se prostě takhle unavit. No a když mi pak předepsali léky a měla jsem brát denně třeba tři, tak to mě dost vyděsilo, ne že bych měla problém s léky, že bych byla nějaký antivaxer, ale pociťovala jsem na sobě i vedlejší příznaky, že jsem byla taková v útlumu, taková apatická, ale a o to horší to bylo, že jsem věděla, že to nejsem úplně já, no a ty léky mi předepsal psychiatr, kdy já jsem dostala úzkostnou ataku na Nových Butovicích, jak se vystupuje z metra a tam proudí mraky lidí a já měla takovou paniku, že jsem si jen sedla na zem, bylo mi děsně a brečela jsem a naštěstí moje ségra tam pracuje poblíž, mám starší sestru ročník 88 a ona mě viděla a přiběhla za mnou a začala hledat v telefonu nějaký kontakty komu by zavolala, naštěstí za tenhle rok 2018 jsem měla jen jednu tuhle ataku, to mě našla jedna paní, tak mě pak odvezla rychlá na urgentní příjem, no myslím si, že bych měla chodit na nějakou pravidelnou terapii, já se jako za svojí depresi nestydím, nevadí mi o tom mluvit, ale zároveň si myslím, že mě ta moje nemoc nějakým způsobem nedefinuje. Asi chtěla bych chodit na KBT, což myslím, že by mohlo být dobrý na ty moje stavy, ale asi si budu muset najít druhou práci, ale jako na druhou stranu teď musím zaklepat, že teď prožívám jako šťastný období, že mě teď jako nic moc netrápí.

T: Na mě to tak působí, že toho máš ve svým životě vážně moc, spoustu povinností, máš někdy čas sama na sebe?

R: Já mám pocit, že kromě toho, že mi trvalo děsně dlouho abych se naučila říkat ne a zároveň taky nevydržím na jednom místě v klidu, pořád musím něco dělat, podílet se na nějakých projektech, chodím na atletiku, protože přítel je atlet a mě ty jejich tréninky děsně baví, mám dvakrát týdne tréninky sebeobrany společně s prací, potom jsem se vrátila k akvarelům, jakože k malbě a pak mám kamarády z neziskovek, kdy pravděpodobně s nima začnu spolupracovat, že by to byla i placená práce, byť teda na malej úvazek jako 0,3, tak si jako říkám, jako přítel mi to opakuje dost často, ty seš jako neřízená střela, což je jako pravda, oproti dřívějšku jsem jako o dost víc zklidněná, ale fakt je jako, že potřebuju pořád něco dělat, taková jsem, když se třeba stane, že mám chvíli volno nebo tak, tak si říkám, ty jo, co budu teď dělat, já mám jako úplně volno, jako myslím si, že je dobrý se řídit se tím, že dokud ti to něco dává a necítíš se jako pod tlakem tak je to v pohodě, musíš si to jako užít. No a příští týden mi začíná francouzština, teď jsem se vrátila s přítelem z Maroka, kde se jako moc lidi nedomluvěj anglicky a říkala jsem si, to by bylo dobrý, kdybych se k tomu vrátila a nevím jestli si o tom slyšela, ale teďka na Vinohradech se otevřel novej prostor, jmenuje se to Prostor 8 a myslím, že byli nějak na hithitu a je to takovej multifunkční prostor, takovej jako vzdělávací, nějaký seberozvojový kurzy, jóga, taichi a tak a vím že jsem tam zahlídla jako nějaký workshop nějaký

úvod do Feuerstainově metodě instrumentálního obohacování, tak jsem na to začala chodit, protože mě tahle úvodní hodina mě jako fakt dost bavila a musím říct, že jsem si tam dost sedla s těma lidma, který na ten kurz choděj.

T: Tak tobě se to asi i hodí k té práci s dětma, kterou děláš, ne?

R: Jo, jo, jednak jsem dělala hodně jako na dětském oddělení, kde jsem psala svojí bakalářskou práci na dětským hematoonkologii, kde to pro mě bylo hodně náročný, kde jsem jako chodila k jedný pacientce a po třech týdnech jsem si musela vybrat jinou, tak jsem si říkala, jé super Aničku propustili domů, ale takhle to nebylo, takže jsem si říkala, tohle to asi fakt nezvládám a ještě prostě nevím jestli si slyšela o (název zařízení), je to soukromá rehabilitační klinika a tam jsou děcka s různýma obtížema, jsou tam vrozený vývojový vady, DMO nebo nějaký získaný neurologický poruchy a tam jsem pracovala jako pomocný terapeut a pak ještě od letošního roku jsem začala pracovat s malýma kojencema, který jako úplně nemaj zdravej vývoj, jsou to takový psychomotorický hrátky, ty hodiny jsou jako improvizace, kdy máš nějaký penzum možností aktivit, který rozvíjej různým způsobem to dítě, je to dost individuální a je hezký, že u toho ty rodiče můžou být. No a tam jsem na dohodu, teď tam mám trošku jako takový nedorozumění kvůli finančnímu ohodnocení, na tom pohovoru jsme se domluvili na jiné finanční odměně a už je to jako víc jak půl roku a já pořád jako čekám a vůbec nic tak už se jako porozhlížím po něčem jiném, prostě už tam jako skončím, ale jako mrzí mě to, že ta samotná práce mě hrozně bavila, ale vždycky mi dodávaj sílu ty děti, jsme měla ještě tříletý děcka, v takovým tanečním kroužku a stalo se mi, že za mnou přišel chlapec, který mě moc nemusel ze začátku, protože jsem nahradila jeho oblíbenou lektorku a on si na tebe nechtěl zvyknout, ale pak za tebou přijde a řekne ti, teto tak se uvidíme příště jo a můžu ti dát pusu (smích), no tak to prostě jako, seš unavená ze školy, máš toho hrozně moc, pak zjistíš jak máš hluboko do kapsy a týden zase budeš jíst jenom čočku a rýži než ti zase přijde výplata a pak se stane tohle. No ale už mám domluvený pohovor, je to neziskovka, která poskytuje sociálně právní poradenství pro migrantský rodiny, což teda pro mě je prostě téma nějaký rovnoprávnosti jiných a nebílých je třeba velmi blízká a kamarádka říkala, že potřebuje nějakýho asistenta a jestli bych to jako nechtěla třeba vzít, jako v neziskovce nemůžu čekat nějaký jako veliký finanční odměny, ale to jako ve zdravotnictví taky ne, takže v pondělí tam jdu na pohovor.

T: A co by ta práce měla obnášet?

R: Dělala bych asistenta toho jednoho z interkulturních pracovníků, že bych vlastně koordinovala nějaké jako projekty, nějaká basic administrativa, možná kdybych se vypracovala tak bych mohla dělat asistenta fundraisera, což by spočívalo v tom shánět nějaký sponzory, řešila bych granty a jako vzhledem k tomu, že většina mých kamarádů dělá v Hate Free,

v Multikulturním centru, v Inbázi nebo v jiných imigrantských neziskovkách, tak si říkám, že je to fajn.

T: Je to nějaký prostředí, kde se cejtíš dobře?

R: Rozhodně, jsem zjistila, že možná víc než zdravotnická sféra mě těší, když někomu jako můžu pomoct jako spíš po tý psychický stránce, když vidím, že je někdo ve špatný sociální situaci nebo když vidím, že je někdo kdo potřebuje si popovídat a nemá jako někoho s kým by mohl, tak už podle vlastní zkušenosti nebo i ze zkušenosti z práce, kdy třeba tý fyzioterapie jsem často cítila, že bych neměla jen napravovat to tělo, ale třeba i naslouchat těm lidem, přijde mi že spousta pacientů trpí spíš psychosomaticky a vidím v tom důležitou cestu řešit toho člověa jako celek a nejen mu říkat, tady zvedni nohu a tak dál. Takže neziskovky jsou pro mě fakt příjemný prostředí i vůbec jako myšlenka toho, že když máš jako nějakou migrantskou rodinu, která utíká z války zmítaný země, já jsem třeba byla u toho, když se přijímali ty uprchlíci, těch strašně moc že jo, těch dvanáct Syřanů, z toho já jsem potkala osm a znám se s nima jako celkem dobře a chodím do těch, neřekla bych, že to jsou mešity, ale jsou to spíš takový místnosti, takový jako místa a třeba v období ramadánu jsem tam s nima trávila čas a jsou to prostě lidi jako každej jinej, akorát vyznávají jiný náboženství a mají na hlavě šátek, ale jako v poslední době, co sleduju zprávy si říkám, ježišmarjá, co se to děje.

T: Čím je pro tebe důležitý tohle téma?

R: Pro mě je to téma jako důležitý jako hlediska nejenom tý osobní zkušenosti, ale i z toho, že ti kteří jsou věřící tak tvrdí, že česká společnost stojí na křesťanských hodnotách a já třeba věřící nejsem a jako nemyslím si, že musím být věřící, abych tohle jako zvládala nebo si uvědomovala, lidi začali volit SPD, začala tu být šílená agitka typu, že se sem valí vlna imigrantů a EU je zlo, Merkelová je zlo a pak jako útoky na lidi jako který, nemám jako ráda slovo rasa, protože podle mě jako rasy neexistujou, ale jako útoky na lidi odlišný barvy pleti, tak jako když to začalo, tak jsem si říkala, že všechny tyhle hodnoty jdou do háje, to není rozpad společnosti, to je nějakej jako rozklad lidství, a přijde mi, že je to nějaká celospolečenská nálada, která se rozpadá na dvě strany a zjišťuju, že nejaká informační gramotnost nebo nějaký kritický myšlení neexistuje a to tě ani na školách neučej, a jako nevím kde se to bere a nemyslím si, že všichni Češi jsou xenofobové nebo rasisti, ale děsí mě to, že třeba jak byly ty teroristický útoky v Paříži, tak nějak těsně potom, já jsem už asi dva roky nebydlím u rodičů v Letňanech, já jsem se narodila v Praze a prostě nějak jsem jela z toho svýho bytu, že pojedu za našima, že jsem je jako dlouho neviděla a jela jsem autobusem k tomu našemu paneláku a nějakej týpek na mě začal hulákat, hej ty jedna špinavá náplavo, co to prostě je a měla jsem tašku, plátěnku a on na mě prostě začal hulákat jako, hej ty špinavá náplavo, co tam máš jako nějaký bomby nebo co, to nás tady chceš

všechny vybombit? A jako nebyl opilej, slušně oblečenej člověk v saku, vůbec bys do něj neřekla, že je pod vlivem nebo něco takovýho a já jsem se na něj koukla a říkala jsem si, ty jo, někdo mě štípněte, tohle je naprostý scifi.

T: Jak si se v tu chvíli cejtila?

R: Jako první co jsem cítila, když pominula prvotní fáze toho šoku, tak to byl neuvěřitelnej vztek, jako je rok 2000 bůh ví kolik a lidi jsou furt strašně zabedněný jako tehdy, kdy jsem byla druhý vietnamský dítě na svý základce, kdy jsem chodila v Letňanech na první stupeň, pak jsem přešla jako na gympl a tak prostě to bylo furt něco, včera jsem se bavila s kamarádkou, která píše pro Hate free nějakej článek a zas mi bliklo před očima, jak jsem byla to malý šikanovaný dítě, který jako nerozumí moc dobře česky, kdy jsem teda jako znala ty ošklivý slova, který by se neměly používat protože jako proč bys jako někomu říkal, proč bys někomu ubližoval, to nedává smysl, no a jak já byla šikanovaný dítě a jako slova, který si pamatuju, kterýma mě třeba spolužáci častovali byla třeba čínská kurva, špína, větev, činka, Rákosníček a spousta jako dalších, jako dneska se těm slovům už směju, protože třeba jako činka mi přijde fakt vtipný (smích), ale jako zároveň ne a vím, že prostě potom šoku jako následuje hrozná hanba, to je stejný jako u sexuálního obtěžování, kdy mě se třeba stalo, že mi v baru nějakej cizí týdek z ničeho nic sáhnul na pravý prso a já ho pak ještě dál v těch Vršovicích potkávala nějakej čas, to bylo tak hrozně nepříjemný, člověk je vlastně tak hrozně paralyzovanej, že si to jako někdo vůbec dovolí, že jako jediný co chceš udělat je se jako schoulit a schovat se místo toho aby si ho jako seřvala a první pocit kterej jako prožívám je pocit hanby nebo že prostě něco jsem udělala špatně, nějakej jako vnitřní pocit provinění, že jsem si o tohle chování řekla, to je jako instinktivní, to jde podvědomě a jako jasně, že si uvědomuju, že je to blbost, stejně tak jako když začal na mě ten člověk řvát přes ten bus, tak mi to bylo hrozně nepříjemný, já nemám moc ráda, když jsem středem pozornosti, ne že by mi dělalo zas takový potíže něco prezentovat, ale jako středem pozornosti v tom smyslu jako, ehm ona je ta defektní, ukažme si na ní, ona je nějaká jiná, tak to jako nemám ráda, kord když to mám jako zafixovaný z dětství, že já jsem vždycky vystupovala jako z tý masy bílejch Čechů, vždycky mi to jako bylo nepříjemný, mě si jako vždycky každej všimnul a třeba takhle odlehčenej příklad, jé hele Yen já dneska nedorazím na povinný semináře, mohla bys mi tam udělat čárku? Mě prostě nikdy nikdo čárku udělat nemohl, protože prostě na tý fyzioterapii jsem byla vůbec první Vietnamka, co tam začala studovat že jo, takže jako někdo si jako splete Kláru s Marií, ale jako vy jste Yen? Hmm, sice jsem Češka jako úplně bílá, ale jinak jsem Yen. Nebo nedávno jsem jela dvacet dvojkou, to je moje oblíbená tramvaj, protože to projíždí okolo Pohořelce, kde je moje bejvalá škola, kde mám jako spoustu pěknejch vzpomínek na středoškolský léta, tak tudy projíždím moc ráda a jak si

jedu tak najednou jako na Pražským Hradě si jako nastoupí česká maminka se svojí dcerkou, ty mohlo být tak čtyři a já tam nastoupím s nima a sedli jsme si tak, že jsme byli naproti sobě přes uličku a ta dcerka si na mě začala jako ukazovat a pak něco šeptala mámě a pak najednou jak na mě ukazovala tak vykřikla, jé mami, vopice, jako to fakt nešlo přeslechnout, ta tramvaj nebyla úplně prázdná a byli tam lidi a slyšela jsem, že se baví česky a kromě toho, že nic neřekli, což jako už si nedělám iluze, že lidi takhle zasahujou, ale spíš jako že ta máma to viděla a střetli jsme se pohledem a jako dítě v tomhle věku akorát kopíruje co slyší nebo vidí a prostě nic neudělala, my jsme s tou matkou na sebe chvíli koukali a ona nic a já jsem se jí pak zeptala, to vám přijde v pořádku to co říká vaše dcera a ona jenom byla překvapená, že umím česky a nic, pak se otočila a tvářila se, že mě ignoruje, takže jako zase mi to přijde jako v devadesátkách, že už jsem si myslela, že jsme jinde, kord tady v Praze proteče takových cizinců, žije tady hrozně moc expandů, i cizinci, na kterých je vidět, že jsou prostě z jiných koutů světa a ta jako netolerance a to jako to, že se ty lidi nechovaj jako lidi, tak si říkám, proč, kdo vám co udělal, kdo může za vaše posraný životy.

T: Z toho jde cítit velká lhostejnost tý společnosti z toho, co vyprávíš.

R: No to je přesný, ale zároveň je to něco, co už mě vůbec nepřekvapuje, jako předtím jsem se hrozně čílila, ale teď už mě to ani nepřekvapí.

T: Našla sis nějaký způsob, jak v té situaci reagovat, jak to zpracovat?

R: No já to zpracovávám jako tím, že když mám v sobě nahromaděný tyhle negativní pocity, tu zlost, jsem fakt strašně nasraná, že se potřebuju jako fyzicky vybít, že prostě buď jdu běhat nebo jdu na kickbox a potřebuju ze sebe dostat ty pocity, tu agresivitu, protože před tím jestli to jako třeba nedělala a obracela jsem to proti sobě a pak byli přesně takový těžký stavy, kdy jsem třeba nebyla schopná vstát z postele a kdy jsem třeba jenom brečela a bylo to takový jako, že jsem to měla jako nahromaděný a těma slzama se to jako trošku uvolnilo, ale jako ne úplně, takže jako fyzicky se s tím to tělo vyrovná jako nějaký ty hormonální hladiny, ale furt tam jako zůstává ta hořká pachuť toho, že jako sice teď je mi líp, ale dlouhodobě se to nějak nelepší, protože prostě nejsem takovej člověk, kterej by zapomínal snadno a prostě to v tobě zůstane a ty si říkáš jako oukej, nemůže tě to ovládnout naplno, existuje spousta dobrej lidí, který dělaj dobrý skutky a jenom protože je vidět jenom víc to negativní, tak neznamená, že je to jako všude a vždycky, ale fakt mě to jako až bytostně bolí tohle a vůbec nechápu proč se to děje a pak vlastně to má i dopad třeba na ty seniory, který jsou strašně snadno ovlivnitelný a neověřují si z jakých zdrojů jsou ty informace.

T: Je to něco, co spatřuješ i ve svým životě, nějaké poznámky od seniorů?

R: No právě že jo. Já jsem se třeba nemohla sejít s přítelovou babičkou, protože ta nenávidí Vietnamce. Ta prostě dokonce i bydlela sto metrů ode mě, když jsem bydlela ve Vršovicích a tam zkrachoval nějakej obchod myslím s ponožkama a usadila se tam nějaká vietnamská rodina a otevřela si potraviny, který jsou otevřený nonstop a můj přítel mi často parafrázuje to co jeho babička říká, jakože no ty posraný Vietnamci tady všechno kolonizujou a vysávaj ty dávky, ale zároveň kradem Čechům práci, tak jako já už opravdu nevím.
T: Posunul se ten vztah někam dál nebo je to pořád tabu?
R: Je to pořád tabu, ona o mě ani neví, setkala jsem se s celou Davidovou rodinou, jako bez problému, on má jako dvě babičky, ale ta druhá už má docela pokročilej stav demence, takže nerozeznává ani svojí rodinu, ale ta druhá babička, která je na tom kognitivně v pořádku, tak zase je tam ten problém, že jí to David prostě nevymluví.
T: A jak je na tom zbytek rodiny?
R: No první setkání s jeho rodičema bylo takový, že se jako vyptávali a bylo to takový, no třeba aha, vy jste z Vietnamu aha, a vyptávali se na různý otázky a třeba David má staršího bráchu a ten je jako hodně odlišnej od Davida , jako vzali mě, ale byli tam u tý rodinný večeře jako takový mi to jako připomínalo jiný situace, který jako jsem musela odpovídat na otázky, který jako nebyli špatný, že to byla jako nějaká čistá lidská zvědavost, ale nevím, mě to jako unavuje, aha a jezdíš jako do Vietnamu často, tak odpovím, že se tam snažím jezdit jako ob rok a že bych tam chtěla jezdit častějc, ale kvůli financím a tak a pak jako jaká je ve Vietnamu ekonomická, kulturní, politická situace, jakože já nejsem žádnej delegát, já nevím, já jsem hroznej banán, já jsem se narodila tady, jenom z venku jsem žlutá, já vůbec nevím, co se děje ve Vietnamu, nebo že jako, vím, že oba jeho rodiče jsou dost vzdělaný a ten táta se dost zajímá o historii, takže se mnou chtěl probírat něco o válce ve Vietnamu a já říkám možná to tak bylo (smích), a nevíte jestli se nepletu, nevím, to co říkáte slyším prvně (smích), takže tak no, přijetí bylo jako hrozně milý, ale vlastně trochu stereotypní to bylo, což podle mě zažívaj všichni migranti, že to třeba není myšleno zle, ale nakonec to vyznívá vtipně, ve stylu, já jsem dřív měla jako hodně dlouhý vlasy, že jsem je měla jako až po kolena, tak jsem nosila takovej dlouhej cop nebo nějaký veliký drdoly, vždycky jsem si hrozně zdobila vlasy, od tý doby co dělám s dětma, jé Yen, tak jsem tam měla tužky, žvýkačky, jednou jsem si tam našla Haribo medvídka (smích), tak jsem si říkala a dost a ostříhala jsem to, tak to bylo vždycky, třeba na plese takový ty poznámky, jé Yen, ty máš tak krásný rovný vlasy, to bych chtěla taky takový koňský žíně, můžu si je pohladit? No Alík říká ano. Jo a nemůžeš mi udělat ty závitky? Nebo kde maj nejlepší Phočko? Jo jo, hele nechala jsem se nově tetovat, co znamenaj ty čínský znaky? Nevim, my jsme byli kolonizovaný Francouzema, my máme latinku, nebo takový to, ty jo a jaký doma děláte sushi s rodičema?

Žádný, nejsme Japonci, nebo jako jo vaše národní zvíře je panda, ne? Co tady z toho ti přijde jako že je čínský? A pak to dochází do takovýho absurdna, že se mě lidi ptaj, aha a jak rozeznáš rozdíl mezi Korejcem, Číňanem, Japoncem a Mongolem, no nebo Mongoly možná poznám, ty mají takovej kulatej obličej a já jako jak ty se lišíš třeba od Poláka nebo jak bych tě rozlišila třeba od Rusáka, Američana, Brita, co je to za otázky nebo to se tak děje v různejch sférách, že se některý ty termíny stávjí pejorativní, tak se to změkčuje, takže nejdřív to byl třeba postiženej člověk, pak člověk s postižením, pak člověk s handicapem a teď je to člověk s disabilitou a to stejný je i dřív se normálně říkalo černochovi jako nigga, pak už se to teda přešlo do colored person, aby to jako evokovalo, že jsem barevnej otrok a teď je to prostě person of colour a já si jako říkám a bílá není barva nebo co? (smích) to je právě ono, jakože když jsem se před dvěma roky odstěhovala od rodičů, kde tam byly přesně spory, že jsem si jako našla bílýho přítele, což bylo naprosto nepřípustný, bylo taky jako naprosto nepřípustný, že jsem jako čekala, že mi je tak špatně, že bych jako chtěla to studium přerušit, nepřipadalo v úvahu, prostě jsem vyrůstala v takový ty (povzdech), jak to mám říct, v takový tý, teď se tomu směju, ale prostě taková ta stereotypní asijská rodina, která je prostě základem pro všechny memes na internetu, takový to jako tak seš Asian a ne Bsian, tak musíš dostávat všechny áčka, nebo takový to facebook? why don´t you face on book instead, tak dík no, jako teď už se tomu směju a jako vztahy s rodičema beru takový jaký jsou a už to jako nebude lepší a prostě jako třeba David k nám ještě nepřišel a nemyslím si, že by to vůbec mohlo připadat v úvahu, protože to asi jiný nebude a prostě to vypadalo tak, že rodiče mě prostě vyhodili z baráku a já jsem tři dny spala různě po sklepech, protože naši třeba jako vyměnili zámek ve dveřích, takže prostě já jsem se musela dostávat domů přes domovníka, abych se jako během tří hodin vystěhovala, protože jsem jako věděla, že se za tři hodiny vrátí a moje starší sestra si taky jako myslela, že v podstatě moji rodiče v tomhle mají pravdu, přitom to vždycky bylo tak jako, že my dvě se ségrou jsme byly vždycky jako proti rodičům, a když třeba všichni na gymplu jako pařili a říkali, jo dáme brko, tak já jako jo myslíš jako husí brko abychom si napsali úkoly? A vždycky jsem prostě musela bejt do pěti doma, zastávat spoustu domácích prací, ani jsem nemohla jezdit na školní výlety, aby se mnou jezdili kluci, to jako bylo nepřípustný, takže jako já vyrůstala v hrozně hrozně jako přísnejch podmínkách, jak kdyby to byl nějakej katolickej internát, o klucích se nesmělo mluvit vůbec a jako když ses na něco zeptala tak si prostě dostala facku, protože na to se jako nemáš ptát, třeba jako když jsem se odvážila zeptat, proč jako slavíme ty oslavy novýho roku, to mi bylo devět, dosud si to pamatuju, proč prostě dáváme tady na oltář nějaký tady jako to jídlo, co jsme teď navařili a proč se toho nesmíme dotknout během toho, co to vaříme, protože to patří bohům a ke kterým bohům se jako modlíme a proč to děláme, to je snad přece jasný, ne a běž do svýho

pokoje a běž se učit matiku a takhle to prostě probíhalo, bavit se třeba s klukama, to vůbec nepřicházelo v úvahu, zeptat se jak přicházej děti na svět, no to už vůbec ne, já jsem třeba vařila vždycky večeři a záleží jestli je letní nebo zimní období, tak vždycky navaříš rýži v tom rýžovaru, pak připravíš maso, pak zeleninu, pak nějakej salát, pak připravíš polívku, která je ze zeleniny a je to taky dost složitý ta příprava a pak tou jako polívkou si zalíváš tu rejži, tak prostě klasická vietnamská večeře je minimálně čtyřchodová a tohle už jsem dělala od svých šesti let, úplně sama, takže prostě to se divim, že mě vaření ještě baví a vím, že jsem jednou zapomněla položit vedle talíře lžíci jako na tu polívku a můj táta, kterej je hroznej cholerik převrhl celej stůl a my jsme ještě taková rodina kdy to bylo fakt jako slovní násilí, takže to bylo furt jako, ty ses úplně blbá, lítali talíře, lítali i nože a nikdy nás nic nezasáhlo, takže dobrý, ale myslím, že kdyby rodiče přestali vést kamenej obchod tak by z nich mohli bejt v cirkusu jako vrhači nožů, takže táta převrhl stůl a vytáhl nějakou tři měsíce starou záležitost, no všechno sis to blbě rozvrhla, špatně sis vypočítala čas, nikdy nic nestíháš, teď jako výčitky, výčitky, výčitky a zakončil to tím, že jsem to posrala, stejně jako si posrala ten test, kdy si jako nevěděla jak využít nějakou kombinatoriku a neumíš matiku a fyziku a běž do pokoje, dneska budeš bez večeře (bezmocný smích), takže teď už je to jako hrozně úsměvný, teď už se tomu směju, ale jako když mi třeba David vypráví, jak měli jako, když jsme si třeba vyprávěli o tom, kam směřujem, co jsou naše sny, čeho se nejvíc bojíme, co považujeme za největší křivdu, která se nám stala, tak on mi něco jako vyprávěl, co ho jako v dětství zasáhlo a pak a já jsem mu pak vyprávěla tuhle story, kterou si jako v sobě ponesu na smrtelnou postel a on úplně vy jste po sobě házeli nožema, jo to je úplně normální a on měl jako cholerický záchvaty jen proto, že bylo špatně prostřeno, jo to bylo normální a on ti pak roztrhal tvojí oblíbenou knížku, protože neměl lžíci na stole, jo to je normální a prostě fakt jako a já to zažívám dost často, kdyby si mě potkala třeba před lety, tak jsem byla takovej ten typickej obraz dítěte, který vyrostlo pod kasou, že by se mi někdo jako věnoval prostě, já nevím, tahal mě prostě na výlety nebo tak, já jsem jako poprvé jsem Pražskej hrad viděla a to jsem se narodila v Thomayerce na Praze 4, já jsem rodilej pražák, tak jsem ho viděla až když mi bylo třeba dvanáct, třináct, jo jo jsem na výletě, jako rodilej pražák, největší výlet, můj největší výlet s rodičema byl, když mě třeba jako vytáhli do zoo a to už teda jako fakt musela bejt nějaká událost, jinak jsme spolu nikam nejezdili, můj největší zážitek byl, když jsme dobírali zboží v Sapě nebo jeli do Globusu a mě to ani nedocházelo, jsem si myslela, tak to má snad každej, a pak mi lidi najednou začali vyprávět, co dělali o letních prázdninách, že jezdili na tábory nebo prostě jako takový to jak se učíš ten jazyk jen z těch učebnic, takže tam nemáš ty idiomy a tak, takže my jsme hráli prší a říkám, mě došly karty, tak si lízni z balíčku a komu to pomůže, si lízni ne, tak jo no, tak jsem je olízla, takže jako spoustu věcí mi

nedocházelo, stejně jako když jsem nemohla používat svoje skutečný jméno, to mi přišlo vždycky úplně padlý na hlavu, mi říkali, když tvoje jméno je hrozně těžký vyslovit, aha, je to jedna slabika, jsou to tři písmena.

T: A myslíš, že to nebyli schopný vyslovit?

R: Oni spíš nechtěli, oni prostě řekli, no tak jak ti budem říkat česky, no a jak jsem to říkala rodičům, tak ty znali jenom Káju Gotta a Helenku Vondráčkovou a jelikož Kája byl chlapeček, že jo, tak jsem byla Helenka, a dokonce mi to psali i na vysvědčení.

T: A kdo s tím přišel?

R: No s tím přišla učitelka, jako když mě představovala tý třídě, tak už takhle na začátku si to nastavila, ne já prostě budu popírat tvojí identitu a prostě vymyslím si něco a já abych si udělala dobře, že nemusím bojovat s tvým jménem, na to narážím dost často, když třeba můj kamarád z Erytreje, prostě se jmenuje jako Ngozi Tsehaye a prostě jako možná je to jako nezvyklý, ale je to jeho jméno a když jako vidím jak někdo se jako dokáže neuvěřitelně naštvat, když prostě z Ivany někdo udělá Ivu a tak si říkám, ty jo, vy tady vymyslíte úplně jiný jméno pro člověka, kterej se vám chtěl představit a vy jste mu do tý jeho autonomie představování vlezli a řekli jste ne prostě na tvoje jméno serem, budeš někdo jinej a podle mě je to hrozně i o tom v jakým prostředí vyrůstáš, jako některý děti maj tak osvícený rodiče, že s nima můžeš vést nějakej partnerskej vztah, což třeba když mě kamarádi seznámili s knihou Respektovat a být respektován, kde jsou prostě známý věci a jsou pěkně sesumírovaný, tak si pak říkám, proč, když si lidi pořizujou děti, proč se tímhle nemůžou řídit nebo aspoň něčím z toho, tak si pak říkám, že nějaký děti, který maj nějakou přirozenou sebedůvěru z domova, kde jako jejich názor se počítá a jako můžou se spolupodílet na nějakých věcech, tak se prostě ozvou, ale spousta dětí tohle nemá, maj ty rodiče co jim říkaj, neptej se nebo já si myslím, že, no tak nemysli, to jsem poslouchala na základce pořád, protože jsem byla furt to otravný dítě, co se furt ptalo, já kdybych jednou měla děti, který by se furt ptali, tak bych z toho měla radost, vy chcete vědět jak co funguje, jste zvědavý a nebudete něco slepě následovat, ale u nás to bylo jako ne, ticho, já jsem ta autorita, ty budeš dělat, to co já chci a tečka.

T: Takhle to bylo i u mamky i u taťky?

R: Jo jo a ještě ve Vietnamu funguje jako silnej patriarchát, takže to jsem třeba chápala jako děsnou křivdu, jak jsem viděla to chování jako když jsem třeba přijela do Vietnamu a jela jsem za svojí prababičkou do vesnice jedný horský a všichni jí uznávali, protože mojí babičce bylo sto patnáct let a byla vitální, lítala po poli a obstarávala dobytek a podobně a tím, že my jsme s tou babičku, co byla nejstarší, tak my jsme spolu seděli na studený hliněný zemi a čekali jsme až jako muži, kteří stolovali jako dojedí a hodí nám na zem jako zbytky, tak jsem si říkala jako

oukej, tohle už ve městech jako není, ale na vesnicích to tak furt funguje a tohle byla moje první návštěva Vietnamu.

T: Kolik ti bylo let?

R: To mi bylo myslím deset, chodila jsem do třetí třídy, deset, jedenáct, a to se do mě úplně hluboce vrylo a říkala jsme si, je tohle normální? Já jsem jako žádný věci jako patriarchát neznala a říkala jsme si, proč se prostě nepodělíte se všema u jednoho stolu, pak jsem se samozřejmě ozvala, protože jsem byla držkatý dítě, že jo a pak to samozřejmě bylo že jo, neseřezali mě teda, ale řekli mi, že jsem zmatená z toho západu, že nevím jak to chodí, ale takže jako ke mně se chovali takhle, ale jako vím, že moji rodiče dostali hroznou sodu, jakože co jste to vychovali za spratka a vím, že se hádali hrozně dlouho do noci a že se to pomalu rozlíhalo celou vesnicí, že co si to jako dovoluje a že by moji rodiče měli cítit hanbu, že jsem se takhle ozvala a byla z toho hrozná aféra.

T: Přemýšlíš někdy na těma kulturníma rozdílama?

R: Přemýšlím, zrovna včera jsme to nějak naťukli s Davidem, že vlastně jsme se dostali přes vraždu Jana Kuciaka, i když si nemyslím, že by to bylo nějak plošně, ale je to nějak zakotvený, je to nějakej společnej znak a to je třeba to, že Slováci v sobě mají ten maďarskej temperament, tudíž jsou jako oproti Čechům takový emocionálnější a jsou mnohem vřelejší, že jsem se třeba setkala, možná to souvisí s vírou, že jsou mnohem víc pohostinnější, otevřenější než Češi a že vlastně všechny slovenský kamarády který mám tak jsou katolíci a ty jako ve všem rodinách dbají na pomoc druhým a přijde mi, že takový národní rys Slováků, v čem se jako pro mě odlišujou tak jsou jako takový míň rezervovaný, protože pořád mám pocit, že se na Čechách podepsala ta historie, protože je vždycky někdo okrádal, byli součástí válek a pak komunismus se nese z generace na generaci a i ty mladý lidi to v sobě dneska maj, protože je vychovávali jejich rodiče a Češi jsou mi přijde uzavřenější a já třeba vím, že jsem taky temperamentní ne teda rozhodně tolik jako moje mamka, vím, že prostě jako David je přesně můj pravej opak, on je hrozně rozvážnej a včera jsem to taky řešili, že jemu někdo řekl ty jo Davide, ty mi taky nepřipadáš jako chladnej suchar a na mě to tak taky působilo ze začátku, že ne že bys na mě působil arogantně, ale rozhodně seš hrozně rezervovanej, že si myslím, že je u tebe rozhodně lepší si počkat než se jako sám ozveš než k někomu přijdeš, takovej pocit mám jako z Čechů, že nevypadaj jako nepřátelsky a jsou jako hrozně uzavřený a trvá jako dlouho než si k nim jako člověk najde cestu, samozřejmě ne jako u všech, stejně jako ne všichni Vietnamci vrhaj nožema, ale jakoby nějaká opatrnost tam jako je, takže já jsem jako hodně kontaktní člověk a samozřejmě jako respektuju hranice jiných lidí, ale přesně jsem ta, která se se svejma blízkejma objímá a nejen při příchodu, ale i při loučení a mám dost jako kamarádů Čechů a teď už jsou

jako mnou nakažený, ale když jsme se jako moc dobře neznali, tak vím, že tam ty sympatie jsou a jsou vzájemný, ale že to furt bylo jako takový opatrný a pamatuju si, že když jsem pak v nějaký fázi je objala tak ten člověk říkal jako čím jsem si to zasloužil, a já no ničím, to je normální, ale jestli ti to vadí, tak v tom pokračovat nebudu, ne to jako ne, ono je to dost příjemný vlastně, jen na to nejsme zvyklej a je to trochu divný, že jsem se o to nějak nezasloužil, o to se nemusíš zasloužit přece.

T: Kde se to u tebe třeba vzalo? Na mě to působí tak, že to rodinný prostředí bylo tak hodně striktní, autoritativní, tak jestli tam bylo místo i pro tu náklonnost?

R: To vůbec právě jako nevím, asi jako když jsem začala navazovat nějaký jako hlubší vztahy, třeba jako David se mě na to ptá a teď cituji, ty jo Yen, ty máš jako fakt peklo rodiče a zažila si jako fakt peklo dětství a pořád máš ráda lidi, jak to děláš? To já jsem měl jako hezký dětství, ale pořád s tím bojuju a tak mu říkám, tak děláš s robotama, tam moc těch lidí neuvidíš, tak si to vyřešil dobře a nevím jako vždycky jsem si říkala, že nepříjemnej je jako hrozně snadný, bejt arogantní, smát se někomu, že něco neví, ale jako spíš prostě si myslím, že jako víc práce dá, že když se ti dějou, fakt máš jako den blbec, nic nestíháš, ze všech stran slyšíš, tohle nezvládáš, tak je mnohem náročnější postoj a ne jako hahaha nic se neděje, ale jako no a co, mám se jako posrat nebo mám bejt jako kyselá, to ti taky nedodá na tý sebedůvěře, nevím prostě jsem nějak, ségra mi třeba říkala, že jsem jako prostě měla ve zvyku, že jsem byla hrozně tichý dítě, což se o mě teď už nedá říct a já jsem si vždycky jako ráda kreslila a když mi došly papíry, tak místo toho abych vstala a zeptala se jestli jsou někde papíry, tak jsem vzala fixy a začala jsem kreslit po stěnách, vždycky jsem si věci řešila po svým a domů jsem nosila zraněný zvířátka třeba vrabce s pochroumanou nohou nebo, protože my jsme chvilku žili na ubytovně a u nás se objevily šváby, který utekly z vedlejšího bytu, tady je brouček a má zlomenou nohu, jsem to ukázala mámě a ta začala ječet nebo prostě v kuchyni běhali myši, takže my jsme jako žili docela než si naši sehnali povolení a blablabla tak tehdy bylo nějaký azylový řízení a moje ségra si to pamatuje jako víc a tak já jsem si myslela, že mi naši koupili domácí zvířátko, ale oni to byli myši prostě no a nejlepší bylo, že když jsem se třeba takhle mamky zeptala, tak mi řekla, no to je proto, že neumíš fyziku, tečka, to byla taková jejich mantra. Jako dřív jsem z toho byla dost nešťastná, proč mám takový rodiče, ale teď už se tomu směju, rodiče prostě mají takovej názor, nezměním ho, jediný, co můžu změnit je můj postoj.

T: Jakej máte vztah teď?

R: Furt hroznej, protože nejsme schopný se o spoustě věcí bavit, já si jako uvědomuju, že jsme vlastně jako jenom lidi, který žijou vedle sebe, ale beze změny a teď už ani žijeme vedle sebe, já už tam nebydlím, ségra je taky odstěhovaná.

T: Jak se s nimi často vídáš?

R: Snažím se každej tejden, ale jako vždycky to dopadne tak, že se pohádáme, teď už do toho fyziku netahaj, ale třeba moje máma se přidala k Jehovistům a je to jako velká propaganda u nás doma, cokoliv jí vlastně řeknu, tak na to mi jako podstrčí modrou knížečku Otázky mladých lidí, tam jsou jako takový věci jako, že předmanželský sex je špatný, že tohle a tamto, takže nejlépe by děti udělali, kdyby seděli doma na zemi a četli si tyhle jehovistický brožurky a pak jako sloužili svým rodičům a jako tam ta komunikace vůbec není, jako nějaká funkční, hele tady mám nějaký lejstro tak mi to přelož a vyplň a takhle to bylo i v dětství, že prostě nás, mě se ségrou naši hrozně využívali k tomu abychom šli na úřad, tady máš lejstro, ty umíš česky, tak to vyřiď, bylo mi osm, ségře bylo jedenáct a měli jsme jít vyřešit na úřad nějaký spory se sousedama nebo třeba u doktorů, já jsem prostě s mámou chodila na gyndu a musela jsem ji vysvětlovat, co je to hysterektomie a že musí na operaci a tak a vůbec jsem tomu nerozuměla, tak mi řekla, no ale tak ty chceš jít na medicínu ne a umíš česky, tak mi to koukej přečíst a vysvětlit a když jsem jí řekla, já jako fakt nevím, jak jako nevíš? A takhle to mělo dost mejch kamarádů i z jiných migrantských rodin, že to takhle měli s rodiči a žijou tady většinou už přes dvacet let, tak jako nevěřím tomu, že se jako za dvacet let nejsi schopná naučit ten jazyk, ale spíš je to o tom, že ten člověk nechce, jako moji rodiče doposud neuměj česky, jako taková ta basic komunikace ve smyslu, dobrý den, chtěl bych, za kolik, to zvládaj, ale jako aby třeba vysvětlili doktorům, co je bolí, kde je bolí, to už je těžký a vzhledem k tomu, že jsem vyrůstala v tom, že si se mnou rodiče skoro nepovídali, tak já jsem neměla jak rozvíjet svůj vietnamskej jazykovej fond, jako ano, umím číst, umím psát, ale jako dost pomalu, tím jak jsme byli kolonizovaný Francouzema tak tam jsou různý aksány a tak, tak mi to trvá a neměla jsem žádný vrstevníky se kterýma bych si povídala vietnamsky, takže jako ve výsledku moje mateřština je jak čeština tak i vietnamština, ale moje čeština je mnohem dokonalejší, jako v tom dokážu vtipkovat, bavit se jako i o vážnejch věcech, prostě střílet tam nějaký dvojsmysly, ale ve vietnamštině to absolutně nezvládám, takže když jako přijedu do Vietnamu a bavím se třeba s bratranci a sestřenicemi, tak oni třeba uměj o dost líp francouzsky než angličtinu, takže dosud to tam přetrvává, že je to ten jazyk číslo jedna a pak až ta angličtina, tak jako mě to třeba přijde trapný, ale když mi dojdou slova, tak to tam doplňuju do tý vietnamštiny jako francouzštinou nebo angličtinou a rodiče si jako neuvědoměj, že je jako taky dost formovala Česká republika, logicky, když tady žiješ a pracuješ tak jako ještě aby to v tobě nezanechalo po dvaceti letech nějakej dopad a ty třeba kolikrát, když si volaj se svýma příbuznýma ve Vietnamu, tak volaj svejm bratrům nebo sestrám a vždycky tam něco, vím že nedávno máma říkala, ať jako vydržej pět minut na tom druhým konci, že ona potřebuje jako odskočit n záchod a řekne záchod, ale

jako s vietnamským přízvukem a vůbec jí to nedochází a jenom opakovala to slovo a vůbec ji to nedošlo, že ji jako na druhým konci nerozuměj.

T: Děje se ti tohle někdy v té vietnamštině?

R: To se mi neděje, spíš jako že mi dojdou nějaký slova a buď třeba jako vůbec nevím a nebo jak jako tu vietnamštinu vůbec nepoužívám, jen ke komunikaci s rodiči, tak mi najednou si říkám, aha, dobře trvá mi to dlouho, tak tam dosadím jiný slovo, český nebo anglický aby to dávalo smysl a pokračuju dál a jako kdyby se to mělo rozdělovat na nějaký úrovně, tak jako moje vietnamština je jako mizerná A2, nějakej začátečník, šla jsem tam a tam, mám hlad, je mi zima, to co najdeš v úvodních lekcích, to užívám, ale někdo se mě zeptá jestli studuju politologii a to už bych nedokázala říct, takový těžký slova, to je ono no, jazyk je živej organismus a když ho jako nepoužíváš tak ti zakrní.

T: Takže ani nemáš nějaké kamarády Vietnamce se kterými byste se bavili vietnamsky?

R: Já mám jako kamarády Vietnamce, se kterýma se znám jako až teď, ne nijak dlouhodobě, ale buď maj stejnej problém jako já a nebo ještě hůř, vůbec vietnamsky už neuměj, že třeba stejně jako já, vyrostli pod kasou, celej den byli jenom v obchodě s rodičema se nedalo absolutně komunikovat, kromě takových věcí jako, děláme inventuru spočítej mi tohle, máš hlad, co si dostala za známku a odpovídat na otázky jednoslovně není těžký ve vietnamštině, n a pak prostě jako neuměj vůbec, nerozuměj, dokonce ani neuměj číst, tak to mi přijde jako fakt škoda, jako třeba už teď si pokládám otázky, že až si třeba založím rodinu, tak vlastně jako co budu já těm dětem jako předávat, samozřejmě je budu vychovávat jako v češtině, ale až budem slavit třídenní svátek Novýho vietnamskýho roku a budu si u toho zpívat nějaký vietnamský písničky a děti se mě zeptaj, ty vole mami, co si to tady zpíváš za vietnamský ozony a kdyby jako tomu vůbec rozumět nebudou, to by mě jako hodně mrzelo, já si vždycky pamatuju takový to, doma se bude mluvit vždycky jenom vietnamsky, pamatuj si kdo seš, nejsi žádnej Čech, seš Vietnamka, nikdy na to nezapomeň, že oni jako na mě reagovat nebudou, když na ně budu mluvit česky, že česky se můžu bavit po zbytek dne, když jsem ve škole a tak a že jako nesmím zapomenout na svoje kořeny a já vím, že mě to jako hrozně dráždilo, když jsem byla dítě, že jsme jako nechápala, co je na tom špatnýho mluvit česky jako teď už to chápu z toho hlediska, že už tak tam nějaký pouto nebylo a poslední, co nás pojilo byl ten společnej jazyk a představa, že prostě buď budu s Davidem, kdy my byli nejlepší přátelé, chodili jsme spolu na gympl na čtyřletej a vždycky jsme si říkali, ježiš, to by bylo tak divný a asexuální kdybychom spolu začali chodit (smích), no a už se známe osm let, tak už s ním nějak jako počítám do budoucnosti a představa, že bychom vychovávali děti v češtině a pak teda by se mě jako zeptala, ty jo a proč jako Anička, která je taky Češka vypadá jinak, nevím, myslím si, že tohle děti jako neřešej, ale

kdyby se mě jako třeba zeptalo to dítě, tak hm víš jak jsem ti vyprávěla ty vietnamský pohádky v češtině, máš vietnamský kořeny a tvoje máma si nebyla prostě schopná povídat s mámou a tátou, s tvojí babičkou a dědečkem, no jo jo, ty který vrhali nože nebo ještě teď vrhaj nože, tak si s nima nebyla schopná povídat ve vietnamštině, tak ty teď neumíš vůbec vietnamsky ty motovidlo.

T: Je to něco, co tě dost trápí?

R: Jako vím, že spousta svátku nebo rituálů, který Vietnamci dělaj, tak to já dělat nebudu, protože je to hodně duchovní záležitost a mě by to přišlo hrozně falešný, to je přesně to, na co jsem se ptala rodičů, proč to jako děláme, k jakým bohům se modlíme a když v tom nevěřím, tak bych si připadala jako děsnej kacíř, kdybych tohle dělala a že by to jako nebylo autentický, takže jako vím, že spoustu vietnamských tradic dodržovat nebudeme, ale jako třeba ten Novej rok dodržuju a je to jako něco, jako kdyby sis zakázala Vánoce nebo někdo ti zakázal, že je nemáš slavit. A spousta mých kamarádů se ptá a Yen budeš jako svým dětem číst, budou tvoje děti vyrůstat s českejma pohádkama, jako s Pejskem a kočičkou, s Honzíkovou cestou, s Liškou Bystrouškou a nebo prostě budeš vyprávět vietnamský pohádky a já si říkám, proč to jako musí být buď a nebo, ale zas u těch svátků je to jako fakt i to minimum, co bych chtěla slavit z těch vietnamských svátků, který jako autenticky prožívám, to jsou jako oslavy Novýho čínskýho roku a k tomu se dělají vietnamský obřady, zpívají se písničky a pojej se k tomu nějaký zvyky a tak a mě by to vlastně hrozně bolelo, kdyby v tom moje děti nepokračovali, dobře, asi se ode mě nenaučej vietnamsky, ale chtěla bych, aby a zároveň bych nechtěla, aby vyrůstali u prarodičů, který by po nich vrhali nože, to bych jim moc nepřála, ale jako říkám si, že kde oni se jako naučej vietnamsky a pak bych jako nerada udělala to, co dělali mě moji rodiče, že bych jako trápila ty svoje děti imperativem, no ty se musíš dívat tady na propagandistickej kanál, kterej vysílaj přes satelit a musíš se učit vietnamsky nebo seš úplně k ničemu. Moji vlastní rodiče se mi vysmívali, jak mluvím vietnamsky a jako čím to bylo, no přesně tím, že si se mnou nepovídali, tak toho se bojím, že prostě by reálně mohlo nastat, jako jasně můžeš se vzdělávat v nějakých kurzech, číst si knížky o tom, jak třeba komunikovat s lidma, ale jakmile máš něco zažitý je strašně težký se toho zbavovat a jako fakt už se mi jednou zdálo o tom, že jsem měla dvě děti a prosila jsem je, aby šli prostřít stůl a pak prostě jsem viděla, že tam chybí lžíce u toho stolu a začala jsem na ně řvát, kolik je devět krát tři, neumíš mi odpovědět, tak dneska budeš bez večeře a to je všechno proto, že neumíš matiku nebo fyziku (smích).

T: Máš pocit, že to, co si sama prožívala by se pak projevilo na tvé výchově vlastních dětí?

R: Já si jako často pokládám otázku, vzhledem k tomu jako, že moji nejbližší lidé, které mám hodně ráda prožili ne úplně veselý dětství a vím, že jsou to strašně silný osobnosti a taky si

myslím, že to jejich dětství je vlastně jako důvod, proč jsou takhle silný nebo jako z velký části to dotváří tu jejich osobnost, že je jako nic nepoloží na lopatky, tak si říkám, že je hrozně těžký vychovat někoho, tak aby to byl, nevím jak se posuzuje dobrej člověk, ale řeknu to tak, tak je těžký vychovat dobrýho, slušnýho člověka, a já jsem třeba hrozně ráda, za svojí zkušenost, oukej, jako kolikrát to taky nebylo fajn, neměla jsem uznání, a věci co po mě chtěli byly branný jako samozřejmost a teprve, když jsem udělala chybu tak bylo všechno špatně, tak jsem si říkala, že bych jako sama dovolila těm dětem nějaký přístup k tomu rozvoji, nikdy bych je nenechala dřít v krámě, protože bych ani žádnej neměla, ale stejně a fakt bych se snažila, aby z nich vyrostli zdravý sebevědomý jedinci.

V rychlosti jen naše krátká rodinná historie, táta sem přijel v roce 87 v rámci RVHP a pracoval tady v nějakých fabrikách a šetřil si aby za lepšími zítřky mohla přijet i máma a nechal ve Vietnamu těhotnou mámu, což jako tohle kdyby udělal David, vydělám prachy, ty to odrodíš a pak za mnou přijedeš, tak to bych ho zabila, takže moje těhotná máma bydlela u mojí babičky, u tátovo mámy a ta jí dávala hroznou sodu, protože moje máma byla z chudejch poměrů a táta byl ten, kterej byl z hlavního města, i když jako máma taky žila v centru, ale v těch dejme tomu slumech, kdežto táta bydlel taky v Hanoji, ale měl bohatou rodinu, jeho táta byl snad vysloužilej generál, děda pobíral hrozně tučnou rentu, takže máma tam byla hrozně psychicky vydeptaná, protože babička jí dávala sodu, no a pak vím, že nějak roku 90, když ségře byli tři roky, tak přijeli za tátou a jak tady táta žil život tak, že nikdo nic nevěděl, protože buď se to prostě ztratilo nebo táta jako nepsal dopisy a nic, takže máma ségře ukazovala rámeček s fotkou, jé to je tvůj táta a moje ségra ho neznala vůbec, jako ve třech lidech přišli k nějakýmu cizímu muži a hraj si s ním, pak tam jsou jako další citlivý věci, o kterých se mi teď mluvit nechce, který jsou hodně psycho, že se dělo u nás a vím, že jako táta se ségrou dobrej vztah nemá a já jako taky ne a pak přijeli a nejdřív získali trvalej pobyt a pak český občanství jsme dostali se ségrou toho roku 2014, kdy se změnil ten zákon a to jsme akorát sebrali všechny naše vysvědčení a odnesli naše důkazy o tom, že jsme se tady chodili do školy, že já jsem se tady narodila a že já jsem se tady zdržovala soustavně deset let na území ČR a vlastně obrovská výhoda byla, že jsme si mohli ponechat dvojí, takže to, že jsme nabyly český občanství neznamenalo, že jsme pozbyly vietnamský.

T: Z jakýho důvodu pro tebe bylo důležitý neztratit vietnamské občanství?

R: Bylo to pro mě důležitý (5s odmlka), když se mě třeba někdo zeptá jestli se cítím víc jako Čech nebo Vietnamec, tak já se stejně jako víc budu hlásit k tomu, že jsem Vietnamka a není to nic jako špatnýho vůči Čechům nebo jako myslím si, že jako mám tu českou mentalitu ale prostě nevím proč, ale tak nějak jako vnitřně cejtím, že kdyby třeba a to se mě zeptal David,

kdyby jako ve fotbale hrála Česká republika a Vietnam a já haha Vietnam by tak daleko neprošel, ten by neprorazil ani ze základní skupiny, ale dobrý, tak bych stejně jako fandila vietnamskýmu týmu nebo kdyby najednou se objevila nějaká senzace, že by se v olympijských hrách objevil nějakej Vietnamec nebo Vietnamka nebo vietnamskej sportovní tým, tak bych jim taky jako fandila a bylo to pro mě hrozně důležitý v tom, že kdybych jako jezdila domů za rodinou, byť je jako skoro ani neznám a musela si přitom dělat vízum, už tak se cítím dost odcizená od tý Vietnamský kultury a tohle, byť teda jako dost formálně, by byly poslední zpřetrhaný kořeny, to už bych si říkala jako, ty jo, jakože vždycky se mě někdo ptá, že jo, seš spíš jako Čech nebo Vietnamec tak já na tu otázku hrozně nerada odpovídám, spíš jako tíhnu k tomu, že bych jsem byla spíš jako za Vietnamce, kdyby něco, nějakej sport, fotbal něco a jako v tý výchově si taky myslím, že to nemusí být vždycky buď a nebo, ale pamatuju si třeba že na tom dětským oddělení v Motole jsem jako chodila k vietnamskejm rodinám, kterým onemocnělo dítě a nebyli z Prahy, byli z Moravy a dojížděli a prostě tohle byla jediná nemocnice, která jim vzala dítě na léčbu a tak, tak vím, že prostě netušili co se děje a tak a já celou noc googlila nějaký zdravotnický materiály pro lajky o tom co je to onkologický onemocnění, jaký jsou režimový opatření a tak a když jsem chodila na to oddělení a vlastně ve finále tam byli tři vietnamský děti, který měli leukémii, tak se mnou to vlastně hnulo mnohem víc, vždycky při těhle situacích si uvědomím, je jako fajn, že zapadám, že jsem součástí český společnosti, že mě nikdo neostrakizuje, že si na mě nikdo neukazuje až na výjimky, ale zároveň cítím, že je to jiný, ještě pořád v sobě nemám jako vyhraněný, jako seš Češka nebo seš Vietnamka nebo seš banán a co to vůbec je bejt banán, takže taky si říkám jestli je to jako důležitý to vymezovat, tak jsem jako obojí a co má bejt nebo tohle je blbej příměr, ale napadá mě, že to může být jako lehkej odstín něčeho vzdálenýho a vlastně příbuznýho, jako třeba když je člověk bisexuál, a to seš jako zamaskovaná lesba nebo nějakej chlap tě zklamal tak seš teď na holky? No, takže furt jako lidi mají tendenci to nějak vymezovat, seš jako to a nebo to? A dřív jsem byla jako hodně nejistá a teď už jsem jako míň nejistá a je to jako tak, že většinu času to neřeším, ale pak jsou jako debaty s lidma, který tě donutěj přemýšlet a řekneš si, ty jo, já vlastně vůbec nevím jak na tom jsem a pak ti jako nasaděj toho brouka do hlavy a přemýšlíš o tom a i kdybych si to odosobněla a řekla si, hele to se mě jako vůbec netýká tak jako mě taky zajímá, jestli jako to vůbec jde vymezit, jestli je jako vůbec potřeba to udělat a pak si vždycky řeknu, kdo určuje jestli je to jako potřeba, kdo si to jako vymyslel a takže většinu času jako počítám s tím, že jsem Čechovietnamka nebo, že jsem jako nějakej banán, ale pak jako vždycky skončím u toho, že je mi to vlastně jedno, jestli seš bílá, žlutá, černá, zelená, barevná, stejně

jako ten pojem person of colour, ale že hlavně záleží na tom nebejt debil, mít nějakej morální kompas a bejt ohleduplnej a lidskej ke každýmu člověku.
T: Já bych se ještě vrátila k tomu, když si říkala, že si byla tichý dítě, který muselo ctít autoritu rodičů a plnit ty povinnosti, tak pokud nastal a kde nastal nějaký zlom, kdy se vytvořila nějaká výhybka z těch již zajetých kolejí?
R: Já jsem na tom gymplu se začala bavit, na tom nižším gymplu jsem se docela bavila jako s punkovejma lidma, který třeba už ve dvanácti četli Nahej oběd a byli to jako takový bídníci a chtěli chodit za školu, ale jako ne proto aby tak drogovali, ale protože je to tam nudilo a místo toho chodili do knihovny a hele Helčo, serem na to, já jako nejdu do školy, prostě zatahujem a já jako to spořádaný dítě, který jako vždycky jak se psali na konci roku počet zameškaných hodin tak já tam vždycky měla nulu a mě třeba ani nenapadlo, že si tu omluvenku psali sami nebo třeba taháky, vůbec mě nenapadlo, že to někdo dělá a tak mi řekli, tak to pojď zkusit, je to fakt dobrý a já jsem si říkala, ježiš oni tam drogujou nebo co a jednou nám teda odpadla výuka a tak jsem si říkala, jo tak máme dvě hodiny času, tak jsem vystoupila z toho areálu školy a to už jsem se sama cítila jako velkej rebel, místo toho abych počítala příklady, tak jsem šla ven a tam najednou u městský knihovny na Proseku tam rostli krásný meruňky, to byly nejlepší meruňky jaký jsem doposud měla, takže byli samozřejmě snězený dole a Bára začala lízt na strom a já říkám, neumím lízt na strom, ale každej umí lízt na strom, tak mě naučila lézt na strom a naučila mě spoustu věcí a pak jsme teda šly za školu a ona mi ukázala knihovnu a já jí říkám, ty jako chodíš za školu do knihovny? Já myslela, že chodíš někam kouřit. Co blbneš, nejsem blbá abych začínala kouřit, mám tady knihy, jaký jsou její oblíbený a tak a tak jsem pak taky začala zatahovat a vím, že třeba Bára měla taky šílený dětství a byla jako z úplný rodiny, ale ten rozvod tam byl jako na místě, protože máma si tam tahala nový a nový partnery a ten táta o tom věděl a tak no a Bára měla taky starší ségru a vím, že prostě byli jako dost chudá rodina, že si toho nemohli moc dovolit a říkala jsem si jako ty jo, že vlastně to bylo něco, že když jsem se dozvěděla, jaký ona měla dětství, tak jsem pak byla schopná se jako víc otevřít a zjistila jsem, že to co řeším já jako není ojedinělý a že mě má kdo pochopit a ne že jako jak jako nemáš čas a musíš do krámu, jak to, že nemůžeš chodit ven, právě Bára pracovala jakože na černo už od svých třinácti aby přispívala do rodinný kasy a když jsem jako věděla, že to má na háku, jako později jsem se dozvěděla, že jako brečela každej den, ale nechtěla to dát najevo, protože mi prostě řekla, že no víš, já jsem viděla tenkrát jak si byla jako v prdeli z rodičů, tak jsem ti nechtěla zatěžovat svýma záležitostmi, ona byla tak silná a já jsem viděla, že v tom najednou nejsem sama, to byl ten moment, kdy jsem si řekla, tam byl ten zlom, že jsem víc začala věřit lidem a pak ten zlom v tom, že se dá i na špatný věci nahlížet s humorem a že je

dost takových lidí, který tohle prožívaj a ten zlom nastal jako s tou Bárou, ona mi dodala nějakou tu sílu, i přesto, že v tom starším věku ty šikanátoři jako vymizeli, už to nebylo takový, tak i přesto jsem jako probrečela spoustu nocí, měla jsem poruchy spánku a tak jako ty dny tehdy byly pro mě takový stejný, byly takový černobílý, taková beznaděj a pak najednou prostě se stalo něco jako nic moc velkýho, to není žádná akce, že jsem jako vylezla na strom a pak šla do knihovny, ale ten den se mi zapsal do paměti, jako ten den, kdy jako kdyby někdo lusknul prsty a já jsem najednou viděla jak se do toho černobílýho obrazu začnou rozpíjet barvy a najednou se to všechno zabarvilo do hrozně jako jasnejch odstínů, když si to jako uvědomím, ono je to dost těžký popsat, ale dodnes si to tak živě vybavuju, že to byl pro mě opravdu důležitej moment.

T: Měla jsi třeba ve svém okolí více takových kamarádů?

R: No vím, že jako na základce to bylo jako dost hrozný, tam jsem měla jen jednu kamarádku, která v podstatě moje kamarádka ani jako nebyla, protože jsem spíš ani nevěděla jako jestli mě jen nevyužívá nebo ne a pak to začalo být hodně dobrý na tom osmiletým gymplu, na tom prvním stupni mě dost šikanovali kluci, třeba jako jsem se s nima prala a tak a chodila jsem třeba sama ze školy pěšky domů, protože jsme byli všichni jako z Letňan a jako nějaký tři kluci z vyššího ročníku za mnou přiskočili zezadu a začali do mě bušit pěstma, to vím že mi zamazali tašku a tak a doma jsem pak říkala, že jsme dneska hráli vybiku a že se jako neumím vyhejbat a že jsem jako nemotorná, tak jsem se na to vymluvila a rodiče se mě akorát zeptali jestli píšem z matiky nebo ne, neřekla jsem jim to, protože jsem věděla, že s tím nic neudělaj, že by mi akorát řekli, že jsem udělala něco, čím jsem to vyvolala, že jsem si o to akorát říkala, takže jsem si říkala, že nemá cenu se jim s tím svěřovat, takže jako základka nic moc, no ale v Letňanech jsem poznala kamaráda, kterýho mám jako do dnes a známe se spolu od školky a tak vlastně taky, je z rodiny chronicky nemocnýho táty, kterej celej den jen pařil hry a jeho matka byla alkoholička a on se mi asi ve čtrnácti letech svěřuje, že má pocit, že se mu líbej kluci, no tak si představ dvě malý děcka, jedna holka, kterou mlátili, nazývali jí čínskou kurvou tak poslouchala toho vystrašenýho kluka, kterej byl bitej a bojí se, že přijde o jedinou svojí kámošku a vlastně všichni ty tři moji kamarádi, co mi zůstali do dneška, tak mají celkem velký problémy psychický, ale do dnes si voláme nebo si dokonce i píšeme dopisy a vím, že to jsou lidi se kterejma počítám, že se na ně můžu spolehnout ve všem. A pak je Kepler, kdy začala moje nová éra života, kdy to bylo wau, jsem v centru Prahy, moje škola je pod Pražským hradem a v téhle škole fungoval úplně jiný styl učení, měli jsme tam jako strašně zajímavý hodiny, psali jsme eseje, měli jsme rétorickej kroužek, hráli jsme divadlo, tam jsem potakala spoustu jako skvělých lidí se kterejma se vídám doposud a vím jako, že jsem ve třídě byla trochu uťápnutá, ale vlastně

nějak jako v tom maturitním ročníku se to začalo lámat a pak když se naše třída, my se vídáme dosud, jednou za dva roky spolu jezdíme na Silvestra a pak každý léto spolu jezdíme na společnej výlet, jednou za tři měsíce máme hromadný akce a všichni jako víme o sobě a společně jako rosteme, pak nastala vejška a z vejšky mám jednu fakt blízkou osobu o který dokážu říct, že je to fakt přítel, ale prostě celkově na vejšce ty kolektivy zas nebyly nic moc a hlavně prostě mi přijde, že čím jsem starší, tak už nemám tendenci poznávat nějak hluboko ty lidi, že jako je fajn se seznámit s novýma lidma, ale člověk už má nějakou tu základnu přátel vybudovanou.

T: Máš nějaký plán do budoucna? Kde se vidíš za pět let?

R: Já mám takovej smělej plán, že bych dodělala obě dvě školy, s tím, že bych pokračovala na magistra a ještě nevím jestli ergo nebo fyzio, začala bych pracovat v tom oboru, nejlépe teda jako s dětma a úplně ideálně, kdybych mohla pracovat s dětma s dětskou mozkovou obrnou a nějakým zázrakem bych si našetřila na kurz, abych mohla nastoupit do kurzu (pozn. fyzioterapeutický kurz) a pak jako hurá do Vídně, najít si tam bydlení, abych nemusela furt pendlovat Vídeň Praha, tam prožít jako krásný čtyři roky s tím výcvikem, už s dokončeným titulem s nějakejma penězma abych neměla hluboko do kapsy a pak jako bydlet s Davidem a plánovat společnou budoucnost, takže takhle to vidím a vždycky se mě jako někdo ptá a hele ty bys chtěla zůstat tad v Český republice a hele ty chceš tady zůstat jako v Praze, jo a já říkám ty vole, já Prahu miluju, tady je všechno nebo když se mě někdo zeptá jako, kde je můj domov, tak s oblibou říkám, že jako není definovanej místem, ale je to definovaný lidma, jako tím, kde máš ty svoje blízký lidi, takže momentálně je to Praha.

T: To souvisí s tím, když si říkala, že se tě ty lidi ptají, kde se cítíš doma, tak bych se tě chtěla zeptat, když jezdíš do Vietnamu, jak se tam cítíš?

R: Já jsem se tam snažila jezdit ob rok, pak byla velká pauza, což bylo způsobený vysokoškolskýma pauzama, který zabrali skoro celý léto a vzhledem k tomu, že dřeš jako ve škole přes rok, tak jsme neměla našetřený ani peníze a nemohla jsem jet, tak jsem se tam vrátila minulej rok, kdy jsem měla přerušeno, nemusela jsem vlastně vůbec nic, tak to jsem jela na měsíc domů, vidíš, to je taky vtipný, říkám domů a je to do Vietnamu, tak teda minulej rok jsem tam byla teda měsíc a vzala jsem svoje kamarádky z Keplera, který nikdy v Asii nebyly a právě jako od jihu až na sever a musíš říct, že jak jsem se tam po tom měsíci mnohem víc rozmluvila, protože jsme samozřejmě jezdili do oblastí, který nebyli turistický a já jsem tam třeba přišla na to, že lidem se silným jižanským přízvukem jsem rozuměla míň než lidem na severu a tam je takovej kmen Hmongů a pak jsem zjistila, jak se mi nějaká paní z vesnice směje, že jako dobře ses naučila vietnamštinu na to, že seš z horalskýho kmene, tak ti to jde dobře a já říkám, moje

rodiče jsou z Hanoje a ona, počkej ty nejseš z Hmongu, ale já jsem tě s nima viděla se bavit a my jim tady jako moc nerozumíme, když mluvěj vietnamsky a taky spousta Vietnamců mi říkaj, že nemám vůbec vietnamský rysy, se mě ptali jestli jsem z Koreje nebo z Japonska. Jo a taky to co viděj Češi na Vietnamcích hrozně pozitivní je jako hrozná pracovitost, ale oni neviděj tu obrácenou stranu mince, kdy si pak jako ty Vietnamci poříděj děti a neznaj nic jinýho než běhání mezi regálama, nechoděj na kroužky, protože musej pomáhat v krámě, jsou pak taky nemocný, takže jedna z věcí, který nemám ráda na Vietnamcích je, že dřou od nevidím do nevidím, neví kdy mají přestat a jako proč, no protože říkaj, já to dělám pro rodinu, abychom neživořili, ale oni maj na normální život a ty děti nechtěj desetitisíce, ale chtěj mít ty rodiče doma a aby si s nima někdo povídal a třeba můj případ tady těch rodičů fakt není ojedinělej, znám dost Vietnamců, který vyrůstali v ČR, buď se tady narodili a nebo přijeli, když byli hodně malý, no a v tom Vietnamu, když jedu, jak mi všichni říkaj, jé ty jedeš domů, tak jsem se taky automaticky naučila říkat, jó jedu domů, tak já už jsem v Praze. A v tom Vietnamu jsem se cítila jako velmi dobře, protože jsem věděla, že se s nima můžu domluvit, taky jsem tam cítila nějakou svojí (5 s), cítila jsem, že tam patřím, že se s nima můžu domluvit a jako ta kultura mi byla hrozně blízká, protože jsem to měla doma a bylo to pro mě blízký a zároveň vzdálený a taky když přijedu do Vietnamu, tak si říkám panebože třicet pět stupňů, kde jsou moje Jizerky (smích). A teď v září tam plánuju jet zase na měsíc a vzít s sebou i vietnamský kamarády, co studujou medicínu a chtěli bychom jako objíždět vesničky a mít tam třeba workshopy o první pomoci nebo jak se třeba zachovat, když tě uštkne had, protože takový věci v tý oblasti reálně hrozí. A takže vlastně mám takovej pocit sounáležitosti, ale zároveň toho, že sem úplně nepatříš, protože si vychovaná tím českým školstvím, znáš spíš Křemílka a Vochomůrku než nějaký místní pohádky s drakama a tak, takže to pro mě bylo dost jako zajímavý, jak jsem zjišťovala, že v mnohém je to jako blízký, že jako jo jo, všichni se chovaj jako kdyby to byla můj bratranec, teta a tak, ale jen na tý formální úrovni, protože když jsem si s nima povídala, tak jsem postupně zjišťovala, že vedou úplně diametrálně odlišnej život, tam je politickej režim, všude propagandistickej materiál a kromě toho, že jako já se mám setsakramentsky dobře, že můžu žít ve svobodný zemi, kde je jako svoboda slova, tak taky jsem si říkala, že přes ten jinej smysl pro humor, jiný uvažování se prostě nikdy nemůžu dostat přes tu kulturní bariéru, když už ne ta jazyková, kterou jsem cítila, že jsme prorazili, ale ta kulturní bariéra ta tam bude vždycky, ať už jako od toho smyslu pro humor, protože třeba Vietnamci vůbec nemají sarkasmus, jsou hrozně pověrčivý a jsou to lidi, který žijou úplně jinej život, člověk z města nebo jako navyklej evropskýmu způsobu života jako nerozumí tomu, jako že ten člověk celej život maká, aby si z hlíny mohl uplácat dům, nechodil do školy, protože to bylo moc daleko, to jsou taky další

věci, který jako jsou pro tebe nesmírně zajímavý, ale nemůžeš tam najít, jako nedovedeš si to vůbec představit, tak to bylo takový hrozně všechno povědomí, ale jako vlastně hrozně všechno jiný, jkao neumím si tam představit tam žít třeba rok, jako na ten měsíc je to jako akorát, vzhledem k tomu jakej je tam politickej režim, školství, zdravotnictví a jako i ten odlišnej politickej režim je něco, co by mi hrozně jako vadilo, mě by hrozně vadil ten politickej systém, jako věřím, že člověk se zadaptuje hodně rychle, ale furt bych to brala jako nějaký moje přechodný stádium života, ale ten můj domov by byl jinde.